JACK

LONDON

BUZUN ÇOCUKLARI

ALFA

3378 | ALFA | EDEBİYAT | 288

BUZUN ÇOCUKLARI

JACK LONDON (1876-1916)

San Fransisco doğumlu ABD'li gazeteci ve roman yazarı. İnsan ve insanın doğayla olan mücadelesini tüm gerçekliğiyle anlattığı hikâyeleriyle ün saldı. Küçük yaşlarda çalışmaya başladı, şehir kütüphanesinde okuduğu kitaplarla kendi kendini eğitti. Okuduğu serüven romanlarından farksız, macerelarla dolu bir hayat sürdü. İstridye korsanlığı yaptı, türlü işlere girip çıktı, serserilik yaptı, hapis yattı, sosyalizmin aktif bir destekleyicisi olmasına rağmen ırklar hakkında tartışmalı görüşler besledi. 1897'de Klondike'a altın aramaya gidenlere katıldı. Yazdıklarından yüksek gelir elde eden ilk yazarlardan biriydi. İki kez evlendi ve 1916'da çiftliğinde öldü. Morfin kullandığı için pek çok kaynakta intihar ettiği söylense de ölüm raporunda üremiden öldüğü yazar. Önemli romanları şunlardır: *Vahşetin Çağrısı* (1903), *Deniz Kurdu* (1904), *Beyaz Diş* (1906), *Demir Ökçe* (1908), *Martin Eden* (1908), *Bir Alkoliğin Anıları* (1913).

MEHMET MORALI

1956'da İstanbul'da doğdu. Saint Joseph Lisesini ve Boğaziçi Üniversitesi, Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümünü bitirdi. 1996'dan bu yana İngilizce ve Fransızcadan çeviri yapıyor. Önemli çevirilerinden bazıları: David Harvey, *Sosyal Adalet ve Şehir* (2006, Metis); Mark Mazower, *Karanlık Kıta: Avrupa'nın 20. Yüzyılı* (2003, 2008); Olivier Roy, *Yeni Orta Asya ya da Ulusların İmal Edilişi* (2009, Metis); Sevtap Demirci, *Belgelerle Lozan: Taktik–Stratejik–Diplomatik Mücadele*, 1922–1923 (2011, Alfa); Nadia El Cheikh, *Arapların Gözüyle Bizans* (2012, Alfa); M. Naim Turfan, *Jön Türklerin Yükselişi* (2013, Alfa); Susan Wise Bauer, *Antik Dünya* (2013, Alfa), Susan Wise Bauer, *Ortaçağ Dünyası* (2014, Alfa), Susan Wise Bauer, *Rönesans Dünyası* (2014, Alfa).

Children of the Frost: Buzun Çocukları
© 2018, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Kitabın tüm yayın hakları Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

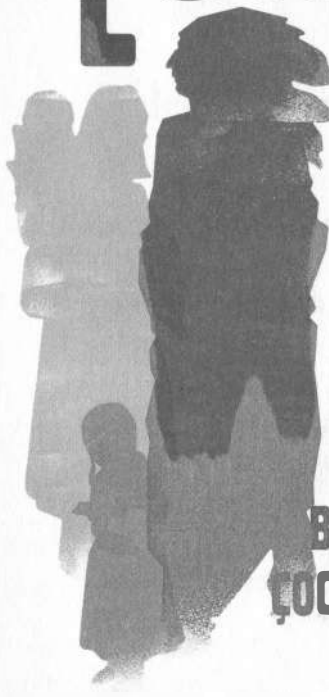
Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak
Genel Müdür Vedat Bayrak
Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu
Kitap Editörü Çetin Şan
Son Okuma Elif Yeşilkaya
Kapak Tasarımı Adnan Elmasoğlu
Sayfa Tasarımı Zuhal Turan

ISBN 978-605-171-708-1
1. Basım: Kasım 2018

Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul
Tel: 0(212) 674 97 23 Faks: 0(212) 674 97 29
Sertifika no: 12088

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34410 Cağaloğlu-İstanbul
Tel: 0(212) 511 53 03 (pbx) Faks: 0(212) 519 33 00
www.alfakitap.com - info@alfakitap.com
Sertifika no: 10905

JACK LONDON

BUZUN ÇOCUKLARI

Çeviren: Mehmet Moralı

ALFA | EDEBİYAT

İçindekiler

Kuzeyin Ormanlarında, 7
Yaşamın Yasası, 33
Yalancı Nam-Bok, 43
Muamma Üstadı, 65
Güneş İnsanları, 83
Yalnız Şef'in Hastalığı, 112
Keesh, Keesh'in Oğlu, 125
Ligoun'un Ölümü, 139
Beyaz Tenli Li Wan, 152
Yaşlı Adamlar Birliği, 176

KUZEYİN ORMANLARINDA

Son bodur ağaçların ve tek tük tepelerin ötesine yapılan yorucu yolculuklarda, cimri Kuzeyin, Yeryüzünü yok saydığı söylenen Çorak Toprakların bağrında, geniş orman arazileriyle kocaman, gülümseyen bir ülkeye ulaşılır. Ama bunu dünya daha yeni öğrenmeye başlıyor. Dünyanın kâşifleri o toprakları muhtelif zamanlarda öğrenmişlerdi, ama şimdiye kadar hiç geri dönüp de dünyaya anlattıkları olmadı.

Çorak Topraklar – evet, orası Çorak Topraklardı, Kuzey kutup bölgesinin verimsiz toprakları, kutup dairesinin çölleri, misk öküzünün ve cılız ova kurdunun kasvetli ve acılarla dolu yuvasıydı. Avery Van Brunt da orasını böyle buldu, ağaçsız ve neşesiz, yosunlar ve likenler tarafından seyrekçe örtülmüş bir halde ve tamamen itici. Ya da en azından, haritanın boş bırakılmış beyaz bölgelerine girip de hayal bile edilemeyecek kadar zengin alaçam ormanlarına ve o güne değin hiç kaydı tutulmamış Eskimo kabilelerine rastlayana ka-

dar. Onun amacı (ve ünlü olma umudu) haritada boş bırakılmış bu beyaz alanları kırmak, onları dağ silsilelerinin, obrukların, havzaların ve dolambaçlı nehir yataklarının siyah işaretleriyle çeşitlendirmekti; hatta ilave bir mutluluk olarak, kereste kuşakları ve yerli köylerinin saptama olasılığı üzerine spekülasyonlara bile başlamıştı.

Avery Van Brunt ya da tam unvanıyla söylersek Jeolojik Araştırma kurumundan Profesör A. Van Brunt, keşif seferinin ikinci başkanı, Thelon Irmağının dallarının birinden yukarıya beş yüz mil kadar yan bir yolculuk yapan ve o ana dek kayda girmemiş köylerinden birine doğru götürdüğü bir alt-seferin de başkanıydı. Arkasından sekiz adam geliyordu, ikisi Fransız, Kanadalı *voyageur*,* kalanı da Manitoba taraflarından iriyarı Kri yerlileri. Yalnızca kendisi safkan Saksondu ve ırkının gelenekleri doğrultusunda kanı damarlarında şiddetle akıyordu. Clive ve Hastings, Drake ve Raleigh, Hengest ve Horsa da onunla birlikte yürüyorlardı. Bununla birlikte, bu tenha Kuzey Toprakları köyüne, kendi ırkından ilk kez o girecekti ve bu düşünceyle gelen bir mutluluk, bir coşku içini kaplıyordu; ardından gelenlerse onun bacaklarındaki yorgunluğun kaybolduğunu ve adımlarını acımasızca hızlandırdığını fark ettiler.

Köy boşalmış ve karmakarışık bir kalabalık onu karşılamaya çıkmıştı; erkekler önde, oklar ve mızraklar tehditkâr bir şekilde kavranmış, kadınlarla çocuk-

* *Voyageur*: Fransızca "gezgin" demek. Kanada'da 17. yüzyıldan 19. yüzyıl sonlarına kadar özellikle kürk ticaretine kanoyla taşımacılık yaparak büyük katkıda bulunan Fransız asıllı ya da Fransız melezi Kanadalılara verilen ad –çn.

larsa tedirgince arkalarında. Van Brunt sağ kolunu kaldırdı ve herkesin bildiği evrensel barış işaretini yaptı, köylüler de barışla karşılık verdiler. Ama onu üzüntüye gark edecek şekilde, deriler giymiş bir adam öne çıktı ve aşina bir "merhaba" eşliğinde elini uzattı. Bu sakallı bir adamdı, yanakları ve alnı bronzlaşıp bakır kahverengisine dönüşmüş olsa da Van Brunt onda kendi ırkını gördü.

"Siz de kimsiniz?" diye sordu, uzatılan eli sıkarken. "Andree mi?"

"Andree de kim?" diye yanıtladı adam.

Van Brunt ona daha dikkatli baktı. "Vay canına, uzun süredir burada olmalısınız."

"Beş yıl," diye yanıtladı adam, gözlerinde müphem bir gurur pırıltısıyla. "Neyse gelin, konuşalım."

"Kampı benimkinin yanında kursunlar," diye yanıtladı, Van Brunt'un adamlarına doğru bakışını. "Yaşlı Tantlatch onlarla ilgilenir. Gelin."

Van Brunt peşinde, uzun adımlarla ileri atılıp köyü geçti. Zeminin uygun olduğu yerlere düzensiz bir şekilde mus* derisinden çadırlar kurulmuştu. Van Brunt deneyimli bakışlarla bir göz gezdirip hesapladı.

"Çocukları saymazsan iki yüz kişi olmalı" diye toparladı.

Adam başıyla onayladı. "Hemen hemen. İşte benim yaşadığım yer de burası, kalabalığın dışında, anlarsınız ya, daha fazla mahremiyet filan. Oturun. Adamlarınız bir şeyler pişirdiğinde, ben de sizinle ye-

---

* Mus: İngilizcesi *moose*, Türkçede sığın ya da elk de denir, Kuzey Avrasya ile Kuzey Amerika'da yaşayan, kürek boynuzlu ve boynu sakallı iri bir geyik türü –çn.

rim. Çayın tadını unuttum... Beş yıldır ne bir tat ne bir koku... Tütününüz var mı?... Ah, teşekkürler, bir de pipo? Güzel. Şimdi bir de kibrit ve görelim bakalım ot çekiciliğini kaybetmiş mi?"

Kibriti bir orman sakininin titizliğiyle sürttü, kibritin ucunda oluşan taze aleve, dünyadaki son alevmişçesine ihtimam gösterdi ve dumandan ilk nefesini çekti. Ardından dumanı düşünceli bir şekilde bir süre içinde tuttu ve büzüştürdüğü dudaklarının arasından yavaşça ve şefkatle üfledi. Sonra, arkasına yaslanırken yüzü yumuşar, gözlerini tatlı bir bulanıklık kaplar gibi oldu. Derin derin, mutlulukla, ölçülemez bir tatminle iç çekti ve birdenbire dedi ki:

"Tanrım, bu ne lezzet!"

Van Brunt anlayışla onayladı. "Beş yıl mı demiştiniz?"

"Beş yıl." Adam yeniden iç çekti. "Ve siz de sanırım, doğal olarak merak içinde olduğunuzdan ne olup bittiğini öğrenmek istiyorsunuz, bu da yeterince garip bir durum, falan filan. Ama anlatılacak pek bir şey yok. Misk öküzlerinin peşinden Edmonton'dan geldim, Pike ve diğerleri gibi çeşitli şanssızlıklar yaşadım, ama ben teçhizatımı ve adamlarımı kaybettim. Açlık, zorluklar, malum hikâye; biliyor musunuz, tek hayatta kalan bendim ve sonunda ellerimin ve ayaklarımın üzerinde sürünerek buraya, Tantlatch'ın köyüne gelebildim."

"Beş yıl," diye tekrarladı düşünceli düşünceli Van Brunt, sanki olayları gözden geçirir gibiydi.

"Geçen şubatta beş yıl. Grate Slave'i mayıs başında geçtim ..."

"Yani siz... Fairfax mısınız?" diye araya girdi Van Brunt.

Adam başını sallayarak onayladı.

"Durun bakayım... John, sanırım, John Fairfax."

"Nereden biliyorsunuz?" diye tembel tembel sordu Fairfax, sakin havada yükselen duman halkalarına kendini kaptırmış gibiydi.

"O sıralarda gazeteler bunun haberleriyle doluydu. Prevanche ..."

"Prevanche!" Fairfax doğruldu, birden dikkat kesilmişti. "Dumanlı Dağlarda kaybolmuştu."

"Evet, ama kendini kurtardı ve geri döndü."

Fairfax gene sakinleşti ve duman halkaları çıkarmaya devam etti. "Bunu duyduğuma sevindim," dedi düşünceli düşünceli. "Prevanche kafa kayışları hakkında bazı fikirleri olan zorlu bir adamdı, kerata. Demek kurtuldu. Eh, sevindim."

Beş yıl... Bu kelimeler sürekli Van Brunt'ın düşüncelerinde dolaştı ve bir şekilde Emily Southwaithe'in yüzü yükselip karşısında vücut bulur gibi oldu. Beş yıl... Bir yabani kuş sürüsü başlarının üzerinde alçaktan öterek geçti ve kampı gördüklerinde hızla için için yanan güneşe doğru uzaklaştılar. Van Brunt onları izleyemedi. Saatini çıkartı. Gece yarısını bir saat geçmişti. Kuzey yönündeki bulutlar kan kırmızı parlıyordu ve kasvetli kızıl ışınlar güneye doğru uzanıyor, hüzünlü ormanlara donuk bir parlaklık veriyordu. Havada nefes kesen bir sükûnet vardı, tek bir yaprak bile kımıldamıyor ve kampın o en hafif sesleri bile trampet darbeleri gibi berrak ve temiz bir şekilde duyuluyordu. Kri yerlileri ve *voyageur*'ler bunun ruhu-

nu sezdiler ve alçak sesle hülyalı mırıltılara daldılar, aşçı bile bilinçsizce kap kaçak seslerini azaltmıştı. Bir yerlerde bir çocuk ağlıyordu ve ormanın derinliklerinden, bir kadının kederli türküsü gümüş bir iplik gibi yükseliyordu:

"O-o-o-a-ha-a-ha-a, O-o-o-o-a-ha-a-ha-a."

Van Brunt ürperdi ve sertçe ellerinin arkalarını ovuşturdu.

"Öldüm diye benden umudu kestiler mi?" diye yavaşça sordu yanındaki adam.

"Şey, geri dönmediniz, bunun üzerine arkadaşlarınız ..."

"Hemen unuttular." Fairfax sertçe, meydan okurcasına güldü.

"Neden ortaya çıkmadınız?"

"Kısmen isteksizlikten sanırım, kısmen de denetleyemediğim koşullar nedeniyle. Dinleyin, tanıştığımızda şu Tantlatch bacağı kırılmış yatıyordu –kötü bir kırık– ben de onu tedavi edip iyileştirdim. Bir süre buralarda kaldım, gücümü geri kazanmak için. Gördüğü ilk beyaz adamdım, kuşkusuz ona çok bilge göründüm ve halkına birçok şey öğrettim. Onları, başka konuların yanında, askeri taktikler konusunda da eğittim ve onlar da başka dört kabileyi yendiler (onları daha görmediniz) ve bölgeye hâkim oldular. Tabii ki benim hakkımda iyi şeyler düşünmeye başladılar, öyle ki, gitmeye kalkıştığımda lafını bile ettirmediler. Doğrusu çok misafirperverdiler. Başıma birkaç nöbetçi dikip gece gündüz gözlediler. Sonra Tantlatch bana, herhalde öyle demek lazım, rüşvet teklif etti –bir anlamda rüşvet– ve öyle ya da böyle

bir şey fark etmeyeceği için, ben de kalmaya kendimi alıştırdım."

"Kardeşinizi Freiburg'dan tanırım, benim adım Van Brunt."

Fairfax düşünmeden uzandı ve elini sıktı. "Billy'nin arkadaşısınız ha? Zavallı Billy, sık sık sizden söz ederdi."

"Ama tuhaf bir buluşma yeri," diye ekledi, ilkel manzaraya kapsayıcı bir bakış atıp bir anlığına kadının acılı sesini dinlerken. "Bu kadının erkeği bir ayının pençesine yakalandı ve kadın da bunu pek iyi karşılamadı."

"Hayvanca bir hayat!" Van Brunt tiksintiyle yüzünü buruşturdu. "Sanırım beş yıldan sonra uygarlık pek tatlı gelecektir? Ne dersiniz?"

Fairfax'ın yüzünde umarsız bir ifade belirdi. "Ah, bilmiyorum. En azından bunlar dürüst insanlar ve kendi usullerine göre yaşıyorlar. Ve şaşırtıcı ölçüde basitler. Hiçbir karmaşıklıkları yok, yaşadıkları her duygunun binlerce ince ince dallanıp budaklanması görülmüyor. Ortak, sıradan ve karışıklığa yer vermeyecek koşullarda seviyor, korkuyor, nefret ediyor, öfkeleniyor ya da mutlu oluyorlar. Hayvanca bir yaşam olabilir, ama en azından yaşaması kolay. Zamparalık ya da haylazlık yok. Bir kadın sizden hoşlanırsa, söylemekten geri durmuyor. Sizden nefret ederse, size bunu da söylüyor, o zaman da eğer öyle hissederseniz onu dövebilirsiniz, ama kesin olan şu ki ne demek istediğinizi biliyor, siz de onun ne demek istediğini biliyorsunuz. Ne hata var ne de yanlış anlaşılma. Uygarlığın değişken ateşinden sonra, bunun da bir çekiciliği var. Anlıyor musunuz?"

"Hayır, buradaki bayağı iyi bir yaşam," diye devam etti, bir duraklamanın ardından. "Benim için yeteri kadar iyi ve burada kalmaya niyetliyim."

Van Brunt düşünür gibi başını eğdi ve ağzında belli belirsiz bir gülümseme belirdi. Zamparalık yok, haylazlık yok, yanlış anlaşılma yok. Fairfax da anlaşılan Emily Southwaithe'in yanlışlıkla bir ayının pençelerine yakalanmasını kaldıramamıştı. Üstelik Carlton Southwaithe hiç de fena bir ayı sayılmazdı.

"Ama benimle birlikte geleceksiniz," dedi Van Brunt üzerine basarak.

"Hayır, gelmeyeceğim."

"Evet, geleceksiniz."

"Hayat burada çok kolay, söylüyorum size," diye kararlı bir şekilde konuştu Fairfax. "Her şeyi anlıyor ve anlaşılıyorum. Yaz ve kış, güneşin bir çitin parçalarının arasından parlaması gibi geçiyor, mevsimler bulanık ışıklar ve gölgeler gibi, zaman akıp gidiyor, hayat akıp gidiyor ve sonra ... ormanda bir inilti ve karanlık. Dinleyin!"

Elini kaldırdı ve kadının hüznünün gümüşi ipliği sessizlik ve sükûnetin içinde yükseldi. Fairfax da yavaşça ona katıldı.

"O-o-o-o-o-o-a-haa-ha-a-ha-aa-a-a, O-o-o-o-o-o-a-ha-a-ha-a," diye ağıda katıldı. "Duyamıyor musunuz? Göremiyor musunuz? Yas tutan kadın? Cenaze ağıdını? Saçlarım beyazlaşmış ve saygın? Kürklerim kaba bir güzellikle üzerime sarılmış? Av mızrağım yanımda? Kim bunların iyi olmadığını söyleyebilir?"

Van Brunt soğukça ona baktı. "Fairfax, siz tam bir aptalsınız. Burada geçen beş yıl herkesi uyuştura-

bilir, ki siz de sağlıksız ve hastalıklı bir durumdasınız. Üstelik Carlton Southwaithe öldü."

Van Brunt piposunu doldurup yaktı, bu arada sinsice, neredeyse profesyonel bir ilgiyle seyrediyordu. Fairfax'ın gözleri bir anlığına parladı, yumrukları sıkıldı, yarı yarıya doğruldu, sonra kasları gevşedi ve bir düşünceye dalar gibi oldu. Bu arada aşçı Michael yemeğin hazır olduğunu işaret etti, ama Van Brunt beklemesini işaret etti. Sessizliğin ağırlığı çökmüştü ve o da ormanın rayihasını, küflenen ve çürüyen bitkilerin kokularını, çam kozalaklarıyla iğnelerinin reçineli kokusunu, yakılmış bir sürü kamp ateşinin aromatik dumanını çözümlemeye girişti. İki kez Fairfax kafasını kaldırıp baktı ama bir şey demedi, sonunda:

"Ya... Emily...?"

"Üç yıldır dul, hâlâ dul."

Başka bir uzun sessizlik çöktü, sonunda bunu bozan, saf bir gülümseyişle Fairfax oldu. "Sanırım haklısın Van Brunt. Geleceğim."

"Biliyordum." Van Brunt elini Fairfax'ın omuzuna koydu. "Kuşkusuz, bilemezsin, ama sanırım onun durumunda birisine başka teklifler de olmuştur ..."

"Ne zaman hareket ediyorsunuz?" diye kesti Fairfax."

"Adamlar biraz uyuduktan sonra. Şimdi hatırladım, Michael kızmaya başladı, o yüzden gel de yemek ye."

Yemekten sonra, Kri yerlileri ve *voyageur*'ler battaniyelerine sarınıp horlamaya başladıklarında, iki adam sönmekte olan ateşin başında oyalandılar. Konuşacak çok şey vardı –savaşlar, siyaset, keşifler,

insanların yaptıkları, olayların gelişimi, ortak arkadaşlar, evlilikler, ölümler– Fairfax'ın açlık duyduğu beş yıllık tarih.

"Böylece İspanyol filosu Santiago'da sıkıştırıldı," derken Van Brunt, genç bir kadın hafif adımlarla önünden geçip Fairfax'ın yanına oturdu. Hızla adamın yüzüne baktı ve ardından Van Brunt'a endişeli bir bakış attı.

"Şef Tantlatch'ın kızı, bir çeşit prenses," diye açıkladı, dürüstçe yüzü kızarırken, "kısacası, kalmamı sağlamak için verilen rüşvetlerden biri. Thom, bu Van Brunt, bir arkadaşım."

Van Brunt elini uzattı, ama kadın genel görünümünü koruyacak şekilde katı bir duruş sergiliyordu. Yüzündeki tek bir çizgi bile yumuşamadı, tek bir hat çözülmedi. Delici, sorgulayıcı, araştırıcı gözlerle dosdoğru gözünün içine bakıyordu.

"Neler de anlıyor," diye güldü Fairfax. "Anlayabileceğin gibi, onun ilk kez biriyle tanıştırılması. Neyse diyordun ki İspanyol filosu Santiago'da sıkışmış?"

Thom kocasının yanına çömeldi, bronz bir heykel gibi hareketsizdi; yalnızca gözleri, dur durak bilmeyen bir araştırmayla, surattan surata gidip geliyordu. Ve Avery Van Brunt, bir yandan sürekli konuşurken, bu donuk bakışların altında bir asabiyet fark etti. En canlı muharebe betimlemesinin ortasında, birdenbire içini yakan siyah gözlerin bilincine vardı ve temposunu yeniden yakalayana kadar tökezleyip kekeledi. Fairfax, elleri dizlerine dolanmış, piposu sönmüş, kendini kaptırmış, tökezlediğinde onu teşvik ediyor ve unuttuğunu sandığı dünyayı yeniden gözlerinde canlandırıyordu.

Bir saat geçti, sonra iki, derken Fairfax gönülsüzce ayağa kalktı. "Ve Cronje kıstırıldı ha? Şey, biraz bekle de Tantlatch'la konuşup geleyim. Seni bekliyor olacak, seninle kahvaltıdan sonra görüşmesini ayarlayacağım. Senin için uygun, değil mi?"

Çam ağaçlarının arasından uzaklaştı ve Van Brunt kendisini Thom'un sıcak gözlerine bakar buldu. Beş yıl, diye düşündü, kızın yaşı şu anda yirmiden fazla olamazdı. Çok dikkat çekici bir yaratık. Eskimo olduğundan, burnunun basık oluşu anlaşılabilirdi, ama hayır ne geniş ne de yassıydı, kemerliydi ve burun delikleri de daha beyaz ırktan bir hanımefendininkiler kadar nazik ve ince yapılıydı – Kızılderili kanı var bir yerlerde, emin ol Avery Van Brunt. Ve Avery Van Brunt, korkma, seni yemez; o yalnızca bir kadın, çirkin de değil üstelik. Yerliden ziyade Doğulu. Gözleri iri ve hayli ayrık, hafif bir Moğol çekikliğinin belirtisi var. Thom, sen bir anomalisin. Burada, Eskimoların arasında, baban onlardan biri de olsa, yerinde değilsin. Annen nereden geldi? Ya da büyükannen? Ve Thom, tatlım, sen güzelsin, donuk, buzlu bir güzel, ama kanında Alaska lavı var ve lütfen bana öyle bakma.

Güldü ve ayağa kalktı. Kızın ısrarlı bakışları onu huzursuzlandırmıştı. Kumanya torbalarının arasında bir köpek dolaşıyordu. Onu uzaklaştıracak ve Fairfax'ın dönüşüne kadar torbaları emniyete alacaktı. Ama Thom elini durduracak şekilde uzattı ve ayağa kalkıp karşısında durdu.

"Sen?" dedi, Grönland'dan Point Barrow'a kadar pek değişmeden kalan Kutup bölgesi lisanında. "Sen?"

Ve yüzündeki o seri ifade "sen"in söylemek istediği her şeyi ifade ediyordu, adamın varlık nedeni, buradaki mevcudiyeti, kocasıyla olan ilişkisi – her şeyi.

"Kardeş," diye yanıt verdi adam aynı dilde, güneye doğru uzanan kapsayıcı bir el hareketiyle, "Kardeşiz biz, erkeğin ve ben."

Kız başını iki yana salladı. "Burada olman iyi değil."

"Bir uyku sonra gideceğim."

"Ya erkeğim?" diye sordu, titrek bir hırsla.

Van Brunt omuzlarını silkti. Belli bir gizli utancın farkındaydı, kişisel olmayan bir utancını ve Fairfax'a karşı bir kızgınlık. Ve genç vahşi kadına bakarken, yüzündeki sıcak kanı hissetti. O sadece bir kadındı. O kadar – bir kadın. Bütün o hüzünlü hikâye, sil baştan, ardı ardına tekrarlanan, Havva kadar eski ve yeni bir aşk ışığı kadar taze bir hikâye.

"Erkeğim! Erkeğim! Erkeğim!" ısrarlı bir şekilde tekrarlıyordu, yüzü tutkuyla kararmıştı ve Ebedi Kadının, Eş-Kadının amansız yumuşaklığı, karşısındaki kadının gözlerinden ona bakıyordu.

"Thom," dedi ciddi ciddi, İngilizce, "Sen Kuzey ormanlarında doğdun, balıkla et yedin, soğukla ve açlıkla mücadele ettin ve yaşamın her gününü basitçe yaşadın. Ve birçok şey var, aslında hiç de basit olmayan, senin hiç bilmediğin ve hiç anlayamayacağın. Uzaklardaki bolluğu özlemenin ne olduğunu bilmiyorsun, açık tenli bir kadını özlemeyi anlayamazsın. Ve o kadın açık tenli, Thom, soylu bir şekilde açık tenli. Bu erkeğe kadın oldun ve her şeyinle oldun, ama senin her şeyin çok küçük, çok basit. Fazla küçük, fazla basit ve o yabancı bir erkek. Onu hiç tanımadın, hiçbir

zaman da tanıyamazsın. Dünyanın düzeni böyle. Onu kollarında tuttun, ama kalbini hiç tutmadın, bulanık mevsimleri ve barbarca sonlanan rüyalarıyla bu erkeği. Rüyalar ve rüya tozları, işte o senin için buydu. Sen biçime tutundun, gölgeyi yakaladın, kendini bir erkeğe verdin, ama bir erkeğin hayaletiyle yatağa girdin. İşte tanrıların açık tenli yaptığı erkeklerin kızları eskiden böyle yapıyordu. Ve Thom, Thom, gelecek yıllardaki gece nöbetlerinde John Fairfax'ın yerinde olmak istemem; gözleri, yanındaki kadının güneşin taçlandırdığı saçları olmadığını değil de, Kuzeyin ormanlarında unutulmuş bir eşin siyah lülelerini gördüğünde."

Her ne kadar kız onu anlamıyor olsa da yoğun bir dikkatle, sanki hayatı bu konuşmaya bağlıymış gibi onu dinlemişti. Ama orada kocasının adını yakalamıştı ve Eskimo dilinde haykırdı:

"Evet! Evet! Fairfax! Erkeğim!"

"Zavallı küçük aptal, o nasıl senin erkeğin olacak ki?"

Ama kız onun İngilizce sözlerini anlamıyordu ve adamın onu oyaladığını düşündü. Eş – Kadının o durgun, duygusuz öfkesi yüzünde parladı ve adama sanki bir panter gibi yaylanmak üzere çömeliyormuş gibi geldi.

Yavaşça kendi kendine küfretti ve kadının suratındaki ateşin durulup ardından çekici bir kadının yumuşak, ışıltılı aydınlığının öne çıkmasını izledi; zor kullanmayı terk eden ve bilgece zayıflıklarıyla kendini savunan çekici kadının.

"O benim erkeğim," dedi nazikçe. "Hiç başkasını bilmedim. Gelecekte de başkasını bilmem mümkün değil. Beni bırakması da mümkün değil."

"Senden ayrılacağını da kim söyledi?" diye sordu adam sertçe, yarı bıkkın yarı güçsüz.

"Benden ayrılmayacağını söyleyecek olan sensin," diye yavaşça, boğazında bir hıçkırık başlangıcıyla yanıtladı kız.

Van Brunt sertçe ateşin küllerini tekmeledi ve yerine oturdu.

"Bunu söyleyecek olan sensin. O benim erkeğim. Bütün kadınlardan önce, benim erkeğim. Sen büyüksün, sen güçlüsün ve görmüyor musun, ben güçsüzüm. Bak ayaklarındayım. Benim işimi halletmek sana düşer. Sana."

"Kalk ayağa!" Kızı sertçe silkeleyip kendisi de ayağa kalktı. "Sen bir kadınsın. Dolayısıyla yerde kirlenmek sana göre değil, bir erkeğin ayakları altında da."

"O benim erkeğim."

"O zaman İsa tüm erkekleri affetsin!" diye tutkuyla haykırdı Van Brunt.

"O benim erkeğim," diye tekdüze, yalvarırcasına tekrarladı.

"O benim kardeşim," diye yanıtladı adam.

"Benim babam şef Tantlatch. Beş köyün üzerinde hükmü var. Beş köyün de senin seçeceğin kızlar için taranmasını sağlayacağım, ki sen de kardeşinle birlikte burada kalasın, rahat bir hayat yaşayasın."

"Bir uyku sonra ben gidiyorum."

"Ya benim erkeğim?"

"İşte erkeğin geliyor. Bak!"

Kasvetli alaçamların arasından Fairfax'ın şarkı söyleyen sesi hafifçe duyuldu.

Günün bir sis denizi tarafından söndürülmesi gibi,

adamın şarkısı kızın suratından ışığı aldı. "Kendi halkının dili," dedi; "kendi halkının dili."

Derken kız, genç bir hayvanın kıvrak ve serbest hareketleriyle dönüp ormana daldı.

"Her şey ayarlandı," dedi Fairfax yaklaşırken. "Majesteleri seni kahvaltı sonrası kabul edecek."

"Ona söyledin mi?" diye sordu Van Brunt.

"Hayır. Hepimiz gitmek için hazır olana kadar da söylemeyeceğim."

Van Brunt karamsar bir şefkatle adamlarının uyuyan bedenlerine baktı.

"Yola çıkıp yüz fersah uzaklaştığımızda rahatlayacağım" dedi.

***

Thom babasının çadırının deri kapısını araladı. Adamın yanında iki kişi daha oturuyordu ve üçü de yoğun bir ilgiyle kıza baktılar. Ama içeri girip sessizce, konuşmadan yanlarına otururken kızın suratından bir şey anlaşılmıyordu. Tantlatch yumruklarıyla dizlerindeki mızrağın gövdesine hafif hafif vuruyor, çadırın bağcıklarından birinin deliğinden süzülen ve barınağın loş atmosferinde parlak bir çizgi çizen güneş ışını boyunca öylesine bakıyordu. Sağında, omuz başında köyün şamanı Chugungatte oturuyordu. İkisi de yaşlı erkeklerdi ve yılların yıpranmışlığı gözlerinden okunuyordu. Ama tam karşılarında Keen oturuyordu, genç bir adam ve köydeki birinci gözde. Hareketleri atik ve hızlıydı, siyah gözleri de durmadan birinden diğerine sorarcasına dolaşıyordu.

Çadıra sessizlik hâkimdi. Ara sıra kampın gürültü-

leri geliyor, uzaktan da zayıf ve belirsiz, seslerin gölgeleri gibi, oğlan çocuklarının tiz bir sesle didişmeleri duyuluyordu. Bir köpek girişten kafasını uzattı ve bir süreliğine kurt gibi onlara göz kırptı, fildişi beyazı dişlerinden salyası damlıyordu. Bir süre sonra, umutla homurdandı, ama sonra insanların hareketsizliklerinden korkup başını eğdi ve geri geri dışarı süründü. Tantlatch kayıtsızca kızına baktı.

"Ya senin erkeğin, seninle arası nasıl?"

"Garip şarkılar söylüyor," diye yanıtladı Thom, "suratında da yeni bir ifade var."

"Yani? Konuştu mu?"

"Hayır, ama suratında yeni bir ifade var, gözlerinde yeni bir ışık ve Yeni Gelen'le ateşin başında oturup konuşuyor da konuşuyor ve konuşmalarının sonu bir türlü gelmiyor."

Chugungatte efendisinin kulağına fısıldadı, Keen de eğilerek ileri uzandı.

"Onu uzaklardan çağıran bir şey var," diye devam etti kız, "ve durup dinliyor gibi ve yanıt veriyor, kendi halkının dilinde şarkılar söyleyerek."

Chugungatte yeniden fısıldadı ve Keen öne eğildi, Thom da babası devam edebileceğini işaret edene kadar sustu.

"Biliyorsun ki, ey Tantlatch, yaban kazı, kuğu ve küçük halka boyunlu ördek burada, alçak topraklarda doğar. Biliyorsun ki soğuk gelmeden önce de bilinmeyen yerlere giderler. Ve bilirsin ki, aynı şekilde, güneş ülkeye döndüğünde ve su yolları açıldığında geri gelirler. Hep doğdukları yere geri dönerler ki, yeni yaşam doğsun. Ülke onları çağırır, onlar da gelirler.

Ve şimdi başka bir ülke çağırıyor ve benim erkeğimi çağırıyor, doğduğu yer ve aklında çağrıya yanıt vermek var. Ama o benim erkeğim. Bütün kadınlardan önce benim erkeğim."

"Bu iyi bir şey mi, Tantlatch? İyi mi?" diye sordu Chugungatte, sesinde belli belirsiz bir tehdit vardı.

"Evet, iyi bir şey!" diye cesaretle haykırdı Keen. "Ülke çocuklarını çağırıyor ve bütün ülkeler kendi çocuklarını geri çağırıyorlar. Yaban kazı, kuğu ve küçük halka boyunlu ördek gibi, bizimle yaşamış olan Yabancı Adam da çağrılıyor ve şimdi gitmesi gerekiyor. Aynı zamanda kendi cinsinin çağrısı da var. Kaz kazla çiftleşir, kuğu da küçük halka boyunlu ördekle çiftleşmez. Kuğunun küçük halka boyunlu ördekle çiftleşmesi doğru değildir. Yabancı Erkeklerin de köyümüzün kadınlarıyla çiftleşmesi doğru değildir. Dolayısıyla ben derim ki adamın gitmesi gerekir, kendi cinsinin yanına, kendi ülkesine."

"O benim erkeğim," diye yanıtladı Thom, "ve o büyük bir adam."

"Evet, o büyük bir adam." Chugungatte başını zayıf bir şekilde canlanan gençlik gücüyle doğrulttu. "O büyük adam ve senin koluna güç verdi, ey Tantlatch; sana güç verdi ve bu topraklarda isminden korku duyulmasını, korku duyulup saygı gösterilmesini sağladı. O çok bilge ve bilgeliğinden çok yarar sağlanır. Birçok konuda ona minnettarız – savaş kurnazlıkları, bir köyün savunulmasının sırları ve ormanda ani bir saldırı için, konseydeki tartışmalar ve düşmanın sarf edilen sözler ve edilen yeminlerle bozulup dağılması için, av hayvanlarının toplanması ve gıdanın saklan-

ması için, hastalıkların iyileştirilmesi ve izde* ya da dövüşte olan yaraların tedavisi için. Sen, Tantlatch, Yabancı Adam aramıza gelip sana bakmasaydı, şimdi topal ve yaşlı bir adam olacaktın. Ve ne zaman garip sorular karşısında kuşkuya düşsek, ona başvurduk ve bilgeliğiyle konuları berraklaştırabilirdi, hep berraklaştırdı. Ve yine ortaya çıkacak sorular olacak ve onun bilgeliğine gerek olacak, bu yüzden de onun gitmesine izin veremeyiz. Onun gitmesine izin vermemiz iyi olmaz."

Tantlatch kucağındaki mızrağın gövdesine vurmayı sürdürdü ve duyduğuna dair bir belirti vermedi. Thom onun yüzünü beyhude yere inceledi, Chugungatte de yılların ağırlığı yeniden üzerine çökmüş gibi büzüşmüş kalmıştı.

"Kimse benim adıma öldüremez." Keen göğsüne okkalı bir yumruk attı. "Avımı kendim öldürürüm. Kendim öldürdüğüm zaman yaşamdan keyif alıyorum. Karın içinde koca bir musun üzerine çöktüğümde, mutlu oluyorum. Ve yayı tüm gücümle çektiğimde, okumu güçlü, hızlı bir şekilde avımın kalbine

* İz: Jack London'ın tüm Klondike öykülerinde "iz" kavramı geçer. Bu kavram özgün İngilizcede metinde "*trail*" olarak verilir. Bu sözcük her ne kadar Türkçede "patika" anlamına da gelse bile, burada kastedilen patika değildir. "İz" köpeklerin çektiği kızakların ve bunların sürücüleri olan insanların karlı arazide açtıkları, karın ezilmesiyle oluşan ve kırk santim dolaylarında genişliği olan bir yoldur. Kuzeyin karlı bölgelerinde, iki belli nokta, örneğin iki kasaba arasında insanlar genellikle aynı güzergâhları takip ettiklerinden bir anlamda bu izler şehirlerarası yol görevi görür. Ancak ilk kez gidilen bir güzergâhta ya da kar yağışı sonrasında "iz"in açılması gerekir ve bel hizasına kadar yükselen karda bu çok meşakkatli bir iştir; ki bu kitaptaki öykülerde de sık sık buna atıfta bulunulur –çn.

sapladığımda mutlu oluyorum. Ve hiç kimsenin öldürdüğü et, benim öldürdüğüm kadar lezzetli olmuyor. Yaşamaktan mutluyum, kendi akıl ve gücümden mutluyum, işleri yapmaktan mutluyum, kendim için yapmaktan. Bundan başka yaşamak için bir neden olabilir mi? Kendimden ve yaptığım işlerden keyif almayacaksam, neden yaşayayım? Keyif aldığım ve mutlu olduğum içindir ki gidip balık tutuyorum, avlanıyorum ve balık tutmaya, avlanmaya gittiğim içindir ki kurnaz ve güçlü oluyorum. Çadırında, ateşin başında oturan adam kurnaz ve güçlü olmaz. Benim öldürdüğüm hayvanı yemekten mutluluk duymaz, yaşam da onun için keyifli olmaz. O yaşamaz. Bu yüzden, bu Yabancı Adamın gitmesi iyidir diyorum. Onun bilgeliği bizi bilge kılmıyor. Eğer o kurnazsa, bizim kurnaz olmamıza gerek kalmaz. Gerek olduğunda, kurnazlık için ona gideriz. Onun öldürdüğü hayvanın etini yeriz ve bu bize lezzetli gelmez. Onun gücünü kullanırız ve bu keyif vermez. O bizim yerimize yaşadığında, biz yaşamış olmayız. Şişmanlarız ve kadınlara benzeriz, çalışmaktan çekinir ve işleri kendi başımıza nasıl yapacağımızı unuturuz. Bırak adamı gitsin, ey Tantlatch, bırak da yeniden erkek olalım! Ben Keen'im, bir erkeğim ve kendi avımı kendim öldürürüm!"

Tantlatch genç adama ebediyetin boşluğunu taşıyan bir bakış attı. Keen umutla kararı bekliyordu; ama dudaklar oynamadı ve yaşlı şef kızına döndü.

"Verilen geri alınamaz" diye atıldı kız. "Şimdi erkeğim olan bu Yabancı Adam geldiğinde, ben bir kız çocuğuydum. Erkekleri ve erkeklerin usullerini bilmiyordum ve kalbim kız çocuklarının oyunlarındaydı.

Sen, Tantlatch, başkası değil, sen beni yanına çağırdın ve Yabancı Adamın kollarına ittin. Sen, Tantlatch, başkası değil ve beni bu adama verirken, o adamı da bana verdin. O benim erkeğim. Kollarımda uyudu ve benim kollarımdan alınamaz."

"İyi oldu, ey Tantlatch," diye hızla atıldı Keen, Thom'a bariz bir bakış atarak, "verilenin geri alınamayacağını anımsamak iyi oldu."

Chugungatte doğruldu. "Gençliğinden ötürü, Keen, ağzından sözcükler dökülüyor. Bize gelince, ey Tantlatch, bizler yaşlı adamlarız ve anlıyoruz. Biz de kadınların gözlerine baktık ve kanımızın garip arzularla ısındığını hissettik. Ama yıllar bizi serinletti ve bizler konseyin bilgeliğini, soğukkanlılığın ve ihtiyatlı elin akıllılığını öğrendik, kızışmış bir kalbin aşırı kızışmış olduğunu ve aceleye eğilimli olduğunu biliyoruz. Keen'in senin gözden olduğunu biliyoruz. Thom'un eski zamanlarda, daha çocukken ona vaat edildiğini biliyoruz. Ve yeni günlerin geldiğini, Yabancı Adamın da geldiğini, bilgeliğimizin ve refah arzumuzun Keen'e Thom'u kaybettirdiğini ve sözün bozulduğunu biliyoruz."

Yaşlı şaman durakladı ve doğrudan genç adama baktı.

"Ve bilinsin ki ben, Chugungatte, bu sözün bozulması yönünde öğüt verdim."

"Ben de yatağıma başka kadın almadım," diye araya girdi Keen. "Ve kendi ateşimi yaktım, kendi yemeğimi pişirdim ve yalnızlığımda dişlerimi sıktım."

Chugungatte sözünün bitmediğini anlatmak istercesine elini salladı. "Ben yaşlı bir adamım ve anlayışla ko-

nuşuyorum. Kuvvetli olmak ve gücü kavramak iyidir. İyilik doğacaksa, gücü bırakmak daha da iyidir. Eski günlerde, senin omuz başında otururdum Tantlatch, sesim bütün konseyde duyulur ve o zamanın işlerinde öğütlerim tutulurdu. Kuvvetliydim ve güce sahiptim. Tantlatch'ın yönetimi altında, en büyük adamdım. Sonra Yabancı Adam geldi ve ben onun kurnaz, bilge ve büyük olduğunu gördüm. Onun benden daha bilge ve daha büyük olması nedeniyle, bana göre ondan daha fazla yarar sağlanacağı ortadaydı. Ve sen bana kulak verdin, Tantlatch ve sözümü dinledin, Yabancı Adama güç, yer ve kızın Thom verildi. Ve kabile yeni yaslarla yeni günlerde gelişti ve Yabancı Adamın aramızda olmasıyla daha da gelişecek. Biz ikimiz yaşlı adamlarız, ey Tantlatch, sen ve ben ve bu kafa işi, kalp değil. Sözlerimi duy, Tantlatch! Sözlerimi duy! Adam kalsın!"

Uzun bir sessizlik oldu. Yaşlı şef Tanrı'nın muazzam güveniyle düşünüyordu ve Chugungatte de eski kadim günlerin sislerine bürünmüş gibiydi. Keen arzuyla kadına bakıyordu, ama kadın bunu fark etmeksizin, doğrudan babasının yüzüne bakıyordu. Kurt köpeği deri kapıyı yeniden yana itti ve sessizlikten cesaret alıp karnının üzerinde sürünerek ilerledi. Thom'un yorgun ellerini merak içinde kokladı, kulaklarını meydan okurcasına Chugungatte'ye dikti ve Tantlatch'ın önünde kalçasının üzerine çöktü. Mızrak tangırtıyla yere düştü ve köpek, bir korku çığlığıyla bir yana fırladı, havada döndü ve ikinci sıçrayışta girişten dışarı çıkmıştı bile.

Tantlatch hepsinin yüzlerine baktı ve her birini uzun uzun, dikkatlice süzdü. Sonra kaba bir vakarla

başını kaldırdı ve soğuk, tekdüze bir ifadeyle kararını bildirdi: "Adam kalıyor. Avcıları toplayın. Yan köye haberci gönderin ve savaşçıları çağırtın. Yeni Geleni görmeyeceğim. Sen, Chugungatte, onunla konuş. Barış içinde giderse derhal gidebileceğini söyle. Ama eğer dövüş olursa, öldürün, öldürün, öldürün, son adamına kadar; ama şu sözümü de herkese ulaştırın, ki bizim adamımıza bir zarar gelmeyecek – kızımın evlendiği adama. Böyle olacak."

Chugungatte kalkıp dışarı çıktı; Thom da onu izledi, ama Keen kapıya yöneldiğinde, Tantlatch'ın sesi onu durdurdu.

"Keen, sözüme kulak vermen iyi olur. Adam kalıyor. Hiçbir zarar görmesin."

Fairfax'ın savaş sanatı üzerine öğrettiklerinden dolayı, kabile halkı cesurca ve yaygarayla ileri atılmadı. Tersine, büyük bir itidal ve özdenetim içinde, sessizce ilerleyip, bir korunaktan diğerine sürünmekle yetindiler. Nehir kıyısında ve kısmen de dar bir açık alan tarafından korunmuş durumdaki Kri yerlileri ve *voyageur*'ler çömelmişti. Gözleri bir şey göremiyor ve kulakları da ancak müphem bir şekilde duyabiliyordu, ama ormanda ilerleyen yaşam titreşimlerini, ilerleyen bir misafirin belirsiz ve tanımlanamaz hareketlerini hissediyorlardı.

"Lanet olsun," diye fısıldadı Fairfax. "Hiç barutla karşılaşmadılar, ama onlara bu numarayı ben öğretmiştim."

Avery Van Brunt güldü, piposundaki külleri boşalttı, dikkatlice kesesinin içine yerleştirip kaldırdı ve kalçasındaki kınında yatan avcı bıçağını gevşetti.

"Bekle" dedi. "Saldırının cephesini bozup cesaretlerini kıracağız."

"Eğer öğrettiklerimi anımsıyorlarsa, dağınık vaziyette saldıracaklardır."

"Bırak yapsınlar. Şarjörlü tüfekler pompalamak için yapılmıştır. İyiyiz! İlk kan! İlave tütün, Loon!"

Bir Kri yerlisi olan Loon açıkta bir omuz fark etmişti ve acıtan bir mermiyle omuzun sahibini keşfinden haberdar etmişti.

"Onları ileri atılmaya zorlayabilirsek," diye fısıldadı Fairfax. "Eğer onları ileri atılmaya zorlayabilsek."

Van Brunt uzaktaki bir ağacın arkasından uzanan bir kafa gördü ve hızlı bir atışla adamın can çekişerek yere yıkılmasını sağladı. Michael bir üçüncüyü yakaladı ve Fairfax'la diğerleri de işe giriştiler ve her açığa çıkana, her kıpırdayan çalılığa ateş ettiler. Açıklıktaki bir hendeği aşarken yerlilerden beşi yüz üstü devrildi ve korunaklı yerin seyrek olduğu sağ taraftaysa bir düzine adam vuruldu. Ama bu darbeleri somurtkan bir düzenle karşıladılar; ihtiyatla, bilinçle, acele etmeden ve gecikmeden geldiler.

On dakika sonra, hayli yaklaştıklarında, tüm hareket durdu, ilerleme aniden kesildi, bunu meşum ve tehditkâr bir sessizlik izledi. Yalnızca ormanla çalılıkların gündüz rüzgârının ilk esintileriyle sallanıp titreşen yeşil ve altın renkleri görülüyordu. Soluk beyaz sabah güneşi yeryüzünü uzun gölgeler ve ışık demetleriyle harelendiriyordu. Yaralı bir adam kafasını kaldırdı ve açıklıktan dışarı doğru acıyla sürünmeye başladı, Michael da tüfeğiyle onu izliyordu, ama ateş

etmekten kaçındı. Görünmez bir hatta, soldan sağa doğru bir ıslık geçti ve bir ok kümesi havada kavis çizerek üzerlerine geldi.

"Hazır olun," diye buyurdu Van Brunt, sesinde yeni, metalik bir tını vardı. "Şimdi!"

Siperlerinden hep beraber fırladılar. Orman birdenbire hayatla doldu. Büyük bir çığlık yükseldi ve tüfekler de keskin bir yanıtla takırdadı. Yerliler sıçrayışlarının tam ortasında ölümle tanıştılar ve onlar devrilirken, kardeşleri gürleyen ve karşı konulamaz bir dalga halinde üstlerinden atladılar. Saldırının ön saflarında, saçları uçuşarak ve iki elini de serbestçe sallayarak, ağaç gövdelerini aşan, engel oluşturan kütüklerin üzerinden atlayan Thom geliyordu. Fairfax ona nişan aldı ve tanımadan önce az kalsın ateş ediyordu.

"Kadın! Ateş etmeyin!" diye haykırdı. "Bakın! Silahsız!"

Ama Kriler onu duymadılar, Michael ve bir *voyageur* olan kardeşi de, hatta hiç durmadan ateş eden Van Brunt da. Ama Thom, hiç yara almadan, yandan sapıp önüne geçen deri giysili bir savaşçının hemen arkasından dümdüz ilerliyordu. Fairfax şarjörünü onun sağında ve solunda ilerleyen adamların üzerine boşalttı ve iri avcıyı karşılamak üzere tüfeğini salladı. Ama sanki onu tanımış gibi duran adam aniden yana döndü ve mızrağını Michael'ın gövdesine sapladı. Thom o anda kolunu kocasının boynuna doladı ve yarım dönerek, ses ve hareketle saldıran savaşçıları iki yana ayırdı. Bir grup adam her iki yandan geçti ve Fairfax, bir an içinde durup kadının bronz güzelli-

ğine bakakaldı; heyecanlı, gururlu, bilinmedik derinliklerine kadar etkilenmiş, garip şeyler görüyor, rüya görüyordu, ölümsüz rüyalar. Eski dünya felsefeleriyle yeni dünya etiği bölük pörçük zihninden geçiyor, muhteşem somutlukta şeyler ve hüzün verecek ölçüde olanaksız av sahneleri, kasvetli orman manzaraları, sessiz ve engin kar içindeki düzlükler, balo salonlarının ışıltıları, kocaman galeriler ve konferans salonları, uçuşan test tüplerinin parlaklığı, uzun, kitap dolu raf dizileri, makinelerin uğultusu ve trafiğin gürüldemesi, unutulmuş bir şarkının bir parçası, sevgili kadınlarla eski dostların simaları, yüksek tepelerin arasından geçen yalnız bir su yolu, çakıllı bir sahilde parçalanmış bir tekne, ay ışığı altındaki sakin tarlalar, şişman dereler, saman kokusu...

İki gözünün arasından vurulan bir avcı cansız, öne devrildi ve saldırısının ataletiyle yerde kayarak ilerledi. Fairfax kendine geldi. Arkadaşlarından hayatta kalanlar ilerideki ağaçlara kadar sürülmüştü. Yaklaşan, kemik ve fildişi silahlarıyla kesen ve saplayan avcıların öfkeli "Hay! Hay!"larını duyabiliyordu. Yaralıların çığlıkları ona darbe gibi çarpıyordu. Savaşın sona erdiğini, davanın kaybedildiğini biliyordu, ama ırkının tüm gelenekleri ve sadakati, en azından türdeşleriyle birlikte ölebileceği hissine sürüklüyordu onu.

"Erkeğim! Erkeğim!" diye haykırdı Thom. "Güvendesin!"

Debelenmeye çalıştı, ama kızın ağırlığı adımlarını engelliyordu.

"Gerek yok! Onlar öldü ve hayat güzel!"

Kız onu boynundan yakınında tutuyor, takılıp düşene, yeniden doğrulabilmek için şiddetle fırlayana, yeniden takılıp arka üstü devrilene kadar bacaklarına dolanıyordu. Adam başını yerden çıkan bir ağaç köküne çarpmıştı ve yarı yarıya kendisini kaybettiğinden, çok güçsüz bir şekilde mücadele edebiliyordu. Düşerlerken, kız yakınlarından geçen bir okun vınlamasını duydu ve adamın gövdesini, bir kalkan gibi kendi bedeniyle örttü; kolları adamı sıkıca tutuyor ve dudaklarını da boynuna bastırıyordu.

Sonra, Keen birkaç metre ötedeki sık bir çalılığın ardında doğruldu. Dikkatlice etrafına baktı. Savaş sona ermiş ve ölmekte olan son adamın çığlığı da yatışmıştı. Onu görecek kimse yoktu. Yayına bir ok yerleştirirken adamla kadına baktı. Kadının göğsüyle kollarının arasından adamın bir yanının teni bembeyaz görünüyordu. Keen yayını gerdi ve oku başına doğru çekti. Bunu iki kez tekrarladı, sükûnetle ve kesinlikle, sonra da kemik uçlu oku doğrudan beyaz tene, sarılmış esmer kolla, esmer göğsün arasından daha da beyaz görünen beyaz tene gönderdi.

YAŞAMIN YASASI

Yaşlı Koskoosh iştahla dinliyordu. Görüşü uzun süredir bozulmuş olmasına karşın, duyması hâlâ keskindi ve en küçük bir ses bile, buruşmuş alnının ardında yaşayan, ama dünyanın nesnelerine uzanıp bakamayan o parlak zekâya nüfuz edebiliyordu. Ah bu, köpekleri yakalayıp koşumlara bağlarken cırtlak sesiyle onları lanetleyen Sit-cum-to-ha. Sit-cum-to-ha onun kızının kızıydı, ama orada karların içinde yalnız başına, üzgün ve çaresiz oturan, beli bükülmüş büyükbabası için tek bir düşünce bile harcayamayacak kadar meşguldü. Kampın toplanması gerekiyor. Kısa gün zaman vermezken, uzun iz onları bekliyor. Yaşam kızı çağırıyor ve yaşamın görevleri, ölümün değil. Koskoosh da şimdi ölüme çok yakındı.

Bu düşünce yaşlı adamın bir an için paniğe kapılmasına neden oldu ve titrek elini uzatıp yanındaki küçük kuru odun kümesinin üzerinde dolaştırdı. Bu yığının gerçekten de orada olduğundan emin olunca,

elini partal kürklerinin korumasının altına çekti ve yine dinlemeye koyuldu. Yarı donuk derilerin huysuz çatırtısı ona şefin mus derisi çadırının söküldüğünü ve tam o sırada derlenip taşınabilir hale getirildiğini anlatıyordu. Şef onun oğluydu, iriyarı ve güçlüydü, kabile halkının başı ve güçlü bir avcıydı. Kadınlar kampın yükleriyle uğraşırken, onun sesi yükseldi ve yavaş hareket ettikleri için azarladı. Yaşlı Koskoosh, kulaklarını zorladı. Bu sesi son duyuşu olacaktı. İşte Geehow'ın çadırı gidiyor! Ve Tusken'inki! Yedi, sekiz, dokuz; yalnızca şamanınki hâlâ ayakta olabilirdi. İşte! Şimdi de onunkiyle uğraşıyorlar. Kızağına yerleştirirken şamanın homurdanmasını duyabiliyordu. Bir çocuk sızlandı ve bir kadın kısık sesle onu yatıştırdı. Küçük Koo-tee, diye düşündü yaşlı adam, huysuz bir çocuk ve çok da güçlü değil. Belki de yakında ölür ve donmuş tundrada yakarak bir çukur açıp, porsuklar ulaşamasın diye üzerine taşlar yığarlar. Eh, ne önemi var? En fazla birkaç yıl ve dolu olduğu kadar boş bir karın. Ve sonunda, ölüm bekliyor, hep aç, her şeyden daha aç olan ölüm.

Bu neydi? Ah, kızakları bağlayıp koşumları gerdiren adamlar. Artık dinlemeyecek olan o, dinledi. Kırbaçlar şaklayıp köpekleri ısırdı. İnlemelerini dinle! İşten ve izden nasıl da nefret ediyorlar! Uzaklaşıyorlar, arka arkaya kızaklar salınarak sessizlikte uzaklaştılar. Gitmişlerdi. Onun yaşamından çıkmışlardı ve son acı saati tek başına karşılayacaktı. Hayır. Kar bir mokasenin altında gıcırdadı; yanında bir adam duruyordu, başına nazikçe elini koymuştu. Oğlunun bunu yapması çok iyiydi. Kabilenin gidişi ardından oğullarının

beklemediği ihtiyarları düşündü. Ama oğlu beklemişti. Genç adamın sesi onu geri getirene dek geçmişe uzandı.

"İyi misin?" diye sordu.

Yaşlı adam da yanıt verdi: "İyiyim."

"Yanında odun var," diye devam etti genç adam, "ateş de çok parlak yanıyor. Sabah aydınlanıyor, soğuk da kırıldı. Kar yağacak. Hatta başladı bile."

"Evet, başladı bile."

"Kabile halkı acele ediyor. Yükleri ağır, karınları da yemek yoksunluğundan dümdüz. İz uzun ve hızlı gidiyorlar. Şimdi gidiyorum. İyi misin?"

"İyiyim. Geçen yılın yaprağı gibiyim, hafifçe sapa tutunuyorum. İlk esecek rüzgârla düşeceğim. Sesim yaşlı bir kadınınkine benzedi. Gözlerim artık ayaklarımın nereye gittiğini göstermiyor, ayaklarım da ağır ve ben de yorgunum. İyiyim."

Sızlanan karların son sesi de yatışana kadar memnuniyet içinde başını eğdi ve oğlunun onu duyamayacak kadar uzaklaştığını anladı. Sonra eli aceleyle odunlara uzandı. Üzerine eğilen ebediyetle arasında yalnızca bunlar vardı. Sonunda, yaşamının ölçüsü bir demet dala kalmıştı. Birer birer ateşi beslemeye gidecekler ve öylece adım adım, ölüm üzerine üşüşecekti. Son dal da sıcaklığını bitirdiğinde, soğuk güç kazanmaya başlayacaktı. Önce ayakları bırakacaktı, sonra da elleri; uyuşukluk uzuvlardan gövdeye doğru yavaşça ilerleyecekti. Başı dizlerinin üzerine düşecek ve dinlenecekti. Kolaydı. Herkes ölecekti.

Şikâyetçi değildi. Yaşamın kuralı buydu ve doğruydu. Toprağa yakın doğmuş, toprağa yakın yaşamıştı

ve yasalarının yabancısı değildi. Tüm tenlerin yasasıydı. Doğa tene iyi davranmıyordu. Birey denilen o somut şey için kaygılanmıyordu. İlgisi türe, ırka karşıydı. Bu yaşlı Koskoosh'un barbar zihninin inebileceği en derin soyutlamaydı, ama bunu çok iyi kavramıştı. Bütün yaşamda örneğini görüyordu. Ağaç özünün yükselmesi, tomurcuklanan dalın parlayan yeşilliği; yalnızca bu bile bütün tarihi anlatıyordu. Ama Doğa bireye bir tek görev vermişti. Bunu yerine getirmezse, ölürdü. Yerine getirdiğinde de bir şey değişmez, yine ölürdü. Doğa umursamazdı; çok itaatkâr vardı ve yalnızca bu konudaki itaat önemliydi, yaşayan ve hep yaşamış olan şey itaatti, itaatkâr olan değil. Koskoosh'un kabilesi çok eskiydi. Bir oğlan çocuğuyken tanıdığı yaşlı adamlar, kendilerinden önceki yaşlı adamları tanımışlardı. Dolayısıyla kabilenin yaşamış olduğu, unutulmuş geçmişlere kadar uzanan ve ebedi istirahatgâhlarının yerleri bilinmeyen tüm üyelerinin itaatleriyle ayakta durduğu doğruydu. Onlar sayılamazdı; yalnızca bölümlerdi. Yaz göğünden geçen bulutlar gibi geçip gitmişlerdi. Doğa umursamamıştı. Yaşama bir tek görev vermiş, bir tek yasa belirlemişti. Yaşamın görevi devam ettirmek, yasası da ölümdü. Genç bir kız bakması güzel bir şeydi, göğüsleri dik ve güçlü, adımlarında bahar, gözlerinde ışık. Ama daha görevi yeni başlıyordu. Gözlerindeki ışık parladı, adımları hızlandı, şimdi genç adamlara karşı cesur, şimdi çekingendi ve onlara kendi huzursuzluğunu aktarıyordu. Giderek bakması daha güzel olacaktı, ta ki bir avcı, artık kendini tutamayarak, onu kendi barınağına, yemeklerini pişirmek, işlerini yapmak

ve ona çocuklar doğurmak üzere götürene kadar. Ve çocuklarının gelmesiyle görünüş de gitti. Uzuvları sarktı, adımları dolandı, gözleri solup donuklaştı ve ateşin yanında yaşlı *squaw*'ın* buruşmuş yanaklarından yalnızca küçük çocuklar keyif alır oldu. Görevi tamamlanmıştı. Kısa bir süre sonra, ilk kıtlık belirtisi ya da ilk uzun iz başlangıcında terk edilecekti, tıpkı kendisinin küçük bir odun yığınının yanında, karların içinde terk edildiği gibi. Yasa buydu. Bir dalı dikkatlice ateşe yerleştirdi ve düşüncelerine devam etti. Her yerde, her şeyle bu böyleydi. Sivrisinekler ilk soğukla ortadan kaybolurdu. Küçük ağaç sincabı ölmek üzere sürünerek uzaklaşırdı. Yaşlılık tavşanın üzerine çöktüğünde ağır ve yavaş olur, artık düşmanlarından kaçamazdı. Hatta koca çıplak suratlı bile zamanla sakar, kör ve kavgacı olur ve bir avuç ciyaklayan *husky*'ye yem olurdu. Bir kış vakti babasını nasıl Klondike'ın yukarı taraflarında terk ettiğini anımsadı; misyonerin konuşma kitapları ve ilaç kutusuyla gelişinden önceki kıştı. Bu kutuyu anımsayınca Koskoosh birçok kez dudaklarını yaladı, ama artık ağzı nemlenmeyi reddediyordu. Özellikle "ağrı kesici" iyiydi. Ama misyoner eninde sonunda bir sıkıntıydı, çünkü kampa et getirmemişti, bol keseden yiyordu ve avcılar homurdanıyordu. Ama Mayo taraflarındaki vadide ciğerlerini üşütmüştü ve sonrasında da köpekler burunlarıyla taşları bir kenara itip kemikleri için kavga etmişlerdi.

Koskoosh ateşe bir dal daha ekledi ve geçmişin daha derinlerine daldı. Büyük Kıtlık zamanı vardı, yaşlı adamlar karınları boş halde ateşin başına çömel-

* *Squaw*: Kızılderili dilinde kadın –çn.

miş, dudaklarından eskinin uzak tarihleri dökülmüştü, Yukon'un üç kış boyunca açıkta aktığı, sonra da üç yaz boyunca donup kaldığı kadim zamanlar. Annesini o kıtlıkta kaybetmişti. Yazın somon avı kötü gitmiş ve kabile kış mevsimine, karibuların gelişine güvenmişti. Sonra kış gelmiş, ama karibular gelmemişti. Böylesi hiç görülmemişti, yaşlıların zamanlarında bile. Ama karibular gelmemişti ve bu yedinci yıldı, tavşanlar yenilenmemişti ve köpekler de sadece kemik yığınından ibaret kalmıştı. Ve uzun karanlık süresinde, çocuklar inleyerek ölmüştü, sonra da kadınlar ve yaşlı adamlar; kabilenin yalnızca onda biri baharda geri dönen güneşi karşılayabilmişti. Bu bir kıtlıktı işte!

Ama o bolluk günleri de görmüştü, etin ellerinde bozulduğu, köpeklerin aşırı yemekten şişman ve yararsız bir hale geldiği zamanlar; avları öldürmeyip bıraktıkları, kadınların verimli olduğu ve çadırların erkek ve kız çocuklarıyla dolduğu zamanlar. O zaman erkeklerin karnı şişmiş, eski tartışmaları canlandırmış ve vadileri aşarak güneye, Pellyleri öldürmeye, batıya, Tananaların sönmüş ateşlerinin başında oturmaya gitmişlerdi. Hatırlıyordu, çocukken, bir geyiği kurtların devirmesini seyretmişti. Zing-ha da onunla birlikte karlara uzanmış ve seyretmişti – sonraları avcıların en beceriklisi olan ve sonunda Yukon'da bir hava boşluğuna düşen Zing-ha. Bir ay sonra onu bulmuşlardı, yarı yola kadar sürünüp buzun içinde kaskatı donmuş halde.

Ama o mus! O gün Zing-ha'yla birlikte babalarının tarzında avcılık oynamaya çıkmışlardı. Dere yatağında bir musun taze izlerine rastlamışlardı, yanında

da birçok kurdun izine. "Yaşlı bir geyik," demişti, işaretleri okumakta daha hızlı olan Zing-ha, "sürünün temposunu tutturamayan bir ihtiyar. Kurtlar onu kardeşlerinden ayırmış ve bir daha bırakmayacaklar." Öyle de olmuştu. Usulleri böyleydi. Gece gündüz, hiç dinlenmeden, ayağının dibinde hırlayarak, burnuna atılarak, sonuna kadar yanından ayrılmayacaklardı. Zing-ha'yla ikisi nasıl da kana susamışlardı! Son görülesi bir şey olacaktı!

Hevesle izin peşine düşmüşlerdi ve o kadar açıktı ki, o, iyi göremeyen ve deneyimsiz iz sürücü Koskoosh bile, gözü kapalı izleyebilirdi. Takibin hemen arkasındaydılar ve taptaze yazılmakta olan hüzünlü trajediyi her adımda okuyabiliyorlardı. Şimdi musun durup direndiği yere gelmişlerdi. Yetişkin bir adamın boyunun üç katı kadar, her yönde kar ezilip basılmıştı. En ortada yayvan tabanlı avın derin izleri vardı, çepeçevre de kurtların daha ufak izleri. Kimileri, kardeşleri avı taciz ederken, bir yana uzanıp dinlenmişti. Boylu boyunca uzanmış bedenlerinin izleri sanki sadece bir an önce yapılmış gibi mükemmeldi. Kurtlardan biri, çıldırmış kurbanın vahşi saldırısına yakalanmış ve ezilene kadar çiğnenmişti. Oradan buradan toplanan birkaç kemik olayın tanığıydı.

Yeniden, ayaklarındaki kar ayakkabılarının hareketine ikinci kez ara vermişlerdi. Burada büyük hayvan umutsuzca dövüşmüştü. Kardaki izlerin gösterdiği gibi, iki kez yere yıkılmış, iki kez de saldırganlarını silkeleyip yeniden ayağa kalkmıştı. Görevini uzun süre önce yerine getirmişti, ama bu durum hayatı onun için tatlı kılmaktan alıkoymamıştı. Zing-ha bir musun

yere yıkıldıktan sonra kurtulmasının garip bir durum olduğunu söylemişti; ama o hayvan kesinlikle bunu başarmıştı. Onlar bu olanları anlattığında, şamanları kesinlikle bazı işaretler ve mucizeler görecekti.

Bir kez daha, musun yamaca tırmanıp ormana girdiği yere gelmişlerdi. Ama düşmanları arkadan üzerine atılmışlar, o da gerileyip üstlerine düşmüş ve ikisini ezip karın derinliklerine gömmüştü. Sonunun yakın olduğu açıktı, çünkü kardeşleri onları dokunmadan orada bırakmıştı. İki direniş noktası daha aşılmıştı, zaman olarak kısa ve çok yakın. İz artık kırmızıydı, koca hayvanın düzenli ve uzun adımları, şimdi kısa ve düzensiz hale gelmişti. Sonra savaşın ilk seslerini duydular: Takibin üst perdeden koro halinde bağırışlarını değil, yakın mesafeyi ve dişin ete saplandığını gösteren kısa, kesik hırlamaları. Zing-ha, rüzgâra karşı karların üzerinde sürünmüş ve onun ardından da gelecek yıllarda kabilenin şefi olacak olan Koskoosh gelmişti. Birlikte genç bir alaçamın alt yapraklarını ayırmış ve seyretmişlerdi. Gördükleri şey sondu.

Görüntü, tüm gençlik anıları gibi, hâlâ güçlü bir şekilde zihnindeydi ve soluk gözleri sonun oynanmasını o uzak geçmişte olduğu kadar canlı bir şekilde seyrediyordu. Koskoosh buna hayran kaldı, çünkü sonraki günlerde, adamların önderi ve konseylerin başı olduğunda, büyük işler başarmış ve adını Pellylerin ağzında bir lanete dönüştürmüştü, bıçak bıçağa dövüşte öldürdüğü garip beyaz adamlar da cabası.

Uzun süre, ateş azalıp buz daha derinden ısırmaya başlayana kadar gençlik günlerini düşündü. Bu kez ateşi iki dalla besledi ve kalanlara göre yaşama

ne kadar asılabileceğini değerlendirdi. Sit-cum-to-ha büyükbabasını düşünüp daha büyük bir kucak toplasaydı, bu saatleri daha uzun sürebilirdi. Daha kolay olurdu. Ama o hep umursamaz bir çocuk olmuştu ve Zing-ha'nın oğlunun oğlu Kunduz ona gözünü diktiğinden beri de atalarını onurlandırmamıştı. Eh, ne önemi vardı ki? Kendi hızlı gençliğinde o da aynısını yapmamış mıydı? Bir süreliğine sessizliği dinledi. Belki de oğlunun kalbi yumuşar ve yaşlı babasını karibunun yoğun olduğu ve yağın bol bulunduğu yerlere götürmek üzere köpeklerle geri dönerdi.

Kulaklarını zorladı, huzursuz beyni o an için durmuştu. Tek bir kıpırtı bile yoktu, hiçbir şey. Büyük sessizliğin ortasında yalnızca o nefes alıyordu. Çok yalnızdı. Hey! O da neydi? Bedeninde bir ürperti dolaştı. Tanıdığı uzun bir uluma boşluğu yırttı, çok yakındaydı. Sonra kararan gözlerinde musun görüntüsü belirdi –o yaşlı erkek musun– parçalanmış sağrısı, kanlı böğrü, delik deşik yelesi ve kocaman dallı boynuzları, yere eğilmiş, sonuna kadar tosluyor. Uçuşan gri şekilleri, parlayan gözleri, savrulan dilleri, salyalı dişleri gördü. Ve karşı konulmaz çemberin, ezilmiş karın ortasında tek bir noktaya dönüşene kadar daralmasını gördü.

Soğuk bir burun yanağına dayandı ve onun temasıyla ruhu şimdiye döndü. Eli ateşe atıldı ve yanar bir dal kaptı. O an için kalıtsal insan korkusunun etkisindeki hayvan geri çekilerek uzun bir ulumayla kardeşlerini çağırdı ve onlar da açgözlülükle yanıt verdiler; sonunda etrafında çömelmiş, ağzının suları akan bir grilik çemberi toplandı. Yaşlı adam bu çemberin daralmasına kulak kabarttı. Çılgınca elindekini salladı

ve koklamalar hırıltılara dönüştü; ama nefes nefese olan hayvanlar dağılmadılar. Bir an biri sürünerek göğsünü ileri atıyor, sonra gövdesini geri çekiyordu, sonra bir ikinci, bir üçüncü; ama hiçbiri çekilip gitmiyordu. Neden hayata asılıyordu ki? diye sordu kendi kendine ve elindeki yanar dalı karların içine bırakıverdi. Dal cızırdayıp söndü. Çember rahatsızca homurdandı, ama yerinden oynamadı. Bir kez daha yaşlı erkek musun son direnişini gördü ve Koskoosh başını yorgunca dizlerine indirdi. Ne fark ederdi ki? Yaşamın yasası bu değil miydi?

YALANCI NAM-BOK

"Bu bir *bidarka** değil mi? Bak! Bir *bidarka* ve bir kürekle onu beceriksizce süren bir adam!"

Yaşlı Bask-Wah-Wan dizlerinin üzerine doğruldu, heyecan ve güçsüzlükten titriyordu, denize doğru baktı.

"Nam-Bok kürek kullanırken hep beceriksizdi," diye anımsatırcasına geveledi, güneşten korumak için elini gözlerine siper etmiş halde, gümüş gibi parıldayan sulara bakıyordu. "Nam-Bok hep beceriksizdi. Hatırlıyorum..."

Ama kadınlarla çocuklar yüksek sesle güldüler; gülüşlerinde de nazik bir alay vardı ve Bask-Wah-Wan da sesini kıstı, ta ki dudakları sessizce hareket edene kadar.

Koogah oyduğu kemikten kırlaşmış başını kaldırdı ve kadının gözlerinin yöneldiği yere baktı. Geniş yalpaların onu rotasından çıkardığı durumlar dışın-

* *Bidarka*: Deri kano –çn.

da, bir *bidarka* kumsala doğru yaklaşıyordu. İçindeki maharetten ziyade güç kullanarak kürek sallıyor ve en fazla dirençle karşılaşacağı zikzaklı bir yol izliyordu. Koogah'ın başı yeniden işine döndü ve dizlerinin arasındaki fildişi rengindeki, uzun ve sivri bir dişe o denizlerde asla yüzmemiş bir balığın sırt yüzgecini kazımaya devam etti.

"Bu adam kuşkusuz komşu köyden olmalı," dedi sonunda, "bana kemiğin üzerine çizilecek işaretler konusunu danışmaya geliyor. Ve o beceriksiz bir adam. Nasıl yapılacağını hiç öğrenemeyecek."

"Bu Nam-Bok," diye tekrarladı yaşlı Bask-Wah-Wan. "Oğlumu tanımaz mıyım?" diye acı acı sordu. "Evet ve tekrar diyorum ki bu Nam-Bok."

"Ve sen bunu her yaz söylüyorsun," diye yavaşça çıkıştı kadınlardan biri. "Buz denizden çekilince, oturup bütün gün bakıyor ve her gelen kanoya 'Bu Nam-Bok,' diyorsun. Nam-Bok öldü, ey Bask-Wah-Wan ve ölüler geri gelmez. Ölülerin geri gelmesi mümkün değildir."

"Nam-Bok!" yaşlı kadın öyle güçlü ve berrak bir şekilde haykırmıştı ki tüm köy şaşırmış ona bakmaya başladı.

Zor bela ayağa kalktı ve kumda sendeleyerek ilerledi. Güneşte yatan bir bebeğe takıldı, annesi ağlayan bebeğini pışpışladı ve yaşlı kadının ardından kaba sözler sarf etti, ama o aldırmadı. Çocuklar kumsal boyunca onun önünde koşuyordu ve *bidarka*'nın içindeki adam yaklaşıp, yanlış bir kürek darbesiyle neredeyse batarken, kadınlar da ayaklandı. Koogah da kucağındaki mars dişini bırakıp bastonuna yasla-

narak gitti, onun da ardından köyün erkekleri ikişer üçer geldiler.

Bidarka kıyıya yanını döndü ve dalgalar tarafından neredeyse devrilme tehlikesiyle karşı karşıya kaldı, ama çıplak bir oğlan koşarak suya girip teknenin burnunu kıyıya çekti. Kanonun içindeki adam ayağa kalktı ve yan yana dizilmiş köylülere doğru sorgulayıcı bir bakış fırlattı. Gökkuşağı renginde kirli ve aşınmış bir kazak geniş omuzlarından gevşek bir şekilde sarkıyordu, kırmızı pamuklu bir mendil de denizci usulü boynuna düğümlenmişti. Sıkılmış elindeki denizci beresi, kaba pamuklu pantolonları ve ağır kunduraları kıyafetini tamamlıyordu.

Ama büyük Yukon Deltasında yaşayan ve tüm hayatları boyunca yalnızca iki beyaz adam –nüfus sayım memuruyla yolunu kaybetmiş bir Cizvit papazı– görmüş olan bu basit balıkçı halkı için, karşılarındakinin çarpıcı bir görüntü olmadığını söylemek mümkün değildi. Bunlar yoksul insanlardı, ne toprak altında altınları ne de ellerinde değerli kürkleri vardı; bu yüzden beyazlar uzaklarından geçmişti. Aynı zamanda Yukon, binlerce yıl boyunca, denizin bu kısmını Alaska'nın dökün tüleriyle sığlaştırmış ve gemilerin kıyının uzağından geçmelerine neden olmuştu. Böylece o tatsız sahil, uzun girintileri ve muazzam çamurlu takımadaları yüzünden insanların gemileri tarafından görmezden gelinmiş ve balıkçılar böyle şeylerin var olduğunu hiç öğrenmemişlerdi.

Kemik kazıyıcı Koogah ani bir telaşla geri çekildi ve asasına takılıp yere devrildi. "Nam-Bok!" diye

haykırdı, toparlanmak için çılgınca debelenirken. "Nam-Bok, denize savrulan adam, geri geldi!"

Adamlar ve kadınlar da geri çekildiler, çocuklar da onların bacaklarının arasına saklandılar. Yalnızca Opee-Kwani köyün baş adamı olarak uygun görüldüğü için cesurdu. İleriye doğru birkaç adım attı ve yeni gelene uzun uzun, merakla baktı.

"Bu Nam-Bok," dedi sonunda ve sesinin kararlılığı yüzünden kadınlar kaygıyla inleyip daha da geriye çekildiler.

Yabancının dudakları kararsızlıkla kıpırdadı ve kahverengi gırtlağı söylenmeyen sözcükler çıkarırcasına kıvranıp debelendi.

"Ya, ya, bu Nam-Bok," dedi boğuk bir sesle, adamın suratına yakından bakan Bask-Wah-Wan. "Hep Nam-Bok'un geri döneceğini söyledim."

"Evet, Nam-Bok geri döndü." Bu kez konuşan Nam-Bok'un kendisiydi, bir bacağını *bidarka*'nın dışına atmış, bir ayağı teknede, bir ayağı kıyıda duruyordu. Unutulmuş sözcükleri yakalamaya çalışırken gırtlağı yeniden kıvranıp debelendi. Sözcükler çıktığındaysa sesleri garipti ve gırtlaktan çıkan sesleri tükürükler izliyordu. "Selam, ey kardeşlerim," dedi, "kıyıdan esen rüzgârla uzaklaşmamın öncesindeki eski zamanların kardeşleri."

Kanodan çıkıp iki ayağını da kuma bastı ve Opee-Kwan eliyle onun geri çekilmesini istedi.

"Sen öldün, Nam-Bok" dedi.

Nam-Bok güldü. "Ben şişmanım."

"Ölüler şişman olmaz," diye itiraf etti Opee-Kwan. "İyi gelişmişsin, ama bu garip. Hiç kimse kı-

yıdan esen rüzgârla hemhal olup yılların ardından geri dönmez."

"Ben döndüm" diye basitçe yanıtladı Nam-Bok.

"Belki de sen bir gölgesin, Nam-Bok olanın gelip geçen bir gölgesi. Gölgeler geri gelir."

"Ben açım. Gölgeler yemek yemez."

Ama Opee-Kwan kuşkuluydu ve şiddetli bir şaşkınlıkla alnını sıvazladı. Nam-Bok da aynı düzeyde şaşkındı ve karşısında dizilenleri gözlediğinde, balıkçı ahalisinin gözlerinde davetkâr bir ifade yakalayamadı. Adamlarla kadınlar hep birlikte fısıldaşıyordu. Çocuklar çekingen bir şekilde büyüklerin arkasına saklanmıştı, tüylerini kabartmış köpekler bile onun etrafına üşüşmüş, kuşkuyla kokluyorlardı.

"Seni doğurdum Nam-Bok ve küçüklüğünde seni emzirdim," diye fısıldadı Bask-Wah-Wan, ona sokulurken; "ve gölge olsan ya da olmasan da sana yiyecek vereceğim."

Nam-Bok ona doğru ilerlemeye yeltendi, ama korku ve tehdit yüklü bir homurtu geri durması yolunda onu uyardı. Yabancı bir dilde "Kahretsin" gibi bir ses çıkarttı ve ekledi, "Ben gölge değil, bir insanım."

"Esrarlı işler konusunda, kim bilebilir ki?" diye sordu Opee-Kwan, yarı kendi, yarı kabile halkı adına. "Buradayız ve bir nefes sonra yokuz. Eğer bir adam gölge olabilirse, gölge de adam olamaz mı? Nam-Bok vardı, ama yok. Bunu biliyoruz, ama bunun Nam-Bok mu, yoksa Nam-Bok'un gölgesi mi olduğunu bilmiyoruz."

Nam-Bok gırtlağını temizledi ve yanıt verdi. "Eskiden, uzun zaman önce, senin babanın babası,

Opee-Kwan, gitmiş ve yılların ardından dönmüştü. Ateşin başında bir yer ondan esirgenmedi. Söylenir ki..." Belirgin bir şekilde durakladı ve onun sözlerine takıldılar. "Söylenir ki," diye tekrarladı, kasten konuyu derinleştirerek. "Sipsip, onun *klooch*'u* ona, geri döndükten sonra iki oğul doğurmuş."

"Ama onun kıyıdan esen rüzgârla bir işi olmamıştı," diye itiraz etti Opee-Kwan. "Ülkenin içlerine doğru gitmişti ve bir insanın ülkenin içlerine gidip orada durması işlerin doğasında vardır."

"Denizde de öyledir. Ama ne burada ne de orada. Söylenir ki babanın babası gördükleri hakkında garip öyküler anlatmıştı."

"Evet, garip öyküler anlatmıştı."

"Bende de anlatacak garip öyküler var," diye sinsice ifade etti Nam-Bok. Ve onlar tereddüt ederken ekledi: "ve armağanlar."

Bidarka'dan muhteşem dokusu ve renkleri olan bir şal çıkartıp annesinin omuzlarına attı. Kadınlar ortak bir beğeni çığlığı attılar ve yaşlı Bask-Wah-Wan da güzel malzemeyi okşayıp yokladı, çocukça bir sevinçle mırıldandı.

"Anlatacak öyküleri var" diye fısıldadı Koogah. "Ve armağanları" diye ekledi bir kadın.

Ve Opee-Kwan o anda anladı ki halkı hevesliydi, kendisi de bu anlatılmamış öykülere karşı duyduğu merakın onu dürttüğünü hissediyordu. "Balık avı iyiydi," dedi sağduyuyla, "ve çok yağımız var. Gel o zaman Nam-Bok, şölen yapalım."

---

* *Klooch*: Chinook yerlilerinin dilinde kadın, eş –çn.

Adamlardan ikisi *bidarka*'yı omuzlarına alıp ateşin başına kadar taşıdılar. Nam-Bok Opee-Kwan'ın yanında yürüdü ve köylüler de arkalarından geldiler, bir anlığına oyalanıp okşayan parmaklarıyla şala dokunan kadınlar dışında.

Şölen sürerken pek konuşma olmadı, ama Bask-Wah-Wan'ın oğluna atılan pek çok meraklı bakış vardı. Bu onu mahcup etti; ama ruhunun tevazusu yüzünden değil, fok yağının berbat kokusu iştahını kesmişti ve fena halde bu konudaki duygularını saklama arzusu duyuyordu.

"Ye, açsın," diye buyurdu Opee-Kwan ve Nam-Bok gözlerini yumup yumruğunu kötü kokulu koca balık kâsesine daldırdı.

"Ye ye, utanma. Bu yıl fok çok fazlaydı ve güçlü adamlar hep açtır." Ve Bask-Wah-Wan özellikle tiksindirici, iri bir somon parçasını yağa daldırıp sevgiyle ve yağlarını damlatarak oğluna uzattı.

Umutsuzca ve uyarıcı belirtiler midesinin eskisi kadar güçlü olmadığını uyardığı için Nam-Bok geri çekilip piposunu doldurdu ve yaktı. Halk gürültüyle yiyip onu izliyordu. Ara sıra çok az miktarda ve korkunç kalitede örnekler kuzey taraflarındaki Eskimolardan takas yoluyla elde ediliyor olmasına karşın çok azı bu değerli otla aşinalığı olmasıyla övünebilirdi. Yanında oturan Koogah bir nefes çekmeye karşı olmadığını işaret etti ve ağız dolusu iki lokmanın arasında, dudakları hâlâ yağla kaplıyken kehribar ağızlığı emdi. Bunun üzerine Nam-Bok titreyen bir elle karnını tuttu ve kendisine geri uzatılan pipoyu reddetti. Koogah pipoya sahip olabilir, dedi, çünkü aslında en baştan

onu bununla onurlandırmaya niyetliydi. İnsanlar da parmaklarını yalayıp bu cömertliği takdir ettiler.

Opee-Kwan ayağa kalktı. "Ve şimdi, ey Nam-Bok, şölen sona erdi ve görmüş olduğun garip şeyler konusunda seni dinleyeceğiz."

Balıkçı ahalisi elleriyle alkışladı ve işlerini de yanlarına alıp dinlemeye hazırlandılar. Erkekler mızrak imal edip mars dişlerini oymakla meşguldü, kadınlar da tüylü fokların derilerinden yağlarını sıyırıp onları kıvrılabilir hale getiriyor ya da sinirden ipliklerle *mukluk** dikiyorlardı. Nam-Bok'un gözleri etrafındaki insanları süzdü, ama anılarının onda bir beklenti oluşturan çekiciliğinden eser yoktu. Gezip dolaştığı bütün o yıllar boyunca, hep bu sahneyi özlemiş, ama gerçekleştiği anda, hayal kırıklığına uğramıştı. Etrafındaki çıplak ve yoksul bir yaşamdı, alışmış olduğuyla karşılaştırılması mümkün değildi. Yine de onların gözlerini biraz açacaktı ve bu düşünce gözlerinin parlamasına neden oldu.

"Kardeşlerim," diye başladı, gerçekleştirdiği büyük işleri anlatmak üzere olan bir adamın kendinden emin rahatlığıyla. "Ben uzaklara gittiğimde, birçok yaz öncesinde, bundan beklenecek havanın yaşandığı bir yaz sonuydu. Hepiniz o günü anımsıyorsunuz, martılar alçaktan uçuyor, rüzgâr karadan kuvvetli esiyordu ve ben *bidarka*'mı buna karşı tutamadım. *Bidarka*'mın tentesini üzerimde tuttum ki, sular içeri girmesin ve sonra bütün gece fırtınayla mücadele ettim. Sabah olduğunda, görünürde kara yoktu –yalnız-

* *Mukluk*: Kuzey kutup bölgesi halklarının geyik ya da fok derisinden diktiği yumuşak çizme –çn.

ca deniz– ve kıyıdan esen rüzgâr beni kollarında tutup ve yanında götürmeye devam etti. Böylesi üç gece şafakla beyazlaştı ve bana karayı göstermedi, kıyıdan esen rüzgâr da beni bırakmadı.

"Dördüncü gün geldiğinde deli gibiydim. Açlıktan küreğimi sallayamıyordum; başım fırıl fırıl dönüyordu, susuzluk beni etkisi altına almıştı. Ama deniz artık kızgın değildi, yumuşak güney rüzgârı esiyordu ve etrafıma baktığımda gerçekten de delirmiş olduğumu düşünmeme neden olacak bir şey gördüm."

Nam-Bok dişlerinin arasına yerleşmiş olan bir somon parçacığını çıkartmak amacıyla durakladı, adamlarla kadınlar da boştaki elleri ve başları öne uzanmış halde beklediler.

"Bu bir kanoydu, büyük bir kano. O zamana kadar gördüğüm bütün kanolar birleştirilip tek bir kano haline getirilse, o kadar büyük olmazdı."

Kuşku nidaları duyuldu ve görmüş geçirmiş biri olan Koogah da başını iki yana salladı.

"Her *bidarka* bir kum tanesi gibi olsa," diye meydan okurcasına devam etti Nam-Bok, "ve kumsaldaki kum taneleri kadar *bidarka* olsa, gene de dördüncü günün sabahı gördüğüm kadar büyük bir kano yapmaz. Çok büyük bir kanoydu, adına *uskuna* diyorlar. Bu harika şeyin, bu büyük *uskuna*'nın peşimden geldiğini gördüm ve üzerinde de adamlar görd..."

"Dur, ey Nam-Bok!" diye araya girdi Opee-Kwan. "Ne tür adamlardı? Büyük adamlar mı?"

"Hayır, senin, benim gibi sıradan adamlar."

"Büyük kano hızlı mı geldi?"

"Evet."

"Yanları yüksek, adamlar kısa." Opee-Kwan önermeleri inançla tekrarladı. "Peki bu adamlar uzun kürekler mi kullanıyordu?"

Nam-Bok sırıttı. "Kürek yoktu" dedi.

Ağızlar açık kaldı ve ortalığa uzun bir sessizlik çöktü. Opee-Kwan düşünceli birkaç nefes çekmek için Koogah'ın piposunu ödünç aldı. Genç kadınlardan biri asabi bir tavırla kıkırdadı ve diğerlerinin kızgın bakışlarına hedef oldu.

"Kürek yok muydu?" diye sordu, pipoyu geri veren Opee-Kwan yavaşça.

"Güney rüzgârını arkasına almıştı" diye açıkladı Nam-Bok.

"Ama rüzgâr çok yavaş sürükler."

"*Uskuna*'nın kanatları vardı – şöyle." Kuma direklerin ve yelkenlerin krokisini çizdi ve adamlar etrafına toplanıp bunu incelediler. Rüzgâr kuvvetli esiyordu ve daha açıklayıcı bir gösteri için annesinin şalının köşelerini yakaladı ve bir yelken gibi şişene kadar açtı. Bask-Wah-Wan kızıp debelendi ama bir metre kadar sahilde sürüklendi ve nefessiz kalıp kıyıya vurmuş çalılara tutundu. Adamlar bilgece homurtular çıkartılar, ama Koogah aniden saçları ağarmış başını geri attı.

"Ha! Ha!" diye kahkahayla güldü. "Aptalca bir şey, bu büyük kano! Çok aptalca bir şey! Rüzgârın oyuncağı! Rüzgâr nereye giderse, o da oraya. İçinde seyahat eden kişi, nereye çıkacağına karar veremez, çünkü hep rüzgârla gider ve rüzgâr da her yere gider, ama kimse nereye olduğunu bilemez."

"Öyle," diye ciddi ciddi ekledi Opee-Kwan. "Rüzgârla ilerlemek rahattır, ama rüzgâra karşı insan çok

uğraşır ve bunun için o kanodaki adamların kürekleri olmadığından hiç uğraşamamışlardır."

"Uğraşmaya pek gerek yok" diye öfkeyle bağırdı Nam-Bok. "*Uskuna* rüzgâra karşı da gider."

"Peki o *us-us-uskuna*'nın gitmesini ne sağlıyor demiştin?" diye sordu, ustaca o yabancı sözcükte kekeleyen Koogah.

"Rüzgâr" diye geldi sabırsız yanıt.

"Yani rüzgâr *us-us-uskuna*'nın rüzgâra karşı gitmesini sağlıyor." Yaşlı Koogah Opee-Kawn'a yan yan baktı ve etraflarında kahkahalar yükselirken devam etti: "Rüzgâr güneyden esiyor ve *uskuna*'yı güneye doğru sürüklüyor. Rüzgâr rüzgâra karşı esiyor. Rüzgâr aynı anda hem bir yana hem de diğer yana esiyor. Çok basit. Anlıyoruz, Nam-Bok. Açıkça anlıyoruz."

"Sen bir aptalsın!"

"Gerçek dudaklarından dökülüyor," diye uysalca yanıtladı Koogah. "Anlamam uzun sürdü, ama olay basitmiş."

Ama Nam-Bok'un suratı kararmıştı ve hızla evvelce hiç duymadıkları sözcükler sıraladı. Bu arada kemik kazıma ve deri kazıma işine devam edildi, ama o ağzını kimsenin inanmadığı sözlere kapattı.

"Bu *us-us-uskuna*," diye hiç istifini bozmadan sordu Koogah: "Büyük bir ağaçtan mı yapılmış?"

"Birçok ağaçtan yapılmış," diye kestirip attı Nam-Bok. "Çok büyüktü."

Yeniden sessizliğe büründü; Opee-Kwan o Koogah'ı dürtükledi, o da başını şaşkınlıkla yavaşça iki yana salladı ve mırıldandı: "Çok garip."

Nam-Bok zokayı yuttu. "O bir şey değil," dedi havai bir edayla; "siz asıl buharlıyı görmelisiniz. Kum *bidarka*'ya, *bidarka* da *uskuna*'ya olduğu gibi, *uskuna* da buharlıyadır. Dahası buharlı demirden yapılmıştır. Hepsi demirden."

"Hayır, hayır, Nam-Bok," diye haykırdı köyün başı; "bu nasıl olur? Demir daima dibe batar. Çünkü bak, yandaki köyün baş adamından takas yoluyla demir bir bıçak almıştım, dün bıçak parmaklarımın arasından kaydı ve aşağıya, denizin dibine gitti. Her şeyin bir yasası var. Yasanın dışında hiçbir şey olmaz. Bunu biliyoruz. Üstelik, aynı cinsten şeylerin bir yasası vardır ve bütün demirlerin yasası birdir. Bu yüzden sözünü geri al, Nam-Bok, biz de sana inanalım."

"Ama öyle," diye diretti Nam-Bok. "Buharlı tamamen demirden ve batmıyor."

"Hayır, hayır; bu olamaz."

"Kendi gözlerimle gördüm."

"Şeylerin doğasına uygun değil."

"Peki, söyle bana Nam-Bok," diye kesti, öykünün bu şekilde ilerlemeyeceğinden endişe eden Koogah, "söyle bana, rotayı belirlemek için kara görünmediğinde bu adamlar hangi yöntemle yollarını buluyorlar."

"Güneş yolu gösteriyor."

"Ama nasıl?"

"Gün ortasında *uskuna*'nın baş adamı deliğinden baktığında gözünün güneşi gördüğü bir şeyi eline alıyor, sonra güneşin gökyüzünden yeryüzünün kıyısına inmesini sağlıyor."

"İşte bu kara büyü!" diye haykırdı küfür karşısında dehşete düşen Opee-Kwan. Erkekler korkuyla elle-

rini kaldırırken, kadınlar da inlediler. "Bu kara büyü. Geceyi uzaklaştırıp bize somon, fok ve sıcak hava getiren büyük güneşin yolunu şaşırtmak iyi değil."

"Kara büyü olsa ne olur?" diye saldırganca sordu Nam-Bok. "Ben de bu şeyin içinden güneşe baktım ve güneşin gökyüzünden inmesini sağladım."

En yakındakiler aceleyle ondan uzaklaştılar ve bir kadın, adamın gözleri ona değmesin diye göğsündeki bebeğin yüzünü örttü.

"Ama dördüncü günün sabahı, ey Nam-Bok," diye önerdi Koogah; "dördüncü günün sabahı, *us-us-uskuna* yanına geldiğinde ne oldu?"

"Bedenimde çok az güç kalmıştı ve kaçamadım. Bu yüzden güverteye alındım, gırtlağımdan aşağıya su döküldü ve bana iyi yemek verildi. İki kez, kardeşlerim, beyaz adam gördünüz. Bu adamların da hepsi beyazdı ve el ve ayak parmaklarımın sayısı kadardılar. İyilik dolu olduklarını görünce, benim de içim rahatladı ve bütün gördüklerimi sizlere bildirmek üzere onların yanında kalmaya karar verdim. Bana yaptıkları işi öğrettiler, iyi yemek verdiler ve yatacak yer verdiler."

"Ve günlerce denizde ilerledik ve her gün baş adam güneşi gökyüzünden indirdi ve nerede olduğumuzu söyletti. Dalgalar cömert olduğunda, kürklü fok avladık ve çok hayret ettim, çünkü hep etiyle yağını atıp derisini sakladılar."

Opee-Kwan'ın ağzı şiddetle titriyordu, tam böylesi bir israfı protesto edecekti ki Koogah onu dürtükleyip susturdu.

"Uzun bir süre sonra güneş gidip soğuk, havayı ısırmaya başlayınca, baş adam *uskuna*'nın burnunu

güneye çevirdi. Günlerce ve günlerce, karayı hiç görmeden güneye ve doğuya doğru ilerledik ve adamların aradığı köye yaklaştık ..."

"Yaklaştıklarını nereden biliyorlardı?" diye sordu, artık kendine hâkim olamayan Opee-Kwan. "Görecek bir kara yokmuş."

Nam-Bok ona öfkeyle, dik dik baktı. "Baş adamın güneşi gökyüzünden indirdiğini söylememiş miydim?"

Koogah araya girdi ve Nam-Bok devam etti.

"Dediğim gibi, köye yaklaşmıştık ki büyük bir fırtına patlak verdi ve gece çaresizdik, nerede olduğumuzu bilmiyorduk ..."

"Daha demin, baş adamın bildiğini söylemiştin ..."

"Öf, rahat bırak, Opee-Kwan! Sen bir aptalsın ve anlayamıyorsun. Dediğim gibi, gece çaresizdik, tam o sırada, fırtınanın gürültüsünün arasında, denizin sahilde çıkardığı sesi duydum. Hemen ardından büyük bir gümbürtüyle çarptık ve kendimi denizde yüzer buldum. Kayalık bir sahildi ve millerce mesafede tek bir kumsal vardı ve yasa öyle gerektirdi ki sonunda ellerimi kuma saplayabildim ve kendimi denizden sürükleyerek çıkarabildim. Diğer adamlar kayalara çarpmış olmalılar, ki baş adam dışında hiçbiri sahile çıkamadı, onu da parmağındaki yüzükten tanıdım.

"Sabah olduğunda, *uskuna*'dan geriye hiçbir şey kalmadığından, yüzümü karaya döndüm ve yiyecek bulup insanların yüzünü görebilmek için ilerledim. Bir eve vardığımda içeri alındım ve bana yemek verdiler; çünkü dillerini öğrenmiştim ve beyaz adamlar çok iyiliksever. Ve o ev, bütün bizim ve bizden önce de babalarımızın yaptığı evlerden daha büyüktü."

"Çok büyük bir evmiş," dedi Koogah, inanmadığını şaşkınlıkla gizleyerek.

"Ve böyle bir evin inşası için de birçok ağaç kullanılmıştır," diye ekledi, ipucunu yakalayan Opee-Kwan.

"O bir şey değil." Nam-Bok önemsemez bir tavırla omuzlarını silkti. "Bizimkiler o evin yanında neyse, o ev de daha sonra göreceklerimin yanında oydu."

"Ve onlar da büyük adamlar değil miydi?"

"Hayır, senin benim gibi adamlardı" diye yanıtladı Nam-Bok. "Rahat yürümek için bir sopa kesmiştim ve size bilgi vereceğimi anımsadığımdan, kardeşlerim, o evde yaşayan herkes için sopaya bir çentik attım. Orada günlerce kaldım ve çalıştım, bunun karşılığında da bana *para* denen bir şey verdiler – sizin hiç bilmediğiniz, ama çok iyi bir şey."

"Ve bir gün oradan ayrılıp ülkenin daha da içerilerine ilerledim. Yürüdükçe daha fazla insanla karşılaştım ve sopamda daha küçük çentikler açmaya başladım, ki hepsine yer kalsın. Sonra garip bir şeyle karşılaştım. Önümde, yerde bir demir çubuk vardı, kalınlığı kolum kadar ve uzun bir adım ötede, bir tane daha ..."

"O zaman sen zengin bir adamsın," diye değerlendirdi Opee-Kwan; "çünkü demir dünyadaki her şeyden daha değerlidir. Onunla birçok bıçak yapılabilir."

"Hayır, benim değildi."

"Ama bulmuşsun, bulduysan yasaldır."

"Öyle değil; beyaz adamlar bunları oraya yerleştirmiş. Üstelik bu çubuklar o kadar uzundu ki, kimse

onları taşıyıp götüremezdi – o kadar uzun ki, görebildiğim kadarıyla sonu yoktu."

"Nam-Bok, bu çok fazla demir yapar" diye uyardı Opee-Kwan.

"Evet, gözlerim üstlerinde olmasına karşın, inanmak zordu; ama gözlerimi inkâr edemem. Ve baktığımda gördüm ki..." aniden baş adama döndü. "Opee-Kwan, denizaslanını öfkeyle kükrerken duydun. Aklında, denizdeki dalgalar kadar denizaslanını canlandır ve tüm bu denizaslanlarını tek bir denizaslanında birleştir, işte o gördüğüm şey bu denizaslanının kükreyeceği gibi kükredi."

Balıkçılar şaşkınlıktan yüksek sesle çığlık attılar ve Opee-Kwan'ın çenesi düşüp öylece kaldı.

"Uzakta bin tane balina büyüklüğünde bir canavar gördüm. Tek gözlüydü, duman kusuyordu ve artan bir gürültüyle burnundan soluyordu. Korkmuştum ve titreyen bacaklarla çubukların arasındaki yolda koşmaya başladım. Ama o, canavar rüzgâr hızıyla geliyordu ve sıcak nefesi üzerimdeyken çubuklardan atladım..."

Opee-Kwan çenesinin kontrolünü yeniden sağlamıştı. "Ya, ya sonra Nam-Bok?"

"Sonra çubukların üzerinden geçip gitti ve bana zarar vermedi; bacaklarım beni yeniden taşıyabilir hale geldiğinde de gözden kaybolmuştu. Bu o ülkede çok görülen bir şey. Kadınlarla çocuklar bile korkmuyor. Adamlar çalıştırıyor bu canavarları."

"Bizim köpeklerimizi çalıştırdığımız gibi mi?" diye sordu Koogah, gözlerini kuşkuyla kırpıştırarak.

"Evet, bizim köpeklerimizi çalıştırdığımız gibi."

"Peki bu, bu şeyleri nasıl yetiştiriyorlar?" diye sordu Opee-Kwan.

"Onları yetiştirmiyorlar. İnsanlar onları ustaca demirden imal ediyor, taşla besliyor ve içmeleri için su veriyor. Taş ateş oluyor, su da buhar ve suyun buharı da burun deliklerindeki nefes ve ..."

"Dur, ey Nam-Bok, dur," diye kesti Opee-Kwan. "Bize başka harikalar anlat. Anlamadığımız şeylerden sıkıldık."

"Anlamıyor musunuz?" diye sordu umutsuzca Nam-Bok.

"Hayır, anlamıyoruz," diye yanıtladı adamlarla kadınlar. "Anlayamıyoruz."

Nam-Bok birleşik biçerdöverleri, yaşayan insanların görüntülerinin görülebileceği makineleri, içinden insanların seslerinin çıktığı makineleri düşündü ve kendi halkının bunları asla anlayamayacağını idrak etti.

"Bu demir canavara binip ülkede dolaştığımı söyleyebilir miyim?" diye sordu acı acı.

Opee-Kwan inanmadığını açıkça gösterecek biçimde avuçları yukarıda ellerini kaldırdı. "Söyle; ne istersen söyle. Dinliyoruz."

"O zaman, demir canavara bindim ve karşılığında *para* verdim ..."

"Taşla beslendiğini söylemiştin."

"Ve aynı zamanda, seni aptal, *para*nın sizin hiç bilmediğiniz bir şey olduğunu söyledim. Dediğim gibi, ülkede canavarın üzerinde gezdim ve birçok köyden geçtim, sonunda denizin tuzlu bir kolundaki büyük bir köye geldim. Evlerin damları gökteki yıldızların ara-

sından kendilerini gösteriyordu ve bulutlar bunların arasından geçiyordu, her yerde çok duman vardı. Bu köyün gürültüsü fırtınada denizin çıkarttığı gürültü gibiydi ve o kadar çok insan vardı ki sopamı bir kenara attım ve üzerindeki çentikleri bir daha anımsamadım."

"Küçük çentikler atsaydın," diye sitem etti Koogah, "bize sayıyı getirebilirdin."

Nam-Bok öfkeyle ona döndü. "Küçük çentikler mi atsaydım! Dinle Koogah, seni kemik kazıyıcısı! Küçücük çentikler atsaydım bile ne o sopa ne de yirmi sopa yetmezdi; hayır, bu köyle diğeri arasında sahile vuran tüm sopalar bile yetmezdi. Ve hepiniz birden, kadınlarla çocuklar da dahil, yirmi kat fazla olsaydınız ve her birinizin yirmi eli olsaydı ve her elde de bir sopayla bir bıçak, yine de çentikler benim gördüğüm insanlara yetmezdi, o kadar fazlaydılar ve o kadar hızlı gelip geçiyorlardı ki."

"Dünyada o kadar çok insan olamaz," diye itiraz etti Opee-Kwan, şaşkına dönmüştü ve bu kadar büyük sayıları havsalası almıyordu.

"Bütün dünya ve ne kadar büyük olduğu konusunda ne biliyorsun ki?" diye sordu Nam-Bok.

"Ama tek bir yerde o kadar çok insan olamaz."

"Sen kimsin ki ne olabileceğini, neyin olamayacağını söyleyebiliyorsun?"

"Mantık o kadar insan olamayacağını söylüyor. Çünkü onların kanoları hiç yer kalmayana kadar denizi doldururdu. Her gün denizin bütün balıklarını boşaltırlardı ve yine de hepsinin karnı doymazdı."

"Öyle görünüyor," Nam-Bok son sözünü söylemişti. "Ama gene de öyle. Kendi gözlerimle gördüm

ve sopamı fırlatıp attım." Uzun uzun esnedi ve ayağa kalktı. "Uzaklardan kürek çektim. Uzun bir gündü ve yorgunum. Şimdi yatıp uyuyacağım, yarın da gördüğüm şeyler üzerine daha konuşuruz."

Bask-Wah-Wan korkuyla önden atıldı, aslında gururlu, ama muhteşem oğlu tarafından dehşete düşürülmüş olarak onu iglosuna götürdü ve yağlı, kötü kokan kürklerin arasına yatırdı. Ama diğerleri ateşin başında oyalandılar, bir konsey toplanmıştı ve uzun uzun fısıltılı, kısık sesli tartışmalar yaşandı.

Bir saat geçti, sonra ikincisi Nam-Bok uyudu, ama konuşma devam etti. Akşam güneşi kuzeybatıya doğru dalıyordu ve gecenin on birinde kuzeye varmıştı. O zaman baş adam ve kemik kazıyıcısı konseyden ayrıldılar ve Nam-Bok'u uyandırdılar. Yüzlerine bakıp gözlerini kırpıştırdı ve uykuya devam etmek için arkasını döndü. Opee-Kwan onu kolundan yakaladı ve nazikçe, ama kararlı bir şekilde uyandırana kadar sarstı.

"Hadi, Nam-Bok, uyan!" diye buyurdu. "Zaman geldi."

"Başka bir şölen mi?" diye haykırdı Nam-Bok. "Hayır, ben aç değilim. Gidip yiyin ve bırakın uyuyayım."

"Gitme zamanı!" diye gürledi Koogah.

Ama Opee-Kwan daha yumuşak konuştu. "Biz küçükken sen benim *bidarka* yoldaşımdın" dedi. "İlk kez birlikte fok avladık ve kapanlardan somon topladık. Ve sen, Nam-Bok, deniz üzerime kapanıp kara kayalara doğru çekerken, beni hayata geri döndürdün. Birlikte açlık çektik, buzun soğuğunu çektik,

birlikte tek bir kürkün altına süründük ve birbirimize yakın durduk. Tüm bunlardan dolayı ve sana duyduğum yakınlık yüzünden, bu kadar dikkat çekici bir yalancı olarak dönmüş olman beni üzüntüye boğuyor. Anlayamıyoruz ve anlattığın şeylerden başımız dönüyor. Bu iyi değil ve konseyde çok tartışıldı. Bu yüzden seni gönderiyoruz ki, başımız dinç ve güçlü olsun, anlatılamaz şeylerle rahatsız olmasın."

"Anlattığın şeyler gölgelerden olmalı" diye sözü aldı Koogah. "Onları gölge dünyasından getirdin ve gölge dünyasına da geri götürmelisin. *Bidarka*'n hazır ve kabile halkı bekliyor. Sen gidene kadar uyuyamayacaklar."

Nam-Bok şaşkındı, ama baş adamın sözlerini dinledi.

"Eğer sen Nam-Bok isen," diyordu Opee-Kwan, "korkutucu ve çok mükemmel bir yalancısın; eğer Nam-Bok'un gölgesiysen, o zaman gölgelerden konuşuyorsun ve bunlar konusunda bilgi sahibi olmak yaşayan insanlar için hayırlı değildir. Sözünü ettiğin o büyük köyü şöyle adlandırdık: Gölgeler köyü. Orada ölülerin ruhları uçuşur; çünkü ölüler çok, yaşayanlar azdır. Ölüler geri dönmez. Ölüler hiç geri dönmediler – sen ve harika öykülerin dışında. Ölülerin geri dönmesi uygun değildir ve buna izin verirsek, büyük dertler bizim payımıza düşer."

Nam-Bok halkını iyi tanıyordu ve konseyin sözünün her şeyin üzerinde olduğunu biliyordu. Bu yüzden bıraktı, onu suyun kıyısına götürdüler, orada onu *bidarka*'sına koydular ve eline bir kürek tutuşturdular. Başıboş vahşi bir uluma deniz tarafından bir

yerlerden duyuldu; kuzeyde güneş, müphem ve sıkıntılı yanıyor ve etrafı kan kırmızı bir sisle örtüyordu. Martılar alçaktan uçuyorlardı. Denizden rüzgâr keskin ve soğuk esiyor, arkasındaki kara bulutlar kötü havayı haber veriyordu.

"Sen denizden geldin," diye ilahi okur gibi başladı Opee-Kwan, "ve denize geri dönüyorsun. Böylece denge sağlanmış, her şey yasaya geri dönmüş oluyor."

Bask-Wah-Wan sendeleyerek ön saflara çıktı ve haykırdı. "Seni kutsuyorum, Nam-Bok, çünkü beni anımsadın."

Ama Nam-Bok'u kıyıdan uzaklaştıran Koogah kadının omuzlarındaki şalı kaptı ve *bidarka*'nın içine fırlattı.

"Uzun geceler soğuk," diye inledi kadın; "ve buz yaşlı kemikleri kesecek."

"O şey bir gölge," diye yanıtladı kemik kazıyıcısı, "ve gölgeler seni sıcak tutamaz."

Nam-Bok sesi duyulabilsin diye ayağa kalktı. "Ey Bask-Wah-Wan, beni doğuran anne!" diye seslendi. Oğlun Nam-Bok'un sözlerini dinle. Bu *bidarka*'da iki kişilik yer var ve o senin de birlikte gelmeni arzuluyor. Çünkü bu yolculuk balık ve yağın bol bulunduğu yerlere doğru. Oralara buz ulaşmıyor, hayat kolay ve demirden nesneler insanların işini yapıyor. Gelecek misin, ey Bask-Wah-Wan?"

Kadın bir an düşündü, bu arada *bidarka* yavaşça açığa sürükleniyordu, sonra sesini yükseltip tizleştirdi. "Ben yaşlandım Nam-Bok ve yakında gölgelerin arasına geçeceğim. Ama zamanım gelmeden gitmek istemem. Yaşlıyım Nam-Bok ve korkuyorum."

Bir ışık huzmesi loş denizde parladı ve tekneyle adam altın ve kırmızı bir ihtişama büründü. Sonra balıkçıların üzerine bir sessizlik çöktü, yalnızca açık deniz rüzgârının iniltisi ve alçaktan uçan martıların çığlıkları duyuluyordu.

MUAMMA ÜSTADI

Köyde şikâyetler yükseliyordu. Kadınlar bir araya gelip yüksek perdeden, tiz seslerle dedikodu yapıyorlardı. Erkekler görünüşte suratsız ve kuşkuluydu, köpekler de belirsiz yollardan kamptaki tedirginliği hissetmiş, ilk sorun belirtisinde ormana kaçmaya hazır ve kararsız halde ortalıkta dolanıyorlardı. Hava kuşku yüklüydü. Kimse komşusundan emin değildi ve herkes dostlarının benzer güvensiz bakışları altında olduğunun bilincindeydi. Çocuklar bile suskun ve vakurdu ve bütün bunların nedeni olan Di Ya önce annesi Hooniah, sonra da babası Bawn tarafından pataklanmış, şimdi kıyıdaki ters dönmüş bir kanonun altına sığınmış hıçkırarak ağlıyor ve kötümser bir edayla etrafı gözlüyordu.

İşleri daha da kötü hale getiren, şaman Scundoo'nun gözden düşmüş olmasıydı ve kötülük yapanı bulması için onun bilinen büyülerine başvurmak artık mümkün değildi. Gerçekten de bir ay önce, kabilenin

Tonkin'deki, Taku Jim'in yirmi yıldır biriktirdiklerini dağıtacağı ziyafete gidebilmesi için iyi bir güney rüzgârı olacağı vaadinde bulunmuştu; ama belirlenen gün geldiğinde, maalesef sert bir kuzey rüzgârı esiyordu ve denize açılan ilk üç kanodan biri dalgalı denizde batmış, diğer ikisi de kayalıklara çarpıp parçalanmış ve bir çocuk boğulmuştu. Açıklama olarak yanlış torbanın ipini çektiğini söylemişti – bir hata. Ama insanlar onu dinlemek istememişti; et, balık ve kürk adakları artık kapısına gelmez olmuştu ve o da içeride oturup somurtuyordu. Köy halkı onun tövbe için oruç tuttuğunu zannediyordu, halbuki o iyice donanımlı zulasından yiyor ve köylünün kaypaklığı üzerine düşünüyordu.

Hooniah'ın battaniyeleri kayıptı. En muhteşem kalınlığa ve sıcaklığa sahip güzel battaniyelerdi ve onlardan duyduğu gurur, çok ucuza satın almış olduğu olgusuyla pekişiyordu. Komşu köyden Ty-Kwan bunlardan o kadar çabuk ayrılmakla aptallık etmişti. Ama o zaman, bunların öldürülen İngilizin battaniyeleri olduğunu bilmiyordu. Onun öldürülmesi nedeniyle Birleşik Devletler sahil muhafaza teknesi, botları oflayıp puflayarak kıyıdaki her girintiye girip çıkarken, bir süre kıyıda dolaşmıştı. Ty-Kwan'ın kendi insanlarının Hükümete hesap vermesini önlemek amacıyla bunları aceleyle elinden çıkardığını bilmediği için, Hooniah'ın gururu sarsılmamıştı. Kadınlar onu kıskandığı için gururu sonsuz ve sınırsız bir hale gelmiş, sonunda bütün köyü doldurup Dutch Harbor'dan St. Mary'ye tüm Alaska kıyısına yayılmıştı. Totemi hakkıyla kutlanmış ve kadının adı, battaniyeleri ve onla-

rın muhteşem kalınlıklarıyla sıcaklıkları, her nerede balık avlayıp yemek yiyorlarsa oralarda, erkeklerin dudaklarında dolaşır olmuştu. Nasıl ortadan kaybolduklarıysa çok daha gizemli bir olaydı.

"Evin yan duvarında güneşe sermiştim," dedi Hooniah, belki de bininci kez Thlinget kız kardeşlere. "Onları serip arkamı döndüm, çünkü hamur hırsızı, çiğ un yiyen Di Ya kafasını büyük demir kazanın içine sokup devrilmiş ve sıkışıp kalmış, bacakları ormandaki bir ağacın dallarının rüzgârda sallanması gibi sallanıyordu. Onu dışarı çekip daha iyi anlaması için kafasını iki kez kapıya vurdum ve işe bakın ki, battaniyeler gitmiş!"

"Battaniyeler gitmiş!" diye dehşet içinde bir fısıltıyla tekrarladı kadınlar.

"Büyük bir kayıp" diye ekledi biri. Bir ikinci de Buralarda hiç öyle battaniye görülmedi." Ve üçüncüsü, "Kaybın için üzgünüz, Hooniah" dedi. Ama kadınların hepsi de o nefret uyandıran, nifak sokan battaniyelerin gitmiş olmasına için için seviniyorlardı.

"Ama ben onları güneşe sermiştim," diye bin birinci kez başladı Hooniah.

"Ya, ya," diye konuştu, sıkılmış olan Bawn. "Ama köyde başka yerlerden gelen birilerine dair hiçbir dedikodu olmadı. Dolayısıyla, kendi kabilemizden birinin gayrimeşru bir biçimde battaniyelere el attığı açık."

"Bu nasıl olabilir, ey Bawn?" diye kadınlar hep bir ağızdan öfkeyle karşılık verdiler. "Kim olabilir ki?"

"O zaman belki işe büyücülük karıştı," diye hayli duygusuzca devam etti Bawn, ama sinsice suratlarına bakıyordu.

"Büyücülük!" Ve bu ürkütücü sözcük karşısında sesleri bir fısıltıya dönüştü ve her biri korkuyla diğerine baktı.

"Evet," diye ifade etti Hooniah, doğasının örtülü kötülüğü bir anlık sevinçle su yüzüne çıkmıştı. "Klok-No-Ton'a da haber salındı, kuvvetli kürekçilerle. Öğleden sonrası gelgitiyle burada olur."

Küçük gruplar dağıldılar ve köye bir korku çöktü. Bütün talihsizlikler içinde, büyücülük en sarsıcı olanıydı. Elle tutulmaz, gözle görülmez şeylerle yalnızca şamanlar başa çıkabilirdi ve zorlu sınamalara kadar, ne erkek ne kadın ne de çocuk, iblislerin ruhunu ele geçirip geçirmediğini bilemezdi. Ve tüm şamanlar içinde, komşu köyde yaşayan Klok-No-Ton en korkunç olanıydı. Hiç kimse ondan çok kötü ruh bulamazdı, hiç kimse kurbanlarını daha korkutucu işkencelerle karşılayamazdı. Hatta bir seferinde üç aylık bir bebeğin bedeninde yaşayan bir iblis bulmuştu; üstelik ancak bebek bir hafta boyunca dalların ve otların arasında yattıktan sonra dışarı atılabilen çok inatçı bir iblisti. Bunun ardından ceset denize atılmış, ama köyün üzerindeki bir lanet gibi dalgalar arka arkaya cesedi geri atmıştı ve iki güçlü kuvvetli adam gelgitin alçak zamanında denize sokulup boğulmadan da kesin olarak uzaklaşmamıştı.

Hooniah da işte bu Klok-No-Ton'u çağırmıştı. Kendi şamanları Scundoo gözden düşmemiş olsaydı, daha iyi olurdu. Çünkü onun hep nazik bir tarzı vardı; adamın birinden iki iblisi çıkarttığı ve bunun ardından adamın yedi sağlıklı çocuk sahibi olduğu biliniyordu. Ama Klok-No-Ton! Onu düşününce

ürkütücü bir önseziyle titreştiler, her biri kendisini suçlayıcı gözlerin odağında hissetti ve yine suçlayıcı gözlerle arkadaşlarına baktılar, evet, her biri, Sime dışında hepsi. Sime de kaderinde, başarılarının bile engelleyemeyeceği mutlak bir kötü son olan alaycının biriydi.

"Hah! Hah!" diye güldü. "İblisler ve Klok-No-Ton! Thlinket ülkesinde başka kimde daha büyük bir iblis bulunabilir ki?"

"Seni gibi aptal! Büyüler ve sihirlerle geliyor bile; bu yüzden de çeneni tut, yoksa kötülük üzerine biner ve bu topraklardaki günlerin kısalır!"

La-Lah, diğer adıyla Hilebaz böyle konuştu ve Sime küçümsemeyle güldü.

"Benim adım Sime, korkuya alışmamışım, karanlıktan ürkmem. Güçlü bir adamım, tıpkı benden önce babamın da olduğu gibi ve aklım başımda. Ne sen ne de ben, kendi gözlerimizle, görünmeyen kötü şeyleri görmedik ..."

"Ama Scundoo gördü" oldu La-Lah'ın yanıtı. "Aynı şekilde Klok-No-Ton da gördü. Bunu biliyoruz."

"Nereden biliyorsun, ey aptalın oğlu?" diye gürledi Sime, fevri kanı, boğa gibi kalın boynunu kararmaya başlamıştı.

"Tabii ki yalnızca onların kendi sözlerinden."

Sime bir kahkaha attı. "Bir şaman sadece bir insandır. Sözleri, seninkilerle benimkiler gibi, yalan olamaz mı? Bah! Bah! Ve bir kez daha bah! Bu da senin şamanların ve şamanların iblisleri için! Ve bu da! Ve bu da!"

Ve Sime, parmaklarını sağa sola şaklatarak, seyredenlerin arasından geçti, etrafındakiler de aşırı heyecanlı ve korkulu hareketlerle ona yol verdiler.

"İyi bir balıkçı ve güçlü bir avcı, ama kötü bir adam" dedi biri.

"Ama yine de zenginleşiyor" diye atıldı bir diğeri.

"O zaman sen de kötü ol ve zenginleş," diye yanıt verdi Sime, omuzunun üzerinden. "Ve herkes kötü olsaydı, şamanlara gerek kalmazdı. Bah! Sizler karanlıktan korkan çocuklarsınız!"

Ve öğleden sonra gelgitiyle birlikte Klok-No-Ton geldiğinde, Sime'nin meydan okuyan gülüşü azalmadı; şaman sahile çıkarken kumda tökezlediğinde de onunla dalga geçmekten kendini alıkoymadı. Klok-No-Ton ekşi bir suratla ona baktı ve selam vermeden aralarından geçip Scundoo'nun evine yöneldi.

Scundoo'yla olan toplantısında konuşulanlar konusunda kabile halkından kimsenin bilgisi olmadı, çünkü saygıyla uzakta toplanmışlar, muamma üstatları bir aradayken fısıltıyla konuşuyorlardı.

"Selamlar, ey Scundoo!" diye gürledi Klok-No-Ton; karşılanışındaki kuşkudan dolayı tereddütlüydü.

Dev gibi bir adamdı ve tiz sesi bir cırcır böceğinin uzaklardan gelen cızırtısı gibi yükselen küçük Scundoo'nun karşısında bir dağ gibiydi.

"Selamlar, Klok-No-Ton" diye yanıtladı. "Senin gelişinle gün aydınlandı."

"Ama yine de görünüyor ki..." Klok-No-Ton tereddütteydi.

"Ya, ya," diye sabırsızlıkla ifade etti küçük şaman, "ben kötü günler geçiriyorum, yoksa benim işimi ya-

pıyor olmandan dolayı minnetle karşında durmazdım."

"Bu beni üzüyor, dostum Scundoo..."

"Hayır, ben bundan memnunum, Klok-No-Ton."

"Fakat, bana verilenin yarısını sana verecek miyim?"

"Gerek yok, iyi yürekli Klok-No-Ton," diye mırıldandı Scundoo, bir el hareketiyle bu fikri savuştururken. "Senin hizmetkârın olan benim ve günlerim seninle dost olma arzusuyla doluyor."

"Ve ben ..."

"Ve sen de şimdi benimle dost oldun."

"Bu bir yana, kötü bir şey yani, şu Hooniah kadının battaniyeleri?"

Koca şaman sorusunu tereddütle ifade etmişti ve Scundoo solgun, mahzun bir gülümsemeyle ona baktı, çünkü insanları okumaya alışkındı ve bütün insanlar ona çok küçük görünürdü.

"Eğer güçlü büyülere başvurursan" dedi. "Kuşkusuz kötülüğü yapanın kimliği kısa sürede sana malum olur."

"Evet, gözümü üzerine diktiğimde, bana malum olur." Klok-No-Ton bir kez daha tereddüt etti. "Başka yerlerden dedikodular duyuldu mu?" diye sordu.

Scundoo başını iki yana salladı. "Bak, ne güzel bir *mukluk*, değil mi?"

Fok derisi ve ayı balığı kürkünden yapılmış ayakkabıları kaldırdı, ziyaretçisi de onları gizli bir ilgiyle inceledi.

"Sıkı bir pazarlık sonucu elime geçti."

Klok-No-Ton ilgili bir şekilde başıyla onayladı.

"La-lah adlı adamdan aldım. Dikkat çekici bir adam ve sık sık da düşünürdüm ki..."

"Eee?" diye sabırsızlıkla atıldı Klok-No-Ton.

"Sık sık düşünürdüm ki," diye bitirdi Scundoo, sesi alçaldı ve kesildi. "Güzel bir gün ve senin büyün güçlü, Klok-No-Ton."

Klok-No-Ton'un yüzü aydınlandı. "Sen büyük bir adamsın, Scundoo, şamanların şamanı. Şimdi gidiyorum. Seni hep hatırlayacağım. Ve La-lah adındaki adam, dediğin gibi, dikkat çekici birisi."

Scundoo daha da solgun ve mahzun bir şekilde gülümsedi, ayrılan ziyaretçisinin ardından kapıyı kapattı, sonra da sürgüledi ve bir kez daha sürgüledi.

Klok-No-Ton sahile indiğinde Sime kanosunu onarmaktaydı ve yalnızca gösterişli bir şekilde tüfeğini kurup yanına bırakmak için işine ara verdi.

Klok-No-Ton bu hareketi fark etti ve seslendi: "Herkes buraya toplansın! Bu iblis arayan ve iblisleri kovan Klok-No-Ton'un çağrısıdır!"

Aklında onları Hooniah'ın evinde toplamak vardı, ama Sime'nin geleceğinden kuşkuluydu ve sorun istemiyordu. Sime kendi haline bırakılması gereken bir adam, diye düşünüyordu, üstelik herhangi bir şamanın sağlığı açısından sakıncalıydı.

"Hooniah adlı kadın da getirilsin," diye buyurdu Klok-No-Ton, etrafında oluşan çemberi öfkeyle izliyor ve ona bakanların sırtlarından soğuk terler akmasına neden oluyordu.

Hooniah sallanarak öne çıktı, başı yana eğilmiş, bakışları dağınıktı.

"Battaniyelerin nerede?"

"Onları güneşe sermiştim ve birden yok oldular!" diye sızlandı kadın.

"Yani?"

"Di Ya'nın yüzünden."

"Yani?"

"Onu kötü patakladım, aslında daha da pataklanması gerekir, çünkü biz yoksul insanların başına dert açtı."

"Battaniyeler!" diye boğuk bir sesle homurdandı Klok-No-Ton, kadının ödenecek bedeli düşürme çabasını fark etmişti. "Battaniyeler be kadın! Senin yoksulluğun malum."

"Onları yalnızca güneşe sermiştim," diye burnunu çekti kadın, "bizler yoksul insanlarız ve hiçbir şeyimiz yok"

Adam aniden kasıldı, suratı çirkin bir şekil almıştı ve Hooniah geri çekildi. Ama adam, gözleri içe dönmüş, çenesi düşmüş bir şekilde o kadar hızlı ileri atıldı ki kadın sendeleyip adamın ayaklarına kapandı. Adam kollarını iki yana açtı ve çılgınca havayı dövmeye başladı, bedeni feci bir şekilde sarsılıp titriyordu. Sanki bir sara krizine yakalanmıştı. Dudaklarında beyaz bir köpük oluştu ve vücudu titremelerle sarsılıp duruyordu.

Kadınlar ağlarcasına bir ilahiye başladılar, kendini kaybetmiş ileri geri sallanıyorlardı, sonra diğer erkekler de birer birer bu heyecana kapıldılar, sonunda yalnızca Sime kaldı. O da kanosuna tünemiş bir halde, yüzünde alaycı bir ifadeyle onları seyrediyordu; ama yine de tohumlarını taşıdığı atalarının üstündeki etki-

leri büyüktü ve cesaretini toplayabilmek için en güçlü yeminlere başvuruyordu. Klok-No-Ton'un görünüşü korkunçtu. Battaniyesini üstünden savurmuş ve giysilerini çıkartıp atmıştı, kasıklarındaki kartal pençelerinden oluşan bir bağ dışında çıplaktı. Çığlıklar atıp haykırıyor, uzun siyah saçları gecenin karanlığı gibi uçuşuyor, çemberin etrafında çılgınca zıplıyordu. Çılgınlığının kaba bir ritmi vardı ve herkes bedenlerini onunkiyle uyumlu bir şekilde sallayıp hep bir ağızdan çığlıklar atarak onun etkisi altına girdiğinde dimdik oturdu; kollarını açmıştı ve uzun, pençe gibi parmakları da açılmıştı. Buna hafif, ölülerden gelirmiş gibi bir inleme eşlik ediyordu ve insanlar, o ürkütücü parmak üstlerinden geçerken dizleri titreyerek siniyorlardı. Çünkü buna ölüm eşlik etmekteydi ve yaşam, geçip gittiğini görenlerleydi ve ıskartaya çıkartılanlar hevesli bir ilgiyle seyrediyorlardı.

Nihayet, muazzam bir çığlıkla, o uğursuz parmak La-lah'ın üzerinde durdu. Kavak gibi titriyordu, kendini şimdiden ölmüş, eşyaları dağıtılmış, dul eşini de kardeşiyle evlenmiş olarak görüyordu. Konuşmaya, inkâr etmeye çalıştı, ama dili damağına yapışmış, boğazı dayanılmaz bir susuzlukla kupkuru olmuştu. Klok-No-Ton işini tamamladığı için, şimdi yarı baygın gibiydi, ama gözleri kapalı, kan çığlığının yükselmesini bekliyordu: Binlerce büyücülük eyleminden kulaklarının aşina olduğu, kabile halkının titreşen kurbanın üzerine kurtlar gibi atılırken duyulan kan çığlığını. Ama yalnızca sessizlik vardı, sonra nereden çıktığı belli olmayan alçak bir kıkırdama yayıldı, yayıldı ve sonunda bir kahkaha halinde gökyüzünü doldurdu.

"Neden?" diye haykırdı.

"Hayır! Hayır!" diye gülüyordu ahali. "Büyün kusurlu, ey Klok-No-Ton!"

"Herkes bilsin ki," diye kestirip attı La-lah, "sekiz yorucu ay boyunca yerli fok avcılarıyla uzaklara kaybolmuştum, bugün geri döndüm ve Hooniah'ın battaniyelerinin ben gelmeden gittiğini öğrendim!"

"Bu doğru!" diye hep bir ağızdan haykırdılar. "Hooniah'nın battaniyeleri o gelmeden kaybolmuştu!"

"Ve hiçbir işe yaramayan büyü için sana hiçbir şey ödenmemesi gerekir," diye ilan etti Hooniah, yeniden ayağa kalkmıştı ve bir gülünçlük duygusuyla yanıyordu.

Ama Klok-No-Ton yalnızca Scundoo'nun suratını, onun solgun ve mahzun gülümsemesini görüyor ve yalnızca o uzaklardaki cırcır böceğinin cızırtısını duyuyordu. "La-lah adlı adamdan aldım ve sık sık da düşünürdüm ki..." ve "Güzel bir gün ve senin büyün güçlü."

Sıyrılıp Hooniah'ın yanından geçti ve çemberdeki insanlar içgüdüsel olarak açılıp ona yol verdi. Sime kanonun üzerinden bir alay sedası çıkarttı, kadınlar kıs kıs suratına güldüler, arkasından alay çığlıkları yükseldi, ama o bunları dikkate almadı ve Scundoo'nun evine doğru ilerledi. Kapıyı vurdu, yumrukladı ve feci lanetler okudu. Ama yanıt gelmedi, yalnızca aradaki boşluklarda Scundoo'nun ilahiler okuyan sesi tüyler ürpertici bir biçimde duyuluyordu. Klok-No-Ton çılgınlar gibi oraya buraya dönüyordu, ama kocaman bir taşla kapıyı kırmaya yeltendiğinde, adamlarla

kadınlardan bir mırıltı yükseldi. Ve o, Klok-No-Ton yabancı bir halkın önünde, kuvvetinden ve otoritesinden yoksun olduğunu anladı. Adamın birinin bir taşa uzandığını gördü, sonra da ikincisini ve fiziksel bir korku bedenini sardı.

"Scundoo'ya zarar verme, o bir üstat!" diye haykırdı bir kadın.

"En iyisi sen kendi köyüne dön," diye tehditkâr bir ifadeyle önerdi bir adam.

Klok-No-Ton gerisin geriye dönüp kalabalığın arasından sahile yöneldi, yüreğinde acı bir öfke ve aklında da sırtının savunmasızlığına dair düşünce vardı. Ama kimse taş atmadı. Çocuklar alay edercesine ayaklarının dibine üşüştüler; hava kahkaha ve alayla yüklüydü, ama o kadar. Yine de kano iyice kıyıdan uzaklaşana kadar rahat nefes almadı, o zaman da doğrulup köye ve halkına beyhude bir lanet okumaktan geri durmadı, özellikle de onu gülünç duruma düşüren Scundoo'dan söz etmeyi ihmal etmedi.

Sahilde Scundoo için bir yaygara kopmuştu, bütün ahali kapısına üşüşmüştü ve o öne çıkıp elini kaldırana kadar düzensiz bir kargaşa halinde yalvarıp yakardılar.

"Siz benim çocuklarım olduğunuz için, sizi kolayca affederim" dedi. "Ama bir daha asla. Son kez olarak aptallığınız cezasız kalıyor. İstemiş olduğunuz bahşedilecek ve onu ben zaten biliyorum. Bu gece, ay güçlü ölüme bakmak için dünyanın arkasına dolandığında, herkes karanlıkta Hooniah'nın evinin önünde toplansın. O zaman kötülüğü yapan öne çıkıp hak ettiği ödülü alacak. Söyleyeceğimi söyledim."

"Ölüm olmalı!" diye haykırdı Bawn, "Çünkü bize kaygı ve utanç getirdi."

"Öyle olsun," diye yanıtladı Scundoo ve kapıyı kapattı.

"Şimdi her şey açık ve bariz olsun, hepimizin üzerine yeniden hoşnutluk çöksün," diye vakarla kehanette bulundu La-lah.

"Küçük adam Scundoo sayesinde" diye dudak büktü Sime.

"Küçük adam Scundoo'nun büyüsü sayesinde" diye düzeltti La-lah.

"Aptallığın çocukları, şu Thlinket halkı!" Sime bacağına okkalı bir şaplak attı. "Yetişkin adamlarla kadınların yerlere kapanıp hayal mahsulü mucize öykülerine kapılmaları inanılacak gibi değil."

"Ben yolculuklar yapmış bir adamım" diye yanıtladı La-lah. "Derin sularda yolculuk yaptım, alametlerle mucizeler gördüm ve biliyorum ki bu işler oluyor. Benim adım La-lah ..."

"Hilebaz ..."

"Öyle diyorlar, ama doğrusu Uzaklara Yolculuk Eden."

"Ben o kadar büyük bir seyyah değilim ..." diye başladı Sime.

"O zaman dilini tut," diye kesti Bawn ve insanlar öfkeyle ayrıldılar.

Son gümüşi ayışığı dünyanın ötesinde kaybolduğunda Scundoo, Hooniah'ın evinin önünde toplanan insanların arasına geldi. Hızlı, atik adımlarla ilerledi ve Hooniah'ın yağ lambasının ışığında onu görenler, eli boş geldiğini gördüler; çıngıraklar, maskeler ya da

başka şaman alet edevatı yoktu, yalnızca bir kolunun altında uykulu kocaman bir kuzgun taşıyordu.

"Ateş yakmak için odun toplandı mı, işin yapıldığını herkes görsün" diye sordu.

"Evet" diye yanıtladı Bawn. "Çok odun var."

"O zaman herkes dinlesin, çünkü az konuşacağım. Yanımda Kuzgun Jelchs'i getirdim, muammaların kâhini ve olayları gören. Onu tüm o siyahlığıyla Hooniah'ın büyük siyah kazanının altına, evinin en siyah köşesine koyacağım. Yağ lambası sönecek ve her şey kapkara olacak. Çok basit. Birer birer evin içine girecek, elinizi bir nefes alış süresince kazanın üzerine koyacak ve çekeceksiniz. Kuşkusuz, Jelchs kötülüğü yapanın eli üzerinde olduğunda bağıracak. Ya da kim bilir bilgeliği nasıl tezahür edecek. Hazır mısınız?"

"Hazırız," oldu çok sesli yanıt.

"O zaman yüksek sesle adlarınızı okuyacağım, her erkek ve kadını sırasıyla; ta ki herkesin adı okunana kadar."

Daha sonra ilk La-lah seçildi ve hemen girdi. Her kulak dikildi ve sessizliğin içinde, ayaklarının külüstür zemindeki çatırtısı duyuluyordu. Ama o kadar. Jelch bağırmadı, alamet vermedi. Sonra Bawn seçildi, çünkü bir kişi pekâlâ komşularına kara çalmak için kendi battaniyesini çalmış olabilirdi. Sonra Hooniah geldi ve diğer kadınlarla çocuklar, ama bir sonuç çıkmadı.

"Sime!" diye seslendi Scundoo.

"Sime!" diye tekrarladı.

Ama Sime kıpırdamadı.

"Karanlıktan korkuyor musun?" diye sertçe sordu, masumiyeti kanıtlanmış olan La-lah.

Sime kıkırdadı. "Bunlara güler geçerim, çünkü büyük bir aptallık. Ama yine de içeri gireceğim, mucizelere inandığımdan değil, korkmadığımı göstermek için."

Sonra cesurca içeri girdi ve çıktığında hâlâ alay ediyordu.

"Günün birinde büyük bir hızla öleceksin," diye fısıldadı, hakkıyla bozulmuş olan La-lah.

"Kuşkum yok," diye havai bir edayla yanıtladı alaycı. "Aramızdan pek azı yatağında ölür; şamanlarla derin deniz yüzünden ölmeleri daha olası."

Köylülerin yarısı sınavdan başarıyla geçince, heyecan, baskısından dolayı, acı verecek düzeyde yoğunlaşmıştı. Üçte iki geçtiğinde, genç bir kadın, ilk bebeğini daha yeni doğurmuştu, paniğe kapıldı ve sinirli çığlıklarla kahkahalar kadının dehşetine renk kattı.

Sonunda sıra sonuncuya geldiğinde, hiçbir şey olmamıştı. Ve sonuncu da Di Ya'ydı. Kuşkusuz, o olmalıydı. Hooniah yıldızlara bir yakarış fırlattı, geri kalanlarsa kısmetsiz çocuktan uzaklaştılar. Çocuk korkudan yarı ölmüş gibiydi, bacakları boşanmıştı, bu yüzden eşikte sendeledi ve neredeyse düşüyordu. Scundoo onu içeri soktu ve kapıyı kapattı. Uzun bir süre geçti, bu arada yalnızca çocuğun hıçkırıkları duyuluyordu. Sonra, çok yavaş, uzak köşeye giden adımlarının çıtırtısı duyuldu, sonra bir duraklama ve geri dönen çıtırtılar. Kapı açıldı ve dışarı çıktı. Hiçbir şey olmadı ve o sonuncuydu.

"Ateş yakılsın" diye buyurdu Scundoo.

Parlak alevler yükseldi ve henüz durulmakta olan korkuyla yüklü, ama aynı zamanda da kuşkunun bulandırdığı çehreleri ortaya çıkarttı.

"Kuşkusuz bu iş başarısız oldu" diye boğuk bir sesle fısıldadı Hooniah.

"Ya," diye kayıtsızca yanıtladı Bawn. "Scundoo yaşlandı ve bizim yeni bir şamana ihtiyacımız var."

"Jelchs'in bilgeliği şimdi nerede?" diye Sime, La-lah'ın kulağına kıs kıs güldü.

La-lah şaşkın bir ifadeyle alnını sıvazladı ve bir şey demedi.

Sime göğsünü küstahça kabarttı ve küçük şamana horozlandı. "Ha! Ha! Dediğim gibi, bundan hiçbir şey çıkmadı!"

"Öyle görünüyor, öyle görünüyor," diye zayıfça yanıtladı Scundoo. "Ve muamma konularında deneyimsiz kişilere bu garip görünebilir."

"Peki, sana?" diye küstahça sordu.

"Belki de bana bile." Scundoo çok yavaşça konuşuyor, göz kapakları iniyor, yavaşça iniyordu, sonunda gözleri kapandı. "Bu yüzden başka bir test yapacağım. Her erkek, kadın ve çocuk şimdi, hemen ellerini başlarının üzerine kaldırsın!"

Komut o kadar beklenmedik ve o kadar otoriteyle söylenmişti ki, sorgusuz sualsiz herkes uydu. Bütün eller havaya kalktı.

"Herkes yanındakinin ellerine baksın ve herkes de baksın," diye buyurdu Scundoo, "böylece ..."

Ama daha çok öfkeden kaynaklanan bir kahkaha sağanağı sesini boğdu. Bütün gözler Sime'ye dikilmişti. Onunkiler dışında bütün eller isle kararmış-

tı, onunkilerde Hooniah'ın kazanının karasından iz yoktu.

Bir taş havada süzüldü ve adamın yanağına çarptı.

"Bu bir yalan!" diye haykırdı. "Bir yalan! Hooniah'ın battaniyelerinden haberim yok!"

İkinci bir taş alnını yardı, üçüncüsü ıslık çalarak başının yanından geçti, büyük kan çağrısı yükseldi ve her tarafta insanlar yerden atacak bir şeyler toplamaya başladılar. Sime sendeledi ve diz çöktü.

"Bu bir şakaydı! Sadece bir şaka!" diye feryat etti. "Şaka olsun diye aldım!"

"Nereye sakladın onları?" Scundoo'nun tiz, keskin sesi kargaşayı bir bıçak gibi kesti.

"Evimdeki büyük kürk balyasında, çatı direğine yaslanmış olanda," oldu yanıt. "Ama bir şakaydı, diyorum, yalnızca ..."

Scundoo başıyla onayladı ve hava uçuşan taşlarla doldu. Sime'nin karısı başını dizlerinin arasına gömmüş, sessizce ağlıyordu; ama küçük oğlu kahkahalar eşliğinde diğerleriyle birlikte taş atıyordu.

Hooniah kıymetli battaniyeleriyle sallanarak geldi. Scundoo onu durdurdu.

"Bizler yoksul insanlarız, çok az malımız var," diye inledi kadın. "Bu yüzden bize sert davranma, ey Scundoo."

İnsanlar titreşen taş yığınını bırakıp o tarafa baktılar.

"Hayır, bu hiçbir zaman benim âdetim olmadı, iyi Hooniah," diye yanıtladı Scundoo, bir yandan da battaniyelere uzanıyordu. "Sert biri olmadığımın göstergesi olarak yalnızca bunları alacağım."

"Bilge değil miyim çocuklarım?" diye sordu.

"Gerçekten de bilgesin, ey Scundoo!" diye hep bir ağızdan haykırdılar.

O da karanlıkların içinde kayboldu, battaniyelere sarınmıştı; Jelchs de kolunun altında uykulu uykulu onaylıyordu.

GÜNEŞ İNSANLARI

Mandell kutup denizinin kıyısında kayıp bir köydür. Büyük değildir, halkı barışçıldır, hatta komşu köylerden de daha barışçıldır. Mandell'de çok az erkek ve birçok kadın vardır; dolayısıyla yaygın ve gerekli bir çokeşlilik uygulanmaktadır; kadınlar gayretle çocuk doğurur ve bir oğlanın doğumu alkışlarla kutlanır. Bir de Aab-Waak vardır, başı sürekli bir omuzuna yatar, sanki bir aralar boynu çok yorulmuş da ebediyen üzerine düşen görevi yerine getirmeyi reddedermiş gibi.

Tüm bunların, barışçıllığın, çokeşliliğin ve Aab-Waak'ın boynundaki yorgunluğun nedeni, yıllar öncesine, Search *uskuna*'sının Mandell koyuna demir attığı ve kabilenin şefi olan Tyee'nin aklına aniden zengin olmayı amaçlayan bir planın geldiği zamana dayanır. Bugüne kadar gerçekleşen olayların öyküsü, batıda yaşayan Aç Halkın kuzenleri olan Mandell halkı tarafından hatırlanır ve nefesler kesilerek konuşulur. Öykü anlatılırken çocuklar yaklaşır ve Güneş

İnsanlarını tahrik edip acı sona ulaşmasalar da ataları olabilecek olanların çılgınlıklarına uslu uslu hayret ederler.

Olaylar, altı kişi sanki uzun süre kalacaklarmış gibi yüklü teçhizatlarıyla Search'den karaya çıkıp Neegah'ın iglosuna yerleştiklerinde başlamıştı. İkametleri karşılığında un ve şeker olarak çok iyi ödeme yapmamış değillerdi, ama Neegah gücenmişti, çünkü kızı Mesahchie şansını beyaz adamlar grubunun önderi olan Bill-Adam'ın yanında denemeyi, ondan yiyecek ve battaniye edinmeyi seçmişti.

"Kızın bir ederi var," diye yakınmıştı Neegah altı adam uyurken kurulan konsey ateşinin başında toplananlara. "Onun bir ederi var, çünkü bizde kadından çok erkek var ve erkekler yüksek pey sürüyor. Avcı Ounenk bana yeni bir kayak ve Aç Halktan takas yoluyla edindiği bir tüfeği önerdi. Bana bunlar önerildi ve duruma bakın, kız şimdi gitti ve ben hiçbir şey alamadım!"

"Ben de Mesahchie için pey sürmüştüm," diye homurdandı, neşeden pek de yoksun olmayan tonda bir ses ve ardından da Peelo geniş çeneli, neşeli yüzünü bir anlığına ışığa gösterdi.

"Sen de" diye onayladı Neegah. "Ve başkaları da. Bu Güneş İnsanlarında neden böyle bir huzursuzluk var?" diye aksi aksi sordu. "Neden evlerinde oturmuyorlar? Kar Halkı, Güneş İnsanlarının ülkesine hiç gitmez ki."

"Daha doğrusu, neden geldiklerini sormak lazım," diye haykırdı karanlıklardan bir ses ve Aab-Waak öne doğru çıktı.

"Evet! Neden geliyorlar!" diye hep bir ağızdan bağırdılar ve Aab-Waak sessizliği sağlamak için elini salladı.

"İnsanlar boş yere toprağı kazmaz," diye söze başladı. "Ve benim aklımda Güneş İnsanlarına benzeyen ve buzda gemilerini kaybeden Balina Halkı var. Hepiniz Balina Halkını hatırlıyorsunuz, kırılan gemileriyle bizim yanımıza geldiler ve buz gelip ülkeyi kar kapladığında köpekler ve kızaklarla güneye gittiler. Ve hatırlarsınız, bir yandan buzu beklerlerken, onların arasından bir adam toprağı kazdı, sonra ikisi, üçü ve en sonunda da hepsi büyük heyecan ve huzursuzlukla toprağı kazdılar. Topraktan ne çıkarttıklarını bilmiyoruz, çünkü görmeyelim diye bizi uzaklaştırdılar. Ama sonrasında, onlar gittikten sonra baktık ve hiçbir şey bulamadık. Yine de orada çok toprak vardı ve hepsini de kazmamışlardı.

"Evet, Aab-Waak! Evet!" diye hayranlıkla haykırdı insanlar.

"Bu yüzden düşünüyorum ki," diye sonuçlandırdı, "bir Güneş İnsanı diğerine anlattı ve sonra da bu Güneş İnsanlarına anlatıldı ve onlar da toprağı kazmak üzere geldiler."

"Ama nasıl olur da bu Bill-Adam bizim dilimizi konuşuyor?" diye sordu, küçük, buruşuk, yaşlı bir avcı. "Daha evvel gözlerimizin hiç görmediği biri bu Bill-Adam?"

"Bill-Adam başka zamanlarda Karlar Ülkesinde bulunmuş," diye yanıtladı Aab-Waak, "Yoksa Ayı Halkının dilini konuşamazdı, o dil Aç Halkın diline benziyor, Aç Halkın dili de Mandellerin diline çok

benziyor. Çünkü Ayı Halkının arasında çok Güneş İnsanı var, Aç Halkın arasında çok az var; Mandellerin arasındaysa Balina Halkı ve şimdi Neegah'ın iglosunda uyuyanlar dışında hiç yok."

"Şekerleri çok güzel," diye yorumda bulundu Neegah, "unları da."

"Çok zenginler," diye ekledi Ounenk. "Dün gemilerine gittim ve çok marifetli demir aletler, bıçaklar, tüfekler, un, şeker ve sonsuz sayıda birçok garip yiyecek gördüm."

"İşte böyle kardeşlerim!" Tyee ayağa kalktı ve halkının ona gösterdiği saygı ve sessizliğe için için sevindi. "Bunlar zengin, bu Güneş İnsanları. Aynı zamanda aptallar da. Çünkü bakın! Aramıza cesurca, körlemesine ve tüm o zenginliklerini hiç düşünmeksizin geldiler. Şimdi horlayarak uyuyorlar, üstelik bizim sayımız çok ve korkmuyoruz.

"Belki de onlar da büyük savaşçılar olduklarından korkmuyorlardır," diye itiraz etti küçük, buruşuk yaşlı avcı.

Ama Tyee ona ters ters baktı. "Hayır, öyle görünmüyor. Onlar güneyde yaşıyor, güneşin yolu üzerinde ve köpekleri kadar yumuşaklar. Balina Halkının köpeğini hatırlıyor musunuz? Köpeklerimiz onu ikinci gün yemişti, çünkü o yumuşaktı ve savaşamıyordu. Güneş Ülkelerinde güneş sıcak, hayat kolay, adamları kadın gibi, kadınları da çocuk gibi."

Kafalar sallanarak onayladı ve kadınlar dinlemek üzere başlarını kaldırdılar.

"Anlatıldığına göre, kadınları çok az çalışıyormuş ve onlara iyi davranıyorlarmış," diye kıkırdadı,

Tyee'nin kızı, geniş kalçalı ve sağlıklı bir genç kız olan Likeeta.

"Mesahchie'nin peşinden gideceksin öyle mi?" diye öfkeyle haykırdı babası. Sonra hızla kabile halkına döndü. "Bakın kardeşlerim, Güneş İnsanlarının usulleri böyle! Kadınlarımızda gözleri var ve onları teker teker ele geçiriyorlar. Mesahchie'nin Neegah'ı ücret konusunda kandırıp gittiği gibi, Likeeta da gidecek, hepsi gidecek ve hepimiz kandırılacağız. Ayı Halkından bir avcıyla konuştum ve biliyorum. Aramızda Aç Halktan insanlar var; sözlerim doğru mu, söylesinler."

Aç Halktan gelen altı avcı bu sözlerin gerçekliğini doğruladılar ve her biri yanındakine Güneş İnsanlarıyla usullerini anlatmaya koyuldu. Eş arayan genç adamlardan ve kızları karşılığında ücret beklentisinde olan yaşlı adamlardan mırıltılar yükselmeye başladı ve ardından yüksek, keskin bir öfke homurtusu oluştu.

"Çok zenginler, marifetli demir aletlerinin, bıçaklarının ve tüfeklerinin sonu yok," diye kurnazca önerdi Tyee, aniden zengin olma hayali kafasında şekillenmeye başlamıştı.

"Bill-Adamın tüfeğini ben alacağım," diye aniden beyan etti Aab-Waak.

"Hayır, o benim olacak!" diye bağırdı Neegah; "Çünkü Mesahchie'nin bedelinin karşılanması gerekiyor."

"Sakin olun kardeşlerim!" Tyee ellerini etrafındakilerin üzerinde gezdirdi. "Kadınlarla çocuklar iglolarına gitsinler. Bu erkeklerin konuşması gereken bir konu; sadece erkeklerin kulaklarına girsin."

"Herkes için yeteri kadar tüfek olacak," diye ekledi, kadınlar isteksizce evlerine çekildikten sonra. "Kuşkum yok ki her erkek için iki tüfek olacak; un, şeker ve diğer şeyler de cabası. Neegah'ın iglosundaki altı Güneş İnsanını bu gece uykularında öldüreceğiz. Yarın ticaret amacıyla barış içinde gemiye gideceğiz ve orada, uygun zamanda, tüm kardeşlerini de öldüreceğiz. Sonra da yarın akşam şölen, eğlence ve zenginliklerin bölüşülmesi olacak ve en yoksul adam bile evvelce en zengin olanın sahip olduklarından daha fazlasına sahip olacak. Bu konuştuklarım bilgece midir, kardeşlerim?"

Kısık bir onay homurtusu onu yanıtladı ve saldırı hazırlıkları başladı. Aç Halktan altı kişinin, daha varlıklı bir kabileden oldukları için, tüfekleri ve bol cephaneleri vardı. Ama sadece birkaç Mandelllinin tüfeği bulunuyordu, bunların da çoğu bozuktu; ayrıca genel bir barut ve mermi darlığı yaşanıyordu. Ama savaş aletleri konusundaki bu yoksulluk, uzaktan atış için kemik başlı ok ve mızrakla yakın mesafe için Rus ve Yanki yapımı bir sürü çelik bıçakla telafi oluyordu.

"Gürültü çıkmasın," diye son bir talimat verdi Tyee. "Ama iglonun her yanında ve yakınında bir kişi bulunsun ki Güneş İnsanları aradan kaçamasın. Sonra sen Neegah, arkana gençlerden altısını al uyudukları yere sürünerek girin. Yanınıza ateşli silah almayın, çünkü bunlar beklenmedik anlarda patlamaya müsaittir, bunun yerine gücünüzü bıçaklarınıza verin."

"Ve şunu da bilin ki, bir değeri olan Mesahchie'ye hiçbir zarar gelmeyecek," diye sertçe fısıldadı Neegah.

Boylu boyunca yere uzanmış olan küçük ordu igloya yaklaştı, arkalarında da iştahla bekleyen kadın ve çocuklardan oluşan bir grup cinayetlere tanık olmak için ortaya çıkmıştı. Kısa ağustos gecesi geçiyordu ve gün doğumunun gri ışığında Neegah ve gençlerin yerde sürünen gölgeleri belli belirsiz fark edilmeye başlamıştı. Hiç duraklamadan, elleri ve dizlerinin üzerinde sürünerek uzun geçide girip gözden kayboldular. Tyee doğrulup ellerini ovuşturdu. Her şey yolunda gidiyordu. Büyük çemberde ardı ardına kafalar doğrulup beklemeye başladı. Her adam tabiatına göre sahneyi gözlerinde canlandırıyordu; Uyuyan adamlar, bıçakların saplanışı ve karanlıktaki ani ölüm.

Güneş İnsanlarından birinin sesiyle yüksek bir çığlık sessizliği yırttı ve bir silah sesi çınladı. Sonra iglonun içinde bir gürültü koptu. İster istemez, çember geçide doğru daraldı. İçeride, yarım düzine otomatik tüfek takırdamaya başladı ve dar alana sıkışan Mandellliler çaresiz kaldılar. Öndekiler tam suratlarına ateş kusan silahlardan çılgınca çekilmeye çalışırken, geridekiler de deli gibi ileriye bastırıyordu. Koca 45'liklerden çıkan kurşunlar her atışta yarım düzine adamdan geçiyor ve dalgalanan biçare adamlarla dolup taşan geçit bir mezbahaya dönüyordu. Amaçsızca güruha doğru ateşlenen tüfekler makineli tüfek gibi etki ediyor ve bu amansız ölüm dalgasına karşı hiç kimse ilerleyemiyordu.

"Öyle bir şeyi hiç görmedim!" diye inledi Aç Halktan biri. "Bir baktım ki ölüler bir katliamdan sonra buzun üzerine yığılan foklar gibi dizilmişti!"

"Size demedim mi, belki de bunlar savaşçıdır." diye takırdadı bilge yaşlı avcı.

"Bunu beklemeliydik," diye sertçe yanıtladı Aab-Waak. "Kendi kurduğumuz tuzakta çatıştık."

"Sizi gidi aptallar!" diye azarladı Tyee. "Sizi gidi aptalın oğulları! Sizin yaptığınız böyle planlanmamıştı. Yalnızca Neegah ve altı genç içeri girecekti. Benim kurnazlığım Güneş İnsanlarının kurnazlığından üstündür, ama avantajını yok ettiniz, beni gücümden mahrum bıraktınız ve hiç kurnazlık edilmemişten beter ettiniz!"

Kimse yanıt vermedi ve bütün gözler berrak kuzey göğüne karşı karanlık ve korkunç bir görüntü sunan igloya yöneldi. Tavandaki bir delikten tüfeklerin dumanı hareketsiz havada salınarak, ağır ağır yükseliyor, ara sıra yaralı bir adam acıyla grilikten dışarı sürünüyordu.

"Herkes komşusuna Neegah ve altı genci sorsun" diye buyurdu Tyee.

Bir süre sonra yanıt geldi: "Neegah ve altı genç yok."

"Ve başka birçok kişi de yok!" diye inledi arkalardan bir kadın.

"Kalanlara daha fazla zenginlik olacak," diye kasvetli bir ifadeyle teselli etti Tyee. Sonra Aab-Waak'a dönerek, "Sen, git ve yağla dolu birçok fok derisi topla" dedi. "Avcılar bunları iglonun ve girişinin dış ahşaplarına boşaltsın. Güneş İnsanları iglonun duvarlarında tüfekleri için delikler açmadan da ateşe versinler."

O daha lafını bitirmeden, kütükler arasına sıvanmış toprakta bir delik belirdi, bir tüfek namlusu dışarı

uzandı ve Aç Halktan biri elini beline vurup havaya fırladı. İkinci bir atış ciğerlerine isabet edip onu yere serdi. Tyee ve diğerleri her iki yana, tüfeğin doğrudan menzilinin dışına dağıldılar ve Aab-Waak yağ dolu derilerle adamları ileri sürdü. İglonun her yanında belirmekte olan mazgallardan kaçınarak derileri güneydeki ağaçlı topraklardan Mandell Nehrine sürüklenen kuru çalı çırpının üzerine döktüler. Ounenk elinde yanar bir meşaleyle ileri atıldı ve alevler gökyüzüne yükselmeye başladı. Dakikalar geçti, ama bir şey olmadı; onlar da ellerinde silahları, alevlerin ilerlemesini beklemeye koyuldular.

Kuru yapı yanıp çatırdarken Tyee de neşeyle ellerini ovuşturuyordu. "Şimdi elimizdeler işte, kardeşlerim!"

"Ve hiç kimse de Bill-Adamın tüfeğini benden esirgeyemez" diye ilan etti Aab-Waak.

"Bill-Adam dışında," diye keskin bir sesle yanıtladı yaşlı avcı. "Çünkü bak, şimdi dışarı çıktı!"

Yanmış ve kararmış bir battaniyeye sarınmış olan büyük beyaz adam alevler içindeki girişten fırladı ve hemen arkasından, aynı şekilde korunmuş olarak Mesahchie ve diğer beş Güneş İnsanı geldi. Aç Halktan olanlar onları yanlış yönlenmiş bir salvoyla durdurmaya yeltendiler; Mandellliler de bir mızrak ve ok yağmuruna tuttu. Ama Güneş İnsanları koşarlarken bir yandan da yanar battaniyeleri üzerlerinden attılar ve her birinin omuzunda küçük birer cephane çantası taşıdığı görüldü. Tüm mal varlıkları içinde bunları kurtarmayı yeğlemişlerdi. Hızlı ve kararlı bir şekilde koşarak çemberi yardılar ve doğrudan köyün

yarım mil kadar arkasında aydınlanan günde kapkara yükselen büyük tepeye doğru yollandılar.

Ama Tyee bir dizinin üzerine çöküp tüfeğiyle en arkadaki Güneş İnsanına nişan aldı. Tetiği çektiğinde büyük bir gürültü koptu ve adam ileri doğru devrildi, sendeleyerek kısmen doğruldu, ama yeniden düştü. Bir diğer Güneş İnsanı, ok yağmuruna aldırmadan onun üzerine eğilip omuzlarına kaldırdı. Ama Mandell mızraklıları daha yakın mesafeye gelmişlerdi ve güçlü bir atış yaralı adama isabet etti. Bir çığlık atıp kendini bırakırken arkadaşı da onu yere indirdi. Bu arada, Bill-Adam ve diğer üçü siper almışlar, ilerleyen mızraklılara kurşun yağdırıyorlardı. Beşinci Güneş İnsanı yaralı arkadaşının üzerine eğildi, kalbini dinledi ve sonra soğukkanlılıkla çantasının kolanlarını kesip cephane ve ilave tüfekle doğruldu.

"İşte bu aptallık!" diye haykırdı Tyee, Aç Halktan bir tanesinin kıvranan bedeninin üzerinden atlarken.

Kendi tüfeği tutukluk yapmıştı, bu yüzden kullanamıyordu ve başka birisinin dönüp koruyucu ateş altında kaçan Güneş İnsanını mızraklaması için bağırdı. Küçük ihtiyar avcı mızrağını fırlatma çubuğuna yerleştirdi, bir yandan koşarken kolunu da geri attı ve mızrağı fırlattı.

"Kurdun gövdesi adına, bu iyi bir atıştı!" diye övdü Tyee, kaçan adam omuzlarının arasına saplanıp ileri salınan mızrak yüzünden devrilirken.

Ufak tefek yaşlı avcı öksürüp oturdu. Dudaklarında kırmızı bir akıntı belirmiş, giderek çoğalıyordu. Bir kez daha öksürdü ve nefes alırken garip bir ıslık da gelip gitti.

"Onlar da korkusuz, çünkü iyi savaşçılar," diye fısıldadı, ellerini amaçsızca savururken. "Ve bakın! Şimdi de Bill-Adam geliyor!"

Tyee yukarı baktı. Dört Mandellli ve Aç Halktan biri düşen adama doğru koşmuşlar, mızraklarıyla dizlerinden toprağa çakıyorlardı. Göz açıp kapayıncaya kadar, Tyee bunlardan dördünün Güneş İnsanlarının kurşunlarıyla devrildiklerini gördü. Henüz yaralanmamış olan beşinci iki tüfeği kaptı, ama daha uzaklaşmak için henüz doğrulmuştu ki, koluna isabet eden bir mermiyle neredeyse tamamen geri döndü, bir ikinci tarafından durduruldu ve üçüncünün darbesiyle de yıkıldı. Bir an sonra Bill-Adam bir kez daha ortaya çıkmış, sırt çantalarını kesip tüfekleri topluyordu.

Tyee bunun yanı sıra, kendi halkının da ileri doğru dağınık bir şekilde ilerlerken düştüklerini gördü ve ani bir kuşku onu ele geçirince olduğu yerde yatıp olan biteni gözlemeye karar verdi. Bilinmedik bir nedenle, Mesahchie geri dönmüş Bill-Adama doğru koşuyordu; ama daha ona erişemeden, Tyee, Peelo'nun fırladığını ve kollarıyla kızı sardığını gördü. Kızı omuzuna atmaya çalıştı, ama kız karşı koydu, suratına vurup tırmaladı. Sonra adamı çelmeledi ve ikisi de yere devrildiler. Yeniden ayağa kalktıklarında, Peelo tutuşunu değiştirmişti, bir kolunu kızın çenesinin altından geçirmiş, yumruğunu gırtlağına dayamış, elleriyle onu boğuyordu. Suratını kızın göğsüne gömdü, kızın vurduğu darbeleri sık saçlarıyla karşılıyor ve yavaşça aşağıya doğru sürüklüyordu. Sonra, ölen arkadaşlarının tüfekleriyle geri çekilen Bill-Adam üzerlerine geldi. Mesahchie onu görünce kurbanını çevirdi ve

sıkıca tuttu. Bill-Adam sağ elindeki tüfeği savurdu ve hiç adımlarını yavaşlatmadan darbesini indirdi. Tyee Peelo'nun bir akaryıldız çarpmış gibi yere devrildiğini, sonra da Güneş İnsanıyla Neegah'ın kızının yan yana kaçtıklarını gördü.

Bir grup Mandellli, Aç Halktan birinin önderliğinde beyhude bir saldırı daha başlattı, ama bu da yılmaz ateş karşısında eridi gitti.

Tyee nefesini toparlayıp ve mırıldandı: "Sabah güneşini yiyen taze soğuk gibi."

"Dediğim gibi, bunlar büyük savaşçı," diye zayıfça fısıldadı yaşlı avcı, kanaması çok ilerlemişti. "Biliyorum, duydum. Bunlar deniz haydudu ve fok avcısı; hızlı ve isabetli ateş ediyorlar, çünkü bu onların yaşam tarzı ve el işleri."

"Sabah güneşini yiyen taze soğuk gibi," diye yineledi Tyee, ölen adamın arkasına eğilip siper alır ve ara ara etrafını gözlerken.

Bu artık bir savaş olmaktan çıkmıştı, çünkü Mandelllilerden hiçbiri ileri çıkmaya cesaret edemiyordu ve o halde de Güneş İnsanlarına geri çekilemeyecek kadar yaklaşmışlardı. Üçü bunu denedi, dağılıp tavşanlar gibi koşuşturdular; ama biri kırık bir bacakla yere devrildi, diğeri gövdesinden vuruldu ve üçüncü de eğilip bükülerek köyün sınırında yıkıldı. Böylece kabile halkı oyuklara çömelip açıkta çamurun içine gömülürken, Güneş İnsanlarının mermileri açıklığı tarıyordu.

"Hareket etme," diye yalvardı Tyee, Aab-Waak yerde sürünerek ona yaklaşırken. "Hareket etme, iyi yürekli Aab-Waak, yoksa ölümü üzerimize çekeceksin."

"Birçoğumuzun üzerine ölüm çöktü," diye güldü Aab-Waak; "dolayısıyla, senin de dediğin gibi, bölüşülecek çok zenginlik var. Babam şuracıktaki kayanın arkasında hızla ve kısa kısa nefes alıyor, ötesinde de bir düğüm gibi kıvrılmış, kardeşim yatıyor. Ama onların payı benim olacak ve bu iyi."

"Dediğin gibi, iyi yürekli Aab-Waak ve benim de dediğim gibi; ama paylaşma olmadan, paylaşılacakların gelmesi lazım ve Güneş İnsanları daha ölmediler."

Arkalarındaki kayadan bir mermi sekti, tiz bir sesle öterek, ikinci seferinde başlarının hemen üzerinden geçti. Tyee yere yapışıp titredi, ama Aab-Waak homurdanıp beyhude yere gözleriyle mermiyi izlemeye çalıştı.

"O kadar hızlı geçiyorlar ki, göremiyorsun" diye belirtti.

"Ama aramızdan birçok kişi öldü" diye sürdürdü Tyee.

"Birçoğu da sağ kaldı" oldu aldığı yanıt. "Ve hepsi de yere yapıştılar, çünkü savaşma konusunda akıllandılar. Üstelik çok kızgınlar. Dahası, gemideki Güneş İnsanlarını öldürdüğümüzde, karada yalnızca dört kişi kalacak. Bunları öldürmek uzun sürebilir, ama sonunda olacak."

"Şu ya da bu yöne gidemezken, nasıl olur da aşağıya inip gemiye gideriz?" diye sordu Tyee.

"Bill-Adam ve kardeşlerinin durduğu iyi bir yer değil," diye açıkladı Aab-Waak. "Her yönden üstlerine gidebiliriz, ki bu iyi değil. Bu yüzden arkalarını tepeye verip gemideki arkadaşları yardıma gelene dek beklemeyi hedefliyorlar."

"Gemideki kardeşlerinin hiç gelmemesi gerekiyor! Bunu söylemiştim."

Tyee yeniden cesaretini topluyordu ve Güneş İnsanları tepeye doğru geri çekilerek öngörüyü doğruladıklarında hiç olmadığı kadar rahattı.

"Yalnızca üçümüz kaldık!" diye yakındı, danışmak üzere bir araya geldiklerinde Aç Halktan biri.

"Demek ki, iki yerine her biriniz dört tüfek alacaksınız," oldu Tyee'nin cesaretlendirici yanıtı.

"İyi savaştık."

"Evet; ve olur da ikiniz kalırsanız, o zaman her biriniz altı tüfek alacaksınız. Bu yüzden iyi savaşın."

"Ya hiçbiri kalmazsa?" diye sinsice fısıldadı Aab-Waak.

"O zaman tüfekler bize kalacak, sana ve bana," diye fısıldayarak yanıtladı Tyee.

Ama Aç Halktan olanların gönlünü almak için, birini gemi seferinin önderi yaptı. Bu grup kabile halkının tam üçte ikisinden oluşuyordu; kürkler ve takas edilecek mallarla yüklü olarak on iki mil kadar ilerideki kıyıya doğru harekete geçtiler. Kalanlar Bill-Adam ve Güneş İnsanlarının oluşturmaya başladığı siperin etrafında geniş bir yarım daire oluşturdular. Tyee işlerin inceliklerini kapmakta hızlıydı ve derhal adamlarına sığ siperler kazdırmaya başladı.

"Onlar farkına varmadan zaman geçecek, diye Aab-Waak'a açıkladı; "ve zihinleri meşgul olduğu için, ortadaki ölümü çok düşünmeyecekler, canları da sıkılmayacak. Gecenin karanlığında daha da yakına sokulacaklar, sabah olup Güneş İnsanları baktıklarında da bizim yaklaştığımızı görecekler."

Öğle sıcağında adamlar çalışmaya ara verdi ve kadınların getirdiği kuru balık ve fok yağından oluşan yemeklerini yediler. Güneş İnsanlarının Neegah'ın iglosunda kalan yiyecekleri için bir patırtı çıktı, ama Tyee gemi grubu dönene kadar paylaştırmayı reddetti. Sonuç üzerine tahminler havada uçuşuyordu, ama bütün bunların ortasında, denizden karaya boğuk bir patlama duyuldu. Keskin gözlü olanlar, çok çabuk dağılan ve doğrudan Güneş İnsanlarının gemisinin üzerinde yükselen yoğun bir duman bulutunu ayırt ettiler. Tyee bunun büyük bir tüfek olduğu görüşündeydi. Aab-Waak bilemedi, ama bunun bir tür işaret olduğunu düşünüyordu. Her halükârda bir şeyler olmasının zamanı olduğunu söylüyordu.

Beş ya da altı saat sonra deniz yönündeki geniş düzlükte yaklaşan tek bir karaltı fark edildi ve kadınlarla çocuklar tek vücut halinde karşılamaya çıktılar. Bu Ounenk'ti, çıplak, soluk soluğa ve yaralı. Alnındaki bir yaradan hâlâ kan sızıyordu. Sol kolu fena halde ezilmiş, yanından sarkıyordu. Ama en belirgin olanı, gözlerindeki, kadınların neye işaret olduğunu anlayamadıkları çılgın parıltıydı.

"Peshack nerede?" diye sertçe sordu yaşlı *squaw*'lardan biri.

"Ya Olitlie?" "Ya Polak?" "Ya Mah-Kook?" sesler çığlığa dönüşüyordu.

Ama o hiçbir şey demedi, yaygaracı kalabalığı yarıp aksak adımlarla Tyee'ye doğru ilerledi. Yaşlı bir *squaw* feryada başladı, arkasından gelen diğer kadınlar da ona katıldılar. Adamlar siperlerinden kalkıp Tyee'nin çevresinde toplandılar ve Güneş İnsanlarının

da olanları görebilmek için barikatlarına tırmandıkları görüldü.

Ounenk durdu, yüzündeki kanı sildi ve etrafına baktı. Konuşmaya yeltendi, ama kurumuş dudakları birbirlerine yapışmıştı. Likeeta ona su getirdi, o da hırıldayarak arka arkaya içti.

"Bir savaş oldu mu?" diye sordu sonunda Tyee, "İyi bir savaş?"

"Ha! ha! ha!" Ounenk o kadar ani ve sert bir şekilde gülmüştü ki herkes sesini kıstı. "Böyle bir savaş hiç olmadı! "Hayvanlardan ve insanlardan önce savaşçı olan ben Ounenk bunu söylüyorum. Ve unutmadan dolgun ve bilgece sözlerle konuşayım. Güneş İnsanlarıyla savaşmak biz Mandell Halkına nasıl savaşılacağını öğretecek. Ve yeterince savaşırsak büyük savaşçılar olacağız, hatta Güneş İnsanları kadar büyük ya da öleceğiz. Ha! Ha! Ha! Öyle bir savaş oldu ki!"

"Kardeşlerin nerede?" Tyee yaralarının acısından çığlık atana kadar onu sarstı.

Ounenk ciddileşti. "Kardeşlerim mi? Onlar yok."

"Ya Pome-Lee?" diye haykırdı Aç Halktan biri; "Pome-Lee, annemin oğlu?"

"Pome-Lee yok," diye yanıtladı Ounenk tekdüze bir sesle.

"Ya Güneş İnsanları?" Aab-Waak'tan.

"Güneş İnsanları yok."

"Peki Güneş İnsanlarının gemisi, servetleri, silahlar ve eşyalar?" diye sordu Tyee.

"Ne Güneş İnsanlarının gemisi, ne servet, ne silahlar, ne de eşyalar," oldu değişmez yanıt. "Hepsi de gitti. Hiçbir şey yok. Yalnızca ben varım."

"Ve sen de bir aptalsın."

"Olabilir," diye yanıtladı Ounenk, durgunca. "Beni aptallaştıracak şeyler gördüm."

Tyee dilini tuttu ve herkes Ounenk'in kendi usulünce öyküyü anlatması için beklemeye başladı.

"Hiç tüfek götürmemiştik, ey Tyee," diye başladı sonunda; "tüfek yoktu, kardeşlerim, yalnızca bıçaklar, avlandığımız oklar ve mızraklar. Ve ikişer üçer, kayaklarımızın içinde gemiye vardık. Güneş İnsanları bizi gördüklerine memnun oldular, biz de kürklerimizi serdik, onlar da ticaret eşyalarını çıkartılar ve her şey yolundaydı. Pome-Lee de bekledi, güneş iyice yükselene kadar, sonra onlar yemeğe oturdular, bunun üzerine o çağrısını yaptı ve üstlerine çullandık. Hiç böyle bir savaş olmamıştı böyle savaşçılar da. İlk saldırının sürpriziyle yarısını öldürmüştük, ama kalan yarısı şeytana döndüler, çoğaldılar ve her yerde şeytanlar gibi savaştılar. Üçü arkalarını geminin direğine verdiler ve ölmeden önce etraflarını ölülerimizle çevirdiler. Bazılarının tüfekleri vardı ve gözleri açık ateş ediyorlardı, çok hızlı ve isabetli. Birinde de büyük bir tüfek vardı, bir seferde birçok küçük mermi atıyordu. İşte böyle, bakın!"

Ounenk iri bir saçma tarafından tertemiz delinen kulağını gösterdi.

"Ama ben, Ounenk, mızrağımı arkadan sırtına sapladım. Böylece şöyle ya da böyle hepsini öldürdük, baş adam dışında hepsini. Onun da etrafını sarmıştık, birçoğumuza karşı o yalnızdı, sonra büyük bir çığlık kopartıp aramızdan geçti, beş ya da altımız da peşinden ve geminin içine girdi. Sonra, geminin bütün ser-

veti bizim olmuşken ve yalnızca aşağıdaki, öldürmek üzere olduğumuz baş adam kalmışken, dünyadaki bütün tüfekler ateşlenmiş gibi bir ses çıktı, muazzam bir ses! Ben bir kuş gibi havalandım, yaşayan Mandell insanları, ölü Güneş İnsanları, küçük kayaklar, büyük gemi, tüfekler, servet, hepsi havalandı. Böylece diyorum ki, geriye yalnızca ben, bu öyküyü anlatan Ounenk kaldım."

Topluluğa büyük bir sessizlik çöktü. Tyee dehşet dolu gözlerle Aab-Waak'a baktı, ama konuşmadı. Kadınlar bile ağlayamayacak kadar şaşkındı.

Ounenk gururla ona baktı. "Ben, yalnızca ben kaldım" diye tekrarladı.

Tam o anda, Bill-Adamın barikatlarından bir tüfek patladı, Ounenk'in göğsünde sert bir darbe sesi duyuldu. Geriye esneyip yeniden doğruldu, yüzünde bir şaşkınlık ifadesi vardı. Yutkundu, dudaklarında sert bir gülümseme belirdi. Omuzlarında bir büzüşme, dizlerinde de kıvrılma vardı. Uyuklayan bir adam gibi sarsıldı ve doğruldu. Ama büzüşme ve kıvrılma yeniden başladı ve yavaşça, çok yavaşça yere yığıldı.

Güneş İnsanlarının çukuru temiz bir mil uzaklıktaydı ve ölüm bu uzaklığı aşmıştı. Büyük bir öfke çığlığı koptu ve bu çığlık kana kan intikamı, yabanlığın mantıksız gaddarlığını içeriyordu. Tyee ve Aab-Waak Mandell halkını durdurmaya çalıştılar, ama bir kenara savruldular ve tek yapabildikleri dönüp bu çılgınca saldırıyı seyretmek oldu. Ama Güneş İnsanları ateş etmedi ve yolun yarısı katedilene kadar, birçoğu çukurdaki esrarengiz sessizliğin korkusu yüzünden, durup beklemeyi seçti. Daha çılgın olanları devam ettiler ve

kalan mesafeyi de yarıya indirdiklerinde, çukur hâlâ sessizdi. İki yüz metreye geldiklerinde yavaşlayıp toplandılar; yüz metrede birçoğu kuşkuyla durdu ve bir araya gelip tartıştılar.

O zaman barikattan bir duman yükseldi ve rastgele fırlatılmış çakıl taşları gibi dağıldılar. Dördü yere devrildi, sonra dördü daha ve devrilmeye devam ettiler, birer ikişer, sonunda biri kaldı, o da kulaklarında ölüm çınlarken son sürat koşuyordu. Bu Nok'tu, genç bir avcı, uzun bacaklı, uzun boylu, hiç olmadığı kadar hızlı koşuyordu. Çıplak açık alanda bir kuş gibi sekerek ilerliyor, bir yandan diğerine atlayıp zıplıyordu. Çukurdaki tüfekler hep bir ağızdan patladılar; kulak tırmalatıcı bir taka-taka-taka-takayla çınladılar; Nok hâlâ zarar görmeden eğiliyor, kalkıyor, eğilip yeniden doğruluyordu. Atışlarda sanki Güneş İnsanları vazgeçmiş gibi bir azalma oldu ve Nok giderek koşusunda daha az eğimler çizmeye ve sonunda her adımda daha düz atılmaya başladı. Ve sonra dümdüz ve güçlü bir şekilde atılırken, çukurdan tek bir tüfek kükredi; ve Nok havada ikiye katlandı, bir top gibi yere çarptı ve bir ördek gibi sekip kırık bir yığın halinde yere yıkıldı.

"Kim, rüzgâr kanatlı bir kurşundan daha hızlı olabilir ki?" diye yorumladı Aab-Waak.

Tyee homurdanıp başını çevirdi. Olay sona ermişti ve elinde daha acil bir sorun vardı. Elinde bir Aç Halk ve kimisi yaralı kırk savaşçı kalmıştı; ama hâlâ halledilmesi gereken dört Güneş İnsanı vardı.

"Onları tepenin yamacındaki deliklerinde tutacağız," dedi, "ve açlık onları vurduğunda, çocuklar gibi doğrayacağız."

"Ama savaşmanın ne anlamı kaldı ki?" diye sordu gençlerden bir olan Oloof. "Güneş İnsanlarının serveti yok; yalnızca Neegah'ın iglosundakiler kaldı, sefil bir miktar ..."

Aniden sustu, çünkü kulağının hemen dibindeki hava, geçen bir kurşun tarafından sertçe yarılmıştı.

Tyee küçümsemeyle güldü. "İşte bu da sana yanıtım olsun. Ölmeyi reddeden bu çılgın Güneş İnsanları ırkıyla başka ne yapabiliriz ki?"

"Bu ne biçim aptallık!" diye itiraz etti Oloof, kulakları başka bir kurşunun gelişine karşı dikkat kesilip, dikilmişti. "Bu Güneş İnsanlarının böyle savaşması doğru değil. Neden kolayca ölmüyorlar? Ölmüş olduklarını anlamayacak kadar aptallar ve bize çok sıkıntı veriyorlar."

"Önceden büyük bir servet uğruna savaşıyorduk; şimdi yaşayabilmek için savaşıyoruz," diye kısaca özetledi Aab-Waak.

O gece siperlerde bir çatışma oldu ve karşılıklı silahlar atıldı. Sabah Neegah'ın iglosundan Güneş İnsanlarının eşyalarının boşaltılmış olduğu görüldü. Bunu kendileri almıştı, çünkü gün ışığında izleri görülebiliyordu. Oloof çukura büyük taşlar yuvarlamak amacıyla tepenin zirvesine çıktı, ama zirve balkon gibi ileri uzanıyordu ve aşağıya yalnızca hakaretler ve küfürler fırlatabildi ve işin sonunda onlara kötü işkenceler vaat etti. Bill-Adam cevaben onunla Ayı Halkının dilinde alay etti ve bir siperden olan biteni görmek üzere başını kaldıran Tyee de omuzunda bir kurşunun açtığı derin bir sıyrık elde etti.

Bunu izleyen kasvetli günlerde ve siperleri ilerlet-

tikleri çılgın gecelerde Güneş İnsanlarının gitmesine izin vermenin akılcı olup olmadığı konusunda çok tartışıldı. Ama bundan korkuyorlardı ve bu düşünce hep kadınların ağlaşmalarına neden oldu. Güneş İnsanlarından bu kadar şey görmüşlerdi, fazlasını istemiyorlardı. Tüm bunlar olurken kurşunların ıslıkları ve bum-bumları havayı dolduruyor ve ölenlerin listesi sürekli büyüyordu. Güneşin altın rengiyle doğuşu sırasında, bir tüfeğin uzaklardaki belli belirsiz çatırtısı duyuluyor ve üzgün bir kadın kasabanın uzak ucunda ellerini havaya açıyordu; öğle sıcağında, siperlerdeki erkekler tiz melodiyi duyuyor ve ölümü anlıyorlardı; ya da akşam üzerinin gri parlaklığında, seken kurşunlar yerden toz bulutları kaldırıyordu. Geceler boyu da yas tutan kadınların "Vah-hoo-ha-a vah-hoo-ha-a!" diyen çığlıklarının acı veren etkisi hissediliyordu.

Tyee'nin söz verdiği gibi, sonunda açlık Güneş İnsanlarını ele geçirdi. Bir keresinde, erken başlamış sonbaharın sert rüzgârı eserken, içlerinden biri sürünerek siperleri aştı ve birçok kuru balık çalmayı başardı. Ama bunlarla geri dönemedi ve güneş onu beyhude yere köyde saklanmaya çalışırken buldu. O da büyük kavgasını kendi başına yaptı, Mandell halkı onu kıstırmışken dördünü altıpatlarıyla vurdu ve tam işkence etmek için yakalanmak üzereyken, tabancasını kendine çevirdi ve öldü.

Bu halkın üzerine bir kasvet çöktürdü. Soruyu Oloof sordu: "Tek bir adam bu kadar zor ölüyorsa, kalan üçü ne kadar zor ölür?"

Sonra bir seferinde Mesahchie barikatın üzerine çıktı ve yakınlarda gezinmekte olan üç köpeği adla-

rıyla çağırdı –etleri ve canlarıyla– bu da hesaplaşma gününü ilerilere atarken Mandell halkının yüreğine umutsuzluk ekti. Mesahchie'nin başına da bir kuşağın küfürleri yağdırıldı.

Günler geçip gitti. Güneş güneye doğru ilerledi, geceler daha da uzamaya başladı, havada bir buz belirtisi vardı. Güneş İnsanları da hâlâ çukuru tutuyordu. Kalpler bitmek bilmeyen gerginlik karşısında zayıflıyordu ve Tyee de derin derin düşünmeye başlamıştı. Derken bütün kabilenin tüm derilerinin ve kürklerinin toplanması gerektiği haberini çıkarttı. Bunları muazzam silindir şeklinde balyalar haline getirtti ve her balyanın ardına bir adam yerleştirdi.

İşaret verildiğinde kısa gün neredeyse sona ermişti, yapılacak iş de zahmetli ve yavaştı, devasa balyaları adım adım yuvarlamak. Güneş İnsanlarının kurşunları bunlara çarpıp çarpıp düşüyor ve adamlar da keyifle haykırıyorlardı. Ama karanlık kapıdaydı ve Tyee, başarıdan emin olduğu için, balyaları siperlere geri çağırdı.

Sabah, çukurdan gelen gerçekdışı sessizliğe rağmen, gerçek ilerleme hareketine başladılar. Başlangıçta aralarında büyük açıklıklar olan balyalar çember daraldıkça yavaşça birbirlerine yaklaştılar. Yüz metre civarında ilerlendiğinde birbirlerine hayli yakınlaşmışlardı; bu yüzden Tyee'nin durma emri fısıltılarla aktarıldı. Çukurdan hiçbir yaşam işareti görülmüyordu. Uzun uzun ve dikkatle gözlediler, ama tek bir kıpırtı bile yoktu. İlerleme yeniden başladı ve aynı manevra elli metre sonra yinelendi. Hâlâ ne bir ses ne de hareket görülüyordu. Tyee başını iki yana salladı,

hatta Aab-Waak bile kuşkuluydu. Ama devam emri verildi ve devam ettiler, sonunda balyalar birbirlerine temas etti ve tepeden çukurun karşısına, oradan yine tepenin yamacına dek kesintisiz uzayan bir deri ve kürk duvarı oluştu.

Tyee dönüp geriye baktığında boşalttıkları siperlerde karamsarca toplaşmış olan kadınları ve çocukları gördü. Sonra ilerisindeki sessiz çukura baktı. Adamlar asabice kıpırdanıyorlardı, o da iki balyadan birinin öne çıkması emrini verdi. Bu ikili hat da balyalar birbirlerine temas edene kadar ilerledi. O zaman Aab-Waak, kendi iradesiyle, balyanın birini tek başına ileri sürdü. Balya barikata temas ettiğinde, uzun süre bekledi, sonra çukurun içine taşlar attı, ama bir tepki almadı ve nihayet büyük bir dikkatle doğrulup içeri baktı. Gözlerinin önünde, sadece zemini halı gibi boş mermi kovanlarıyla birkaç sıyrılmış köpek kemiğinin kapladığı ve bir çatlaktan suların sızdığı sırılsıklam bir yer belirdi. O kadar. Güneş İnsanları gitmişti.

Büyücülük üzerine fısıldaşmalar, belirsiz yakınmalar duyuldu ve Tyee'ye gerçekleşebilecek ürkütücü şeyleri haber veren karanlık bakışlar atıldı, ama Aab-Waak kayalığın dibindeki patikadan ilerleyince şef rahat bir nefes aldı.

"Mağara!" diye haykırdı Tyee. "Kürk balyaları kurnazlığımı anlayıp mağaraya kaçmışlar!"

Kayalık tepe arı peteği gibi yeraltı geçitlerinden oluşan bir labirentle doluydu ve çukurla siperlerin arasındaki bir açıklıktan hava alıyordu. Kabile halkı Aab-Waak'ın peşinden bağıra çağıra oraya yöneldi-

ler ve vardıklarında, beş altı metre yükseklikte Güneş İnsanlarının tırmandıkları yeri açıkça gördüler.

"Şimdi iş bitti," dedi Tyee, ellerini ovuştururken. "Kutlamaların başlayacağı haberini yayın, çünkü kapana kısıldılar bu Güneş İnsanları, kapana. Gençler tırmansın ve mağaranın ağzını taşlarla doldursunlar ki Bill-Adam, kardeşleri ve Mesahchie açlık içinde gölgelere karışıp, sessizlik ve karanlıkta lanetler okuyarak ölsünler."

Bu sözlerin ardından sevinç ve rahatlama çığlıkları atıldı ve Aç Halkın sonuncusu Howgah dik yokuşu tırmanıp açıklığın kenarından kendini içeri çekti. Ama içeri eğilirken boğuk bir patlama duyuldu ve o tam umutsuzca deliğin kaygan kenarına tutunmaya çalışırken de bir ikincisi. İsteksiz bir zayıflıkla elini bıraktı, Tyee'nin ayaklarının dibine kadar kaydı, muazzam bir pelteymiş gibi bir süre titredikten sonra da hareketsiz kaldı.

"Onların büyük savaşçılar ve korkusuz olduklarını nereden bilebilirdim ki?" diye sordu Tyee, kendisine yönelmiş karanlık bakışları ve müphem yakınmaları anımsayarak.

"Kalabalık ve mutluyduk," diye pat diye söyledi adamlardan biri. Bir başkası da mızrağını arzulu bir şekilde okşuyordu.

Ama Oloof bağırarak onları durdurdu. "Kulak verin, kardeşlerim! Başka bir yolu daha var! Küçük bir çocukken, yamaçta oynarken denk gelmiştim. Kayalar gizliyor ve birisinin oraya gitmiş olması için hiçbir neden yok; dolayısıyla bu gizli ve kimse bilmiyor. Çok küçük ve uzun süre karnınızın üzerin-

de sürünmeniz gerekiyor, sonra kendinizi mağarada buluyorsunuz. Bu gece böyle, hiç ses çıkartmadan, karnımızın üzerinde sürünecek ve Güneş İnsanlarının arkasına ulaşacağız. Yarın da huzur içinde olacağız ve gelecek yıllarda Güneş İnsanlarıyla bir daha hiç kavga etmeyeceğiz."

"Bir daha hiç!" diye hep bir ağızdan haykırdı bezgin adamlar. "Bir daha hiç!" Ve Tyee de onlara katıldı.

O gece, yüreklerinde ölenlerinin anısıyla, ellerinde taşlar, mızraklar ve bıçaklarla, kadın ve çocuk güruhu mağaranın bilinen ağzında toplandılar. Zemine inen altı küsur tehlikeli metreyi aşıp canlı kalmayı hiçbir Güneş İnsanı ümit edemezdi. Köyde yalnızca yaralılar kaldı, eli silah tutan adamlar da –otuz kişi kalmışlardı– Oloof'un peşinden gizli geçide yollandılar. Otuz metrelik kırık çıkıntılar ve güvensizce tutunan kayalar açıklıkla toprağı ayırıyordu ve bir el ya da ayağın temasıyla kopabilecek olan kayalar yüzünden bir seferde ancak bir kişi tırmanabiliyordu. Önce Oloof gitti, sessizce bir sonrakini çağırdı ve içeri girip gözden kayboldu. Arkasından bir adam, ikinci ve üçüncü onu izledi, sonunda bir tek Tyee kalmıştı. O da son adamın çağrısını aldı, ama ani bir kuşkuya kapıldı ve düşünmek üzere biraz bekledi. Yarım saat sonra açıklığa uzanıp içeriye baktı. Geçidin darlığını hissedebiliyordu ve karşısındaki karanlık cisimlenmiş gibiydi. Topraktaki delik içini ürpertti ve ilerleyemedi. Mandelllerin ilki olan Neegah'dan Aç Halkların sonuncusu Howgah'a kadar, bütün ölenler gelip yanına oturmuşlardı; ama koyu karanlıkta dolaşan deh-

şetle yüzleşmek yerine, onların yanında yaşayacağı korkuyu yeğledi. Uzun süredir oracıkta oturuyordu ki, yumuşak ve soğuk bir şey hafifçe yanağını okşadı ve o da kışın ilk karının yağmaya başladığını anladı. Soluk gündoğumu, ardından da parlak gün gelmişti; derken kısık ve boğuk bir inleme duydu, ses geçitten aralıklarla yükseliyor ve her seferinde daha yakından, daha belirgin bir şekilde geliyordu. Kenardan kaydı, ayağını ilk çıkıntıya basıp bekledi.

İnleyen her kimse çok yavaş ilerliyordu, ama sonunda, birçok duraklamadan sonra, ona ulaştı ve Tyee gürültüyü yapanın Güneş İnsanlarından biri olmadığına emin oldu. Bu yüzden elini içeri uzattı ve bir kafanın olması gereken yerde, bir adamın kıvrılmış kollarının üzerinde yükselen omuzlarına denk geldi. Kafayı daha sonra buldu, dik değildi, doğrudan aşağıya bakıyordu ve başının tepesi geçidin zeminine dayanmıştı.

"Sen misin Tyee?" dedi kafa. "Çünkü ben Aab-Waak'ım, çaresiz ve kötü savrulmuş bir mızrak gibi kırığım. Başım yerde ve yardımsız aşağıya inemem."

Tyee geçide tırmandı, sırtını duvara verip adamı yukarı çekti, ama kafası göğsüne sarkıyor ve inleyip ağlıyordu.

"Ay-oo-o, ay-oo-o!" diyordu. "Oloof unutmuş, çünkü Mesahchie de onun gibi gizli yolu biliyormuş ve Güneş İnsanlarına göstermiş, yoksa dar yolun sonunda bekliyor olmazlardı. Bu yüzden, ben sakat bir adamım ve biçareyim – ay-oo-o, ay-oo-o!"

"Peki öldüler mi o lanet olası Güneş İnsanları dar yolun sonunda?" diye sordu Tyee.

"Beklediklerini nereden bilebilirdim?" diye guruldadı Aab-Waak. "Çünkü kardeşlerim önden gitmişti, birçoğu ve hiç mücadele sesi çıkmadı. Neden mücadele sesi çıkmadığını nereden bilebilirdim? Ve daha bilemeden, iki el boynuma sarıldı ki bağırıp arkadan gelen kardeşlerime haber veremeyeyim. Ve kafamda iki el daha, ayaklarımda da iki el daha vardı. Böylece üç Güneş İnsanı beni ele geçirdi. Kafamı tutan eller onu sabit tutarken, ayaklarımdaki eller gövdemi çevresinde döndürdü, bataklıktaki ördeklerin boynunu burduğumuz gibi, benim de boynum buruldu" dedi Aab-Waak.

"Ama daha öleceğim yokmuş," diye devam ederken sesinde hâlâ bir gurur kalıntısı ışıldıyordu. "Yalnızca ben kaldım. Oloof ve geri kalanlar sırtüstü sırayla yatıyor, suratları o ya da bu yana dönmüş ve kimilerinin suratı da arkaya, sırtlarının baktığı yöne bakıyordu. Bakması hoş değil; çünkü kendime geldiğimde hepsini Güneş İnsanlarının bırakmış olduğu meşalenin ışığında gördüm, ben de onlarla birlikte aynı sıraya yatırılmıştım."

"Yani? Yani?" diye sordu, konuşamayacak kadar şaşırmış olan Tyee.

Aniden baktı ve titredi, çünkü Bill-Adamın sesi geçitten ona bağırıyordu.

"Pekâlâ" dedi ses. "Kırık boynuyla sürünen adamı arıyordum ve işe bak, Tyee'yi buldum. Silahını at, Tyee, at ki kayalara çarptığını duyayım."

Tyee edilgence itaat etti ve Bill-Adam ışığa doğru sürünerek çıktı. Tyee merak içinde ona baktı. Adam yıpranmış, zayıflamış, pisti, ama gözleri çöküк yuvalarında kömür ateşi gibi yanıyordu.

"Açım Tyee" dedi. "Çok açım."

"Ben de ayağının dibindeki toprak gibiyim," diye yanıtladı Tyee. "Sözün benim için kanundur. Dahası, halkıma senin karşına çıkmamalarını buyurdum. Dedim ki ..."

Ama Bill-Adam arkasını dönmüş geçide sesleniyordu. "Hey! Charley! Jim! Kadını da alıp gelin!"

"Artık yemek yiyeceğiz," dedi, arkadaşlarıyla Mesahchie de ona katıldıklarında.

Tyee küçümseyerek ellerini ovuşturdu. "Çok az yiyeceğimiz var, ama iyidir."

"Sonra da karın üzerinde güneye gideceğiz" diye devam etti Bill-Adam.

"Zorluk çekmeden gidesiniz ve iz kolay olsun."

"Uzun bir yol. Çok köpeğe ve yiyeceğe ihtiyacımız olacak!"

"İstediğin kadar köpeği ve taşıyabilecekleri kadar yiyeceği seç."

Bill-Adam geçidin ağzından dışarı kaydı ve inmeye hazırlandı. "Ama yine geleceğiz, Tyee. Yine geleceğiz ve bu ülkedeki günlerimiz uzun olacak."

Böylece izsiz güneye doğru yola çıktılar, Bill-Adam, kardeşleri ve Mesahchie. Ertesi yıl geldiğindeyse İki Numaralı Search Mandell koyuna demir attı. Yaralarından dolayı mağaraya sürünemediklerinden hayatta kalmış olan birkaç Mandell erkeği de Güneş İnsanlarının emrinde çalışıp toprağı kazdılar. Artık avlanıp balık tutmuyor, günlük bir ücret alıyorlar ve bununla da un, şeker, Amerikan bezi ve İki Numaralı Search'ün Güneş Ülkelerinden gelirken yanında getirdiği diğer şeyleri satın alıyorlardı.

Ve bu maden de diğer Kuzey Ülkesi madenlerinin çoğunun olduğu gibi gizli çalışıyordu. Bill-Adam, Jim ve Charley'den oluşan Şirket dışında hiçbir beyaz adam Kuzey denizinin kıyısındaki Mandell'in yerini bilmiyordu. Aab-Waak kafasını hâlâ bir omuzunun üzerinde taşıyordu, artık bir kâhin olmuştu ve genç kuşağa barış vaazı veriyordu, bunun karşılığında da Şirketten bir emekli maaşı elde etmişti. Tyee madenin ustabaşısıydı. Ama Güneş İnsanları üzerine yeni bir kuram geliştirmişti.

"Güneşin yolu altında yaşayanlar yumuşak değildir," diyordu, piposunu tüttürerek gündüz vardiyasının gidip gece vardiyasının gelişini gözlerken. "Çünkü güneş kanlarına nüfuz eder ve onları arzuyla ve ihtirasla doldurana dek büyük bir ateşle yakar. Hep yanarlar, bu yüzden ne zaman yenilgiye uğradıklarını bilmezler. Dahası, içlerinde bir huzursuzluk vardır, ki bu da şeytandır ve dünya üzerinde sonu gelmeyecek biçimde sürüklenir, acı çeker ve dövüşürler. Ben biliyorum. Benim adım Tyee."

YALNIZ ŞEF'İN HASTALIĞI

Bu bana iki yaşlı adam tarafından anlatılan bir öyküdür. Günün serinliğinde, yani gece yarısında sivrisinek tütsüsünün dumanı içinde oturuyorduk; ara sıra da bu anlatı sırasında, derilerimizin tadına bakmak için cesaretini toplayıp da dumana dalan o kanatlı haşerelere sertçe ve kararlı bir şekilde vuruyorduk. Sağda, altımızda, ufalanmış yamacın beş altı metre kadar aşağısında Yukon Nehri tembelce gurulduyordu. Solda, alçak tepelerin gül pembesi zirvelerinde uykulu güneş için için yanıyordu; o gece kimse uyku yüzü görmemişti ve önümüzdeki gecelerde de görecek yoktu.

Benimle birlikte oturan ve cesaretle sivrisinekleri öldüren yaşlı adamlarsa bir zamanların silah arkadaşları, şimdininse yorgun gelenek ve kadim olaylar saklayıcıları Yalnız Şef ve Mutsak'tı. Onlar kendi kuşaklarının son mensuplarıydı ve bir madencilik uygarlığının en uzak köşelerinde yetişmiş olan daha genç

kuşaklardan saygı görmüyorlardı. Ruhların siyah şişelerden çıktığı, siyah şişelerin de birkaç saatlik ter ya da uyuz bir kürk karşılığı lütufkâr beyaz adamdan elde edildiği o günlerde, gelenekler kimin umurundaydı ki? Her gün o yaşayan mucize, tüm yasalara meydan okuyarak öksürüp tıksıran istimbot, o gerçek ateş kusan canavar Yukon'da bir aşağı bir yukarı dolaşırken, şamanizmin korkutucu törenlerinin ve gizlenmiş esrarlarının gücü ne olabilirdi ki? Üstelik de şimdi, en fazla odun kesenin ya da bir nehir vapurunu adacıklar labirentinin içinde en iyi yönetenin, arkadaşları arasında baş tacı edildiği bu devirde, kalıtsal bir saygınlığın ne değeri olabilirdi ki?

Doğrusu, çok fazla yaşamış oldukları için, bu iki yaşlı adam, Yalnız Şef ile Mutsak kötü günlere kalmışlardı ve yeni düzende ne bir yerleri ne de onurları vardı. Bu yüzden umutsuzca ölümü bekliyorlardı ve bu arada da onlarla birlikte sivrisinek tütsüsünün eziyetini paylaşarak, istimbotun gelmesi öncesinden kalma eski zaman öykülerine kulak kabartan garip beyaz adam onların içini ısıtıyordu.

"Evet, benim için bir kız seçilmişti," diyordu Yalnız Şef. Tiz ve cırtlak sesi ara sıra dimdik boğuk ve takırtılı bir basa iniyor ve tam buna alıştığınızdaysa, eskisi gibi cırcır böceği cırıltısıyla kurbağa vraklaması arasında incecik tiz bir sese çıkıyordu.

"Evet, benim için bir kız seçilmişti," diyordu. "Çünkü babam, Kask-ta-ka, Su Samuru, kadınlara istekli bir gözle bakmadığım için bana çok kızmıştı. Yaşlı bir adamdı, kabilenin şefiydi. Ben onun hayatta kalan son oğluydum ve yalnızca benim aracılığımla,

daha sonra gelecek olan henüz doğmamışlara soyunun iletileceğini görebilirdi. Ama bilesin ki, ey Beyaz Adam, ben çok hastaydım; ne av ne de balık bana keyif vermezken ve et karnımı sıcak tutmazken, nasıl olur da kadınlara iltifatla bakabilirdim? Veya evlilik ziyafetine hazırlanabilirdim? Ya da küçük çocukların patırtıları ve sıkıntılarına hazır olabilirdim?

"Evet," diye araya girdi Mutsak. "Çünkü Yalnız Şef kafası çatlayıp kulaklarından kan akana kadar kocaman bir ayının kollarında dövüşmüştü."

Yalnız şef şiddetle başını sallayarak onayladı. "Mutsak doğru konuşuyor. Sonraki zamanlarda kafam hem iyiydi hem de iyi değildi. Çünkü et iyileşse ve yara kaybolsa bile ben içerden hastaydım. Yürüdüğümde, bacaklarım altımda titriyor, ışığa baktığımda gözlerim yaşla doluyordu. Gözlerimi açtığımda dışarıdaki dünya fırıl fırıl dönüyor, gözlerimi kapadığımdaysa kafam içeride fırıl fırıl dönüyordu ve o zamana kadar gördüğüm her şey kafamın içinde fırıl fırıl dönüyordu. Gözlerimin üzerinde büyük bir acı vardı, sanki ağır bir şey hep üzerimde duruyormuş gibi ya da çok acı veren bir bant sıkı sıkı sarılmış gibiydi. Konuşmam da yavaştı ve doğru sözcükler dilimin ucuna gelsin diye çok bekliyordum. Çok beklemediğimdeyse her türden sözcük dökülüyor ve dilim saçma konuşuyordu. Çok hastaydım ve babam Su Samuru, Kasaan adlı kızı karşıma getirdiğinde ..."

"O genç bir kızdı ve güçlüydü, kız kardeşimin çocuğuydu" diye tekrar araya girdi Mutsak. "Kasaan çocuk doğurmak için güçlü kalçaları olan, düz bacaklı ve ayağı hızlı bir kızdı. Bütün genç kızlardan daha

iyi mokasen dikerdi ve ördüğü köpek bağları en güçlülerindendi. Gözleri güler, dudakları kahkaha atardı; aceleci bir huyu yoktu, erkeklerin kuralları koymasına ve kadınların da hep buna uymasına karşı değildi."

"Dediğim gibi, çok hastaydım," diye devam etti Yalnız Şef. "Ve babam Su Samuru, Kasaan adlı kızı karşıma getirdiğinde, beni düğüne değil, cenazeye hazırlamalarının daha doğru olacağını söyledim. Bunun üzerine babamın suratı hiddetten kapkara oldu; ardından da istediğim şeyi yerine getireceğini ve henüz hayatta olan benim ölmüş olanlar kadar ölüme hazırlanmam gerektiğini söyledi ..."

"Ki halkımızın usulleri böyle değildir, ey Beyaz Adam" diye konuştu Mutsak. "Çünkü bil ki Yalnız Şef'e yapılan bu şeyler yalnızca ölü adamlara yapılması âdet olan şeylerdir. Ama Su Samuru çok kızmıştı."

"Evet" dedi Yalnız Şef. "Babam Su Samuru az konuşan, ama hızlı hareket eden bir adamdı. Halkın benim yattığım kulübenin önünde toplanmasını buyurdu. Toplandıklarındaysa ölmüş oğlu için yas tutmalarını emretti ..."

"Ve kulübenin önünde ölüm şarkısını söylediler: O-o-o-o-o-o- ahaa-ha-a-iç-klu-kuk-iç-klu-kuk," diye feryat etti Mutsak; matem şarkısını o kadar mükemmel taklit etmişti ki, omurgamın tüm parçaları acımayla titreşti."

"Kulübenin içinde de," diye devam etti Yalnız Şef, "annem suratını isle kararttı, kafasının üzerinden küller döktü ve ölmüş birisi gibi benim yasımı tuttu; çünkü babam böyle buyurmuştu. Bu yüzden annem Okiakuta çok sesli ağladı ve göğsünü yumruklayıp

saçlarını yoldu; kız kardeşim Hooniak ve annemin kız kardeşi Seenatah da aynısını yaptılar; çıkardıkları gürültü başımda çok büyük bir ağrıya neden oldu ve kesinlikle o anda ölecekmişim gibi hissettim."

"Kabilenin ihtiyarları yattığım yerin etrafında toplanıp ruhumun girmesi gereken yolu tartıştılar. Birisi kayıp ruhların ağlayarak dolaştıkları ve benim de dolaşacağım, ama sonunu hiçbir zaman göremeyeceğim uçsuz bucaksız ormanlardan söz etti. Bir başkası kötü suların hızla aktığı, kötü ruhların çığlıklar atıp insanları saçlarından tutarak aşağıya çekmek için şekilsiz kollarını uzattıkları büyük nehirlerden söz etti. Sonuç olarak, bu nehirler için bana bir kano sağlanmalıydı. Başka birisi de yaşayan hiç kimsenin göremediği, yıldızların göklerden aşağıya yağdığı ve yeryüzünün birçok çatlakta açıldığı ve yeryüzünün bağrındaki tüm nehirlerin içeri ve dışarı aktığı fırtınalardan söz etti. Bunun üzerine etrafımda oturanlar kollarını havaya kaldırıp yüksek sesle inlediler; dışarıdakiler de bunu duyduklarında daha da yüksek sesle inlediler. Ve onlar için ölü olduğum gibi, kendim için de öldüm. Nasıl ve ne zaman olduğunu bilmiyordum, ama kesinlikle ölmüştüm."

"Annem Okiakuta da yanıma sincap kürkü parkamı koydu. Bunun yanında karibu derisi parkamı da koydu, fok derisi yağmurluğumu da ve yağmurlu havalar için geyik derisi botlarımı da, ki ruhum uzun yolculuğunda sıcak ve kuru kalsın. Dahası dik yokuşlardan söz edildiği için sert dikenler ve çalılıklarla dolu bu yolda ayaklarımın rahat olması amacıyla kalın mokasenler hazırladı."

"İhtiyarlar öldürmem gereken büyük hayvanlardan söz ettiğinde, genç erkekler yanıma en güçlü yayımla en düz oklarımı, fırlatma çubuğumu, mızrağımı ve bıçağımı yerleştirdiler. İhtiyarlar ruhumun dolaşması gereken büyük boşlukların karanlığından ve sessizliğinden söz ettiğindeyse annem daha da yüksek sesle ağladı ve kafasından aşağıya daha da küller savurdu."

"Kasaan adlı kız da içeri süzüldü, çok çekingen ve sessizdi, yolculuğum için toplanan eşyaların üzerine küçük bir kese bıraktı. Biliyordum ki, kesenin içinde ruhumun yakması gereken ateşler için çakmaktaşı, çelik ve iyi kurutulmuş kav vardı. Etrafıma sarılacak olan battaniyeler de seçildi. Ruhuma yoldaş olsun diye öldürülecek olan köleler de seçildi. Bu köleler yedi taneydiler, çünkü babam zengin ve güçlüydü, Onun oğlu olarak benim düzgün bir cenazem olması gerekiyordu. Bu kȍleleri Yukon'un aşağısındaki Mukumuklarla olan savaş sırasında edinmiştik. Ertesi gün, şaman Skolka onları birer birer öldürecekti, ki ruhları benimkiyle birlikte Bilinmeyene doğru maceraya atılsınlar. Onlar diğer bazı şeylerin yanı sıra, kötü suların hızla aktığı büyük nehre ulaşana kadar kanomu da taşıyacaklardı. Ve orada daha fazla yer olmadığı için, görevleri de tamamlandığından, daha ileriye gitmeyecekler, karanlık ve sonsuz ormanda ebediyen kalıp uluyacaklardı."

"Ben de güzel, sıcak giysilerime, battaniyelerim ve savaş silahlarıma bakıp, boğazlanacak yedi köleyi de düşündüğümde, cenazemden gurur duydum ve birçoklarının imrendiği bir adam olduğumu anladım. Ve tüm bunlar olurken babam Su Samuru sessiz ve

kapkara bir yüzle oturdu. Bütün o gün ve gece boyunca halk ölüm şarkımı söyleyip davullar çaldı, öyle ki, sonunda bin kez öldüğüme emin oldum."

"Ama sabah olduğunda babam doğruldu ve konuştu. Herkesin de bildiği gibi, tüm hayatı boyunca bir savaşçı olduğunu söyledi. Aynı zamanda herkes biliyordu ki, savaşta dövüşerek ölmek, ateşin yanında yumuşak kürklerin üzerinde ölmekten daha büyük bir onurdur. Ben de her halükârda öleceğime göre, Mukumuklarla karşılaşıp ölmem iyi olacaktı. Böylece ölümün son anında onura ve şefliğe ulaşacaktım, ki bu da babam Su Samuru'nu onurlandıracaktı... Bu yüzden nehirden aşağı gidecek bir savaş grubunun hazırlanmasını buyurdu. Mukumuklarla karşılaştığımız zaman ben tek başıma gruptan ayrılacak, savaşır gibi yapacak ve orada ölecektim."

"Hayır, ama şunu da bil ki, ey Beyaz Adam!" diye haykırdı, artık kendisine hâkim olamayan Mutsak. "Şaman Skolka o gece uzun uzun Su Samuru'nun kulağına fısıldamıştı ve Yalnız Şef'in ölmek üzere öne sürülmesi onun fikriydi. Çünkü Su Samuru yaşlı ve Yalnız Şef de oğullarının sonuncusu olduğundan, Skolka'nın aklında halkın başına kendisinin Şef olması vardı. Halk da bir gün bir gece boyunca çok gürültü çıkartıp Yalnız Şef hâlâ ölmeyince, Skolka belki de onun ölmeyeceğinden endişelenmeye başlamıştı. Bu yüzden, onur ve başarı üzerine güzel sözcüklerle Su Samuru'nun ağzından konuşan aslında Skolka'nın aklıydı."

"Evet," diye yanıtladı Yalnız Şef. "Bunun Skolka'nın işi olduğunu pekâlâ biliyordum, ama umurumda değildi, çünkü çok hastaydım. Ne öfke duyacak

halim ne de büyük laflar için iştahım vardı ve öyle ya da böyle pek umurumda değildi, yalnızca ölmek ve bu işi bitirmek istiyordum. Bu yüzden, ey Beyaz Adam, savaş grubu hazırlandı. Deneyimli savaşçılar yoktu, becerikli ve bilge ihtiyarlar da, yalnızca pek bir savaş görmemiş yüz kadar genç. Bütün kabile bizim yola çıkışımızı görmek üzere nehrin kıyısına toplandı. Biz de büyük kutlamalar ve bana düzülen övgüler eşliğinde yola çıktık. Sen bile, ey Beyaz Adam, savaşa giden genç bir adamın görüntüsü karşısında, ölüme gidiyor bile olsa keyiflenirdin."

"Böylece ilerledik, beş genç ve Mutsak da geldi, çünkü o da aynı şekilde genç ve deneyimsizdi. Babam Su Samuru'nun buyruğuyla benim kanom iki yanından Mutsak'ın Kannakut'un kanolarına bağlandı. Böylece gücüm kürek çekmeye harcanmayacaktı ve dolayısıyla, bütün hastalığıma karşın, sonunda cesurca bir gösteri yapabilecektim. Böylece nehirden aşağıya yola çıktık."

"Seni bu çok da uzun sürmeyen yolculuğun öyküsüyle yormayacağım. Mukumukların köyünün biraz yukarısında, kanolarının içinde onların savaşçılarından ikisiyle karşılaştık, ama bizi görünce kaçtılar. Sonra, babamın buyruğu doğrultusunda, kanomun bağları çözüldü ve ben yalnız başıma aşağıya doğru sürüklenmeye başladım. Aynı zamanda, onun buyruğu gereği gençlerin benim ölüşümü seyretmeleri gerekiyordu; böylece geri döndüklerinde nasıl öldüğümü anlatabileceklerdi. Bu konuda babam Su Samuru ve şaman Skolka çok açık konuşmuşlar ve itaat edilmemesi durumunda çok sert cezalandırma sözü vermişlerdi."

"Küreğimi suya daldırıp kaçan savaşçıların ardından hakaretler savurdum. Söylediğim kötü sözler öfkeyle geri dönüp bakmalarına neden oldu ve o zaman diğer gençlerin geri durduklarını ve benim yalnız başıma ilerlediğimi gördüler. Bunun üzerine, güvenli bir mesafeye uzaklaştıktan sonra, iki savaşçı kanolarının arasını biraz açıp yan yana gelmemi beklemeye başladılar. Ben de geldim, elimde mızrağım ve halkımın savaş şarkılarını söyleyerek. İkisi de birer mızrak fırlattılar, ama ben eğildim ve mızraklar ıslık çalarak üzerimden geçtiler ve ben yara almadım. Sonra üçümüz bir araya geldiğimizde, sağdakine mızrağımı savurdum, boğazına saplandı ve suya yuvarlandı."

"Buna çok şaşırdım, çünkü bir adam öldürmüştüm. Soldakine döndüm ve ölümü yüz yüze karşılamak üzere kuvvetle kürek çektim; ama adamın ikinci mızrağı, ki bu sonuncuydu, yalnızca omzumun etini çizdi. Çok geçmeden adamın üzerindeydim, mızrağımı fırlatmadım, ama ucunu göğsüne dayayıp iki elimle sapladım. Ben uğraşır ve bütün gücümle bastırırken, o da başıma iki kez küreğinin geniş tarafıyla vurdu."

"Mızrağın ucu sırtından çıkarken, kafama vuruyordu. Bir şimşek çaktı, parlak bir ışık gibi ve kafamın içinde bir şeylerin boşaldığını hissettim, böyle, parmağını şaklatır gibi. O anda o kadar uzun süredir gözlerimin üzerinde baskı yapan ağırlık kalktı, alnımı büyük bir şiddetle sıkan bant koptu. Ve üzerime büyük bir hoşnutluk çöktü, kalbim neşeyle doldu."

"Ölüm bu olmalı, diye düşündüm; bunun üzerine ölümün iyi olduğunu düşündüm. Sonra iki boş kanoyu gördüm ve ölmediğimi, iyileştiğimi anladım.

Adamın kafama vurduğu darbeler beni iyileştirmişti. Aynı zamanda öldürdüğümü anladım ve kanın tadı beni azdırdı, küreğimi Yukon'un bağrına indirdim ve kanomu Mukumukların köyüne doğru ilerlettim. Arkamdaki gençler büyük bir çığlık attılar. Omuzumdan geriye baktığımda onların küreklerinin suyu bembeyaz köpüklendirdiğini gördüm ..."

"Evet, küreklerimizden bembeyaz köpükler çıktı," dedi Mutsak. "Çünkü Su Samuru ile Skolka'nın buyruklarını, Yalnız Şef'in nasıl öldüğünü kendi gözlerimizle görmemiz gerektiğini hatırladık. Mukumuklardan bir genç, somon tuzağına giderken, Yalnız Şef'in ve arkasındaki yüz kadar adamın geldiğini gördü. Genç kanosuyla dosdoğru köy yönünde kaçmaya başladı, alarm verilsin ve hazırlık yapılsın diye. Ama Yalnız Şef peşinden koşturdu, biz de nasıl öldüğünü görebilmek için Yalnız Şef'in peşinden koşturduk. Ancak, köyün karşısında, genç kıyıya atılırken, Yalnız Şef kanosunun içinde doğruldu ve muazzam bir atış yaptı. Mızrak kalçasının hemen üzerinde gence saplandı ve genç yüz üstü devrildi.

Bunun üzerine Yalnız Şef elinde savaş baltası, dudaklarında büyük bir savaş çığlığıyla kıyıya atladı ve köye daldı. İlk karşılaştığı Mukumukların şefi Itwilie oldu ve Yalnız Şef savaş baltasıyla kafasına vurdu, adam da derhal ölüp yere yığıldı. Biz de onun nasıl öldüğünü göremeyeceğiz korkusuyla, yüz genç kıyıya atlayıp Yalnız Şef'in peşinden köye daldık. Ama Mukumuklar bunu anlamadı ve savaşmaya geldiğimizi düşündüler; bunun üzerine yayları tınladı ve okları ıslık çalarak aramıza daldı. Biz de kendi görevimizi unu-

tup ve mızrak ve baltalarımızla üstlerine atıldık; onlar hazırlıksız olduğundan, büyük bir kıyım yaşandı ..."

"Şamanlarını kendi ellerimle öldürdüm," diye beyan etti Yalnız Şef, buruşmuş yüzü eski günlerin anısıyla aydınlanmıştı. "Kendi şamanımız Skolka'dan büyük bir şaman olan o adamı kendi ellerimle öldürdüm. Ne zaman birisiyle karşılaşsam, 'Şimdi ölüm geldi' diye düşündüm ve her seferinde adamı öldürdüm, ama ölüm gelmedi. Anlaşılan ölümün nefesi burun deliklerimden güçlüydü ve ölemiyordum ..."

"Ve biz de Yalnız Şef'i köy boyunca ilerleyerek ardından gene geri izledik," diye devam etti Mutsak. "Bir kurt sürüsü gibi onu izledik, ileri geri ve sağa sola, ta ki en sonunda savaşacak Mukumuk kalmayıncaya kadar. Sonra yüz kişi topladık – köleler, iki katı kadın ve sayısız çocuk, sonra bütün evleri ve çadırları yakıp oradan ayrıldık. Bu da Mukumukların sonu oldu."

"Bu da Mukumukların sonu oldu," diye sevinçle yineledi Yalnız Şef. "Kendi köyümüze geldiğimizde, halk ele geçirdiğimiz serveti ve köle yükümüzü görünce şaşkınlığa uğradı, benim hayatta olduğumu görünce daha da şaşırdılar. Babam Su Samuru da yaptığım işlerin memnuniyetinden titreyerek geldi. Çünkü o yaşlı bir adamdı ve ben onun son oğluydum. Ve bütün deneyimli savaşçılar geldi, becerikli ve bilge olanlar bile, herkes bir araya toplanana kadar. O zaman kalktım ve gök gürültüsü gibi bir sesle, şaman Skolka'nın öne çıkmasını buyurdum ..."

"Evet, ey Beyaz Adam," diye atıldı Mutsak. "Gök gürültüsü gibi bir sesle, herkesin dizlerinin titremesine ve korkmasına neden olacak bir sesle."

"Ve Skolka öne çıktığında," diye devam etti Yalnız Şef, "Ölmeye istekli olmadığımı söyledim. Aynı zamanda, mezarın öte yanında bekleyen kötü ruhların hayal kırıklığına uğramasının da iyi olmayacağını söyledim. Bu nedenle Skolka'nın ruhunun, kuşkusuz karanlık ve sonsuz ormanda ebediyen uluyacağı Bilinmeyene ilerlemesini uygun buluyordum. Sonra onu, oracıkta, herkesin huzurunda, durduğu yerde öldürdüm. Ben, Yalnız Şef, kendi ellerimle, herkesin huzurunda şaman Skolka'yı öldürmüştüm. Bir mırıldanma yükseldiğinde, yüksek sesle haykırdım ..."

"Gök gürültüsü gibi bir sesle" diye ekledi Mutsak.

"Evet, gök gürültüsü gibi bir sesle haykırdım: 'Bakın, ey ahali! Ben Yalnız Şef'im, sahte şaman Skolka'yı öldüren! İnsanlar arasında yalnızca ben, Ölümün Kapısından geçip geri döndüm. Benim gözlerim görülmedik şeyler gördü. Kulaklarım söylenmedik sözler duydu. Ben şaman Skolka'dan daha büyüğüm. Bütün şamanlardan daha büyüğüm. Aynı şekilde, babam Su Samuru'ndan da daha büyük bir şefim. O, bütün hayatı boyunca Mukumuklarla savaştı ve bakın, ben bir günde hepsini yok ettim. Nefes alır gibi, onları yok ettim. Bu yüzden, babam Su Samuru da yaşlandığı için ve şaman Skolka, öldüğü için, ben hem şef hem de şaman olacağım. Şu andan itibaren, ey halkım, size hem şef hem de şaman olacağım. Eğer bu sözümü tartışacak birisi varsa, o öne çıksın!'"

"Bekledim, ama kimse öne çıkmadı. Sonra haykırdım: 'Hah, kanın tadına baktım, şimdi bana et getirin, çünkü açım. Ambarları açın, balık raflarını indirin ve şölen büyük olsun. Eğlence olsun, şarkılar olsun, ce-

naze olmasın, düğün olsun. Son olarak da, Kasaan adlı kız gelsin. Yalnız Şef'in çocuklarının annesi olacak Kasaan adlı kız.'"

"Bu sözlerim yüzünden ve çok yaşlı olduğundan babam Su Samuru bir kadın gibi ağladı ve kollarını dizlerime doladı. O günden beri, ben hem şef hem de şamanım. Büyük onur sahibi oldum ve bütün erkekler bana itaat etti."

"İstimbot gelene kadar" diye atıldı Mutsak.

"Evet" dedi Yalnız Şef. "İstimbot gelene kadar."

KEESH, KEESH'İN OĞLU

"Altı battaniye vereceğim, sıcak ve çift katlı; altı eğe, geniş ve sert; altı Hudson Körfezi bıçağı, keskin kenarlı ve uzun; iki kano, Eşya Yapan Mogum'un yaptığı; on köpek, geniş omuzlu ve koşumlarını sağlam çeken; ve üç tüfek – birinin tetiği bozuk, ama iyi tüfektir ve kuşkusuz tamir edilebilir."

Keesh durakladı ve etrafındaki ilgili bakışlardan oluşan çemberi süzdü. Büyük Balık Avı zamanıydı ve o da Gnob'a, kızı Su-Su için pey sürüyordu. Yer Yukon kıyısındaki Aziz George Misyonuydu ve yüzlerce mil mesafedeki kabileler buraya toplanmıştı. Kuzeyden, güneyden, doğudan ve batıdan gelmişlerdi, hatta Tozikakat ve uzaklardaki Tana-naw'dan bile.

"Ve dahası, ey Gnob, sen Tana-naw'ın yetenekli şefisin; ve ben de Keesh, Keesh'in oğlu, Thlunget'in şefiyim. Bu yüzden, tohumum senin kızının karnında büyüdüğünde, kabileler arasında dostluk olacak, büyük bir dostluk, Tana-naw ile Thlunget halkla-

rı zaman gelecek kankardeşi olacaklar. Yapacağımı söylediğim şeyleri yapmışımdır. Senin bu konudaki durumun nedir, ey Gnob?"

Gnob vakarla, bir şekilde başını sallayarak onayladı; yılların yıprattığı yamru yumru yüzü, arkasında yaşayan ruhu esrarlı bir şekilde gizliyordu. Yüksek, çatlak ve tiz bir sesle yanıtlarken, küçük gözleri dar oyuklarının içinde bir çift kömür gibi yanıyordu. "Ama hepsi bu kadar değil."

"Daha ne?" diye sordu Keesh. "Yeteri kadar pey sürmedim mi? Şimdiye kadar hiç bu kadar pey sürülen bir Tana-naw kızı oldu mu? Adını söyleyin o zaman!"

Çemberi açık bir gülüş dolaştı ve Keesh bu insanların karşısında utanç içinde olduğunu anladı.

"Hayır, hayır, iyi yürekli Keesh, anlamadın." Gnob yumuşak ve kapsayıcı bir işaret yaptı. "Fiyat adil. İyi bir fiyat. Bozuk tetiği de dert etmiyorum. Ama hepsi bu değil. Adama ne demeli?"

"Evet, adama ne demeli?" diye homurdandı çemberdekiler.

"Deniyor ki," Gnob'un tiz sesi kalınlaştı, "deniyor ki, Keesh babalarının yolundan gitmiyor. Deniyor ki o karanlıkta dolaşıyor, tuhaf tanrıların peşinde ve korkmuş."

Keesh'in suratı karardı. "Bu yalan!" diye gürledi. "Keesh kimseden korkmaz!"

"Deniyor ki," diye sürdürdü yaşlı Gnob, "Yukarıda, Büyük Evdeki beyaz adamın konuşmasına kulak vermiş ve beyaz adamın tanrısına boyun eğmiş ve üstelik de beyaz adamın tanrısı kandan hoşlanmıyormuş."

Keesh gözlerini yere dikti, yumruklarını tutkuyla sıktı. Vahşi dairedekiler alaycı bir ifadeyle güldüler; ve kabilenin baş rahibi ve şifacısı şaman Madwan, Gnob'un kulağına bir şeyler fısıldadı.

Şaman ateşin ışığının kıyısındaki gölgelere uzanıp zayıf, genç bir oğlan çocuğunu aldı ve Keesh'in karşısına dikti; Keesh'in eline de bir bıçak tutuşturdu.

Gnob öne eğildi. "Keesh! Ey Keesh! Bir insanı öldürmeye cesaretin var mı? Bak! Bu Kitz-noo, bir köle. Vur, ey Keesh, kolunun tüm gücüyle vur!"

Oğlan titreyip darbeyi bekledi. Keesh ona baktı ve Bay Brown'ın yüksek ahlakçılığa dair sözleri zihninde dolaştı; Bay Brown'a özgü cehennem ateşinin dalgalanan alevlerinin görüntüsü Keesh'in üzerinde çok güçlüydü. Bıçak yere düştü, oğlan da iç çekip titreyen dizleriyle ateşin ışığından uzaklaştı. Gnob'un ayaklarının dibinde bir kurtköpeği yatıyor, parlak dişlerini gösterip oğlanın peşinden atılmaya hazırlanıyordu. Ama şaman ayağını hayvanın bedenine dayadı ve bunu yaparak da, Gnob'un aklına bir şeyler getirdi."

"Peki o zaman, ey Keesh, adamın biri sana bunu yapsa, sen ne yapardın?" diye sordu. Bu lafları konuşurken Gnob, Beyaz Diş'e bir somon parçası uzattı ve hayvan bunu kapmaya yeltendiğindeyse, burnuna sertçe bir sopayla vurdu. "Ve sonrasında, ey Keesh, bunu yapar mıydın?" Beyaz Diş karnının üstünde sürünerek geriliyor ve Gnob'un eline doğru yaltaklanıyordu."

"Dinle!" Madwan'ın koluna yaslanan Gnob ayağa kalkmıştı. "Ben çok yaşlıyım, çok yaşlı olduğum için de sana bir şeyler anlatacağım. Baban Keesh kud-

retli bir adamdı. O savaş alanındaki yay kirişlerinin türküsünü severdi ve bu gözler onun mızrağını, ucu sırtından çıkana kadar bir adamın gövdesine sapladığını gördü. Ama sen öyle değilsin. Kuzgunu bırakıp Kurda tapınmaya başladığından beri, kandan korkar oldun ve halkını da korkutmaya başladın. Bu iyi değil. Çünkü dinle, ben küçük bir çocukken, daha şu Kitznoo kadarken, bütün ülkede hiç beyaz adam yoktu. Ama bu beyaz adamlar birer birer geldiler, şimdi çok fazlalar. Üstelik onlar huzursuz bir tür, karnı tok olarak ateşin başında oturup yarının kendi etini getirmesini beklemiyorlar. Anlaşılan onlar lanetlenmiş ve sürekli olarak didinip çalışmak zorundalar."

Keesh şaşırmıştı. Bay Brown'ın anlattığı, eski zamanlardan Âdem isimli birisinin belli belirsiz öyküsü aklına geldi ve anlaşılan Bay Brown gerçeği söylemişti.

"Bu yüzden bu beyaz adamlar her gördüklerine el uzattılar, her yere gittiler ve her şeyi aldılar. Onların peşinden daha fazlası da geliyor, eğer bir şeyler yapılmazsa her şeyi ele geçirecekler ve Kuzgun kabilelerine hiç yer kalmayacak. Bu nedenle bir teki bile kalmayana kadar onlarla savaşmamız gerekiyor. O zaman geçitleri ve toprağı elimizde tutacağız, belki de çocuklarımızla onların çocukları gelişip şişmanlayabilecekler. Önümüzde büyük bir mücadele var; Kurt ve Kuzgun boğuşacaklar, ama Keesh savaşmayacak ve halkının savaşmasına da izin vermeyecek. Bu yüzden kızımı alması uygun değildir. Ben, Gnob, Tana-nawların şefi, sözüm budur."

"Ama beyaz adamlar iyi ve yücedir," diye yanıt verdi Keesh. "Beyaz adamlar bize birçok şey öğret-

tiler. Beyaz adamlar bize battaniyeler, bıçaklar ve silahlar verdi, bizim hiç yapmadığımız ve asla yapamayacağımız şeyler. Onlar gelmeden nasıl yaşadığımızı anımsıyorum. O zamanlar doğmamıştım, ama babamdan biliyorum. Ava gittiğimizde muslara o kadar yaklaşmamız gerekiyordu ki, bir mızrak darbesi bile aradaki mesafeyi alabilirdi. Bugün beyaz adamın tüfeğini kullanıyoruz, bir çocuğun ağlamasının duyulabileceği mesafenin ötesinden balık, et ve böğürtlen yiyorduk –yiyecek başka bir şey yoktu– ve tuzsuz yiyorduk. Aranızda, tuzsuz balık ve et yemeye dönmeye hevesli kaç kişi var?"

Bu sözler hedefine varacaktı, eğer sessizlik çöktüğünde Madwan ayağa fırlamış olmasaydı. "Önce sana bir sorum var, Keesh. Büyük Evdeki beyaz adam sana öldürmenin yanlış olduğunu söylüyor. Ama biz beyaz adamların öldürdüğünü bilmiyor muyuz? Koyokuk'taki büyük savaşı unuttuk mu? Ya da Nuklukyeto'daki, üç beyaz adamın Tozikakatlardan yirmi kişiyi öldürdüğü büyük savaşı? Beyaz adam Macklewrath'ın öldürdüğü üç Tana-naw'ı unuttuk mu sanıyorsun? Söyle bana ey Keesh, neden bütün kardeşleri savaşırken, Şaman Brown sana savaşmanın yanlış olduğunu söylüyor?"

"Hayır, hayır, yanıta gerek yok," diye araya girdi Gnob, Keesh bu çelişkiyle bocalarken. "Çok basit. İyi Adam Brown, Kuzgunu sıkı sıkı tutacak ki, kardeşleri tüylerini yolabilsin." Sesini yükseltti. "Ama bir darbe vuracak tek bir Tana-naw, bir erkek çocuk doğuracak tek bir kadın kaldığı sürece, Kuzgunun tüyleri yolunmayacak!"

Gnob ateşin öte yanındaki iriyarı bir gence döndü. "Ya sen ne diyorsun, Su-Su'nun kardeşi Makamuk?"

Makamuk ayağa kalktı. Yüzünü boylu boyunca kaplayan bir yara izi, üst dudağını kaldırıp sürekli bir sırıtış oluşturmuştu ve bu da gözlerinde ışıldayan vahşilikle çelişiyordu. "Bugün," diye başladı, kurnazca bir ilgisizlikle, "Tacir Macklewrath'ın kulübesine gittim. Kapıda, güneşin altında gülen bir çocuk gördüm. Çocuk bana Tacir Macklewrath'ın gözleriyle baktı ve korkmuştu. Annesi hemen koştu ve çocuğu sakinleştirdi. Annesi Thlunget kabilesinden Ziska'ydı."

Bir öfke homurtusu yükselip sesini boğdu; o da susmuş ve dramatik bir biçimde açık kolları, suçlayıcı parmağıyla Keesh'e dönmüştü.

"Ya? Kadınlarınızı veriyorsun, sen Thlunget, sonra da gelip dahasını mı istiyorsun? Ama bizim kadınlarımıza ihtiyacımız var, Keesh; çünkü bizler Kuzgunun Kurtla kapışacağı gün için erkekler üretmeliyiz, birçok erkek."

Alkış tufanı içinde, Gnob'un tiz sesi yükseldi. "Ya sen, kızımın en sevdiği erkek kardeşi olan Nossabok?"

Genç adam ince ve zarifti, ırkının güçlü karga burnuna ve geniş alnına sahipti; ama sinirlerindeki bir durumdan ötürü bir göz kapağı ara sıra göz kırpar gibi düşüveriyordu. Ayağa kalkarken de bu oldu ve bir anlığına gözü kapalı kaldı. Ama alışıldık kahkahalarla karşılanmadı. Bütün yüzler ciddiydi. "Ben de Tacir Macklewrath'ın kulübesinden geçtim," diye dalgalanan yumuşak, incecik sesiyle konuştu; sesinde kız kardeşinin ve gençliğinin izleri görülüyordu. "Ve terleri gözlerine akan, dizleri yorgunluktan titreyen Kızılderililer

gördüm. Diyorum ki, Tacir Macklewrath'ın inşa edeceği deponun kütüklerinin altında inleyen Kızılderililer gördüm. Ve kendi gözlerimle, onların Şaman Brown'ın Büyük Evini uzun gecelerin soğuğu sırasında sıcak tutmak için odun kestiklerini gördüm. Bu *squaw* işidir. Tana-naw'ların böyle bir şeyi kesinlikle yapmamaları gerekir. biz erkeklere kan kardeşi olmalıyız, *squaw*'lara değil; ve Thlungetler *squaw* olmalı."

Derin bir sessizlik çöktü ve bütün gözler Keesh'e odaklandı. Etrafına dikkatle, düşünceli bir şekilde baktı, her yetişkinin yüzüne tek tek bakarak. "Peki" dedi tutkuyla. "Peki" diye yeniledi. Sonra başka bir söz söylemeden topuklarının üzerinde döndü ve karanlığa karıştı.

Yerlere yayılmış bebeklerin ve kabarık tüylü kurtköpeklerinin arasından ilerleyerek büyük kampı katetti ve kampın kıyısında, ateş ışığında çalışan bir kadının yanına geldi. Genç kadın asma sarmaşıklarından koparttığı kabuk şeritleriyle balık avı için ip örüyordu. Bir süre, hiç konuşmadan, marifetli ellerin düzensiz lif yığınına düzen ve nizam getirmesini seyretti. Orada işini yapan kolu bacağı güçlü ve düzgün, kalçaları annelik için yaratılmış kadını seyretmesi hoştu. Yüzünün bronzluğu titreşen ateşin ışığında altın gibi, saçları mavimsi siyah, gözleriyse kapkaraydı.

"Ey Su-Su," dedi sonunda, "geçmişte, eski günlerde bana muhabbetle bakmıştın."

"Sana muhabbetle bakmıştım, çünkü Thlungetlerin şefiydin," diye hızla yanıtladı kız, "ve büyük ve güçlü olduğun için."

"Ya?"

"Ama bunlar Balık Avının eski günlerindeydi," diye aceleyle ekledi, "Şaman Brown gelip sana yanlış şeyler öğretmeden ve ayağını garip yollara sokmadan önceydi."

"Ama sana anlatacağım şeyler ..."

Kız elini, ona babasını hatırlatan bir şekilde havaya kaldırdı. "Hayır, gırtlağında hazırladığın konuşmayı biliyorum, ey Keesh ve hemen yanıt vereceğim. Gerçek şu ki sudaki balıklar ve ormandaki hayvanlar kendi cinslerinden çoğalır. Ve bu da doğrudur. Aynı şey kadınlara da olur. Kendi türlerini dünyaya getirmek onların görevidir ve bir genç kız, daha genç bir kızken bile, bunu hisseder. Bu duygu güçlü olduğu zaman, her genç kız belli etmeden çevresindeki erkekleri gözler, kendi türüne babalık etmeye uygun erkek için. Ben de böyle hissetmiştim. Ben de sana baktığımda ve seni güçlü bir avcı ve gerek hayvanlarla gerek insanlarla savaşan birisi, iki kişilik yemem gerektiğinde gerekli eti sağlayabilecek, çaresiz durumda olduğumda tehlikeyi uzakta tutacak birisi olarak gördüğüm için böyle hissetmiştim. Ama bunlar Şaman Brown ülkeye gelip seni eğitmeden önceydi ..."

"Ama bu doğru değil, Su-Su. Doğrusunu söyleyeceğim ..."

"Öldürmek doğru değildir. Ne diyeceğini biliyorum. O zaman kendi türünden üret, öldürmeyen türden; ama böyle bir hedefle Tana-nawların arasına gelme. Çünkü gelecek zamanlarda, Kuzgunun Kurtla kapışacağı söyleniyor. Ben bilmem, çünkü bunlar erkek işleri; ama o zamanlar için dünyaya erkekler getirmem gerektiğini biliyorum."

"Su-Su," diye araya girdi Keesh, "beni dinlemelisin ..."

"Bir erkek beni sopayla dövüp kendisini dinlememi sağlardı," diye dudak büktü kız. "Ama sen... işte!" adamın eline bir demet ağaç kabuğu attı. "Sana kendimi verememem, ama bunu verebilirim, evet. Senin ellerine uygun duruyor. Bu *squaw* işi, o yüzden, ör bakalım."

Keesh kabukları elinden fırlattı, kızışan kanı bronz derisinin altında kaynıyordu.

"Bir şey daha," diye devam etti kız. "Babamla senin babanın yabancısı olmadıkları eski bir âdet vardır. Birisi savaşta öldüğünde, kafa derisi yadigâr olarak alınır. Çok iyi. Ama Kuzguna tövbe eden sen, daha fazlasını yapmalısın. Bana kafa derisi değil, kafa getirmelisin, iki kafa; işte o zaman sana ağaç kabuğu değil, boncuklarla örülmüş bir kemer, bir kın ve bir de uzun Rus bıçağı veririm. O zaman sana yeniden iyi gözle bakarım ve her şey yoluna girer."

"Peki," dedi adam. "Peki." Sonra döndü ve ışığın içinden geçti.

"Hayır, ey Keesh!" diye haykırdı arkasından kız. "İki kafa değil, en azından üç kafa!"

***

Ama Keesh değitirdiği dinine sadık kaldı, dimdik yaşadı ve kabile halkının Peder Jackson Brown tarafından anlatıldığı biçimiyle İncil'e sadık kalmalarını sağladı. Balık Avı mevsimi boyunca Tana-naw halkına aldırış etmedi, ne söylenen sinsice sözlere ne de birçok kabileden kadınların gülüşlerine kulak astı. Balık Mevsimi

sonrasında, Gnob ve halkı, güneşte kurutulup ve tütsülenmiş yüklü somon ganimetleriyle Tana-naw kabilesinin avlanma alanlarına doğru yollandılar. Keesh onların gidişini seyretti, ama Misyonun ayinlerine katılmayı ihmal etmedi, düzenli olarak dua etti ve derin, bas sesiyle ilahilere önderlik etti.

Peder Jackson Brown bu derin, bas sesten hoşnuttu ve saf nitelikleri yüzünden onu en gelecek vaat eden mühtedi olarak görüyordu. Macklewrath ise bundan kuşkuluydu. Kâfirlerin döndürülmesinin etkinliğine inanmıyordu ve aklındakini söylemekten de hiç çekinmezdi. Ama Bay Brown, kendi usulüyle geniş bir adamdı ve bunu koca bir uzun sonbahar gecesi boyunca o kadar inandırıcı biçimde tartıştı ki, tacir, bir o tutum, bir bu tutum derken, sonunda umutsuzlukla ilan etti: "Eğer Keesh iki yıl boyunca kendini tutar, sadık kalırsa, ben de ihtida edeceğim, yapmazsam kafamı kır!" Bay Brown'ın bir fırsatı kaçırdığı hiç olmamıştı, bu yüzden konuyu hemen sağlıklı bir tokalaşmayla bağladı ve o andan başlayarak, Macklewrath'ın ruhunun nihai mekânını Keesh'in tutumu belirleyecekti.

Ama bir gün, kışın örtüsü yolculuğa izin verecek kadar yerleştiğinde, haberler geldi. Aziz George Misyonuna cephane tedarik etmek için bir Tana-naw geldi ve Su-Su'nun gözünün, Gnob'un ateşinin başında çok parlak bir şekilde pey süren cesur genç bir avcı olan Nee-Koo'da olduğu bilgisini getirdi. Tam bu sıralarda Peder Jackson Brown nehre inen orman izinde Keesh'e rastladı. Keesh en iyi köpeklerini koşuma sürmüş ve kızak bağlarının altına da en büyük ve en iyi kar ayakkabılarını sokuşturmuştu.

"Nereye gidiyorsun, ey Keesh? Ava mı?" diye sordu Kızılderililerin lehçesine dönen Bay Brown.

Keesh tam bir dakika boyunca hiç kıpırdamadan onun gözlerinin içine baktı, sonra köpeklerini harekete geçirdi. Sonra, birden kararlı bakışlarını misyonere döndürüp yanıt verdi: "Hayır; cehenneme gidiyorum."

***

Açık alanda, sanki ürkütücü ıssızlıktan korunmak istercesine kara gömülmeye çalışırmış gibi birbirlerine sokulmuş üç kulübe vardı. On adım kadar ötelerindeyse, onları karanlık bir orman çevreliyordu. Tepelerindeyse çıplak uzayın keskin ve mavi gökyüzü değil, aralarını doldurmuş olan müphem, kara gebe sisli bir perde uzanıyordu. Ne rüzgâr vardı ne de bir ses, yalnızca kar ve sessizlik. Kampta hayatın olağan kıpırtıları da görülmüyordu; çünkü av partisi karibu sürüsünü kanatlarından yakalamış ve av verimli olmuştu. Bu yüzden perhiz döneminin ardından şölen bolluğu gelmişti ve hepsi mus derisi çatılarının altında derin uykudaydılar.

Bir ateşin başında beş çift kar ayakkabısı kara saplanmış duruyor ve Su-Su da ateşin başında oturuyordu. Sincap kürkü parkasının başlığı saçlarını kaplamış, boynunu iyice çevreleyecek şekilde dolanmıştı; ama ellerinde eldiven yoktu, hızlı hızlı iğneyle kas kirişlerini işliyor, içi kırmızı kumaşla kaplanmış deri bir kemerin muhteşem işlemesini sonlandırıyordu. Kulübelerden birinin arkalarında bir yerlerdeki bir köpekten kısa, sert bir havlama duyuldu, sonra başladığı gibi aniden sustu. Bir kere de babası, arkasındaki kulübede, uykusunda guruldayıp homurdan-

dı. "Kötü rüyalar," diye kendi kendine gülümsedi kız. "Yaşlanıyor ve bu son iş ona çok geldi."

Son boncuğu yerleştirdi, kirişi düğümledi ve ateşi besledi. Ardından, ateşi uzun uzun süzdükten sonra, sertleşmiş kar tanelerinin üzerinde ilerleyen mokasenli bir ayağın hışırtısını duyup başını kaldırdı. Keesh yanındaydı, sırtındaki yükün ağırlığıyla hafifçe ileri eğilmişti. Yük gevşekçe mus derisine sarılmıştı ve Keesh yükünü fütursuzca karın üzerine bırakıp oturdu. Uzun uzun, konuşmadan birbirlerine baktılar.

"Burası uzak bir yer, ey Keesh," dedi kız sonunda, "Yukon kıyısındaki Aziz George Misyonundan çok uzak."

"Evet," diye yanıtladı adam da, kayıtsızca, gözleri ilgiyle kemere dikilmiş, boyunu kestirmeye çalışarak. "Peki bıçak nerede?" diye sordu.

"İşte." Kız bıçağı parkasının içinden çıkarttı ve çıplak demiri ateşin ışığına gösterdi. "İyi bir bıçak."

"Ver onu bana!" diye buyurdu adam.

"Hayır, ey Keesh," diye güldü kız. "Bunu almak için doğmamış olabilirsin."

"Ver onu bana!" diye yineledi adam, sesinin tonunu değiştirmeden. "Ben öyle doğdum."

Ama kızın gözleri, cilveli cilveli adamın arkasındaki mus derisi çıkına bakıyordu ve çevresindeki karın yavaşça kırmızılaştığını fark etti. "Bu kan mı Keesh?" diye sordu.

"Evet, kan. Kemeri ve uzun Rus bıçağını ver bana."

Kız aniden bir korku hissetti, ama adam kabaca kemeri elinden aldığında meraklandı, kabalıktan meraklandı. Yumuşak bir ifadeyle adama baktı ve göğ-

sünde bir ağrının yanı sıra, minik ellerin de gırtlağını sıktığını hissetti.

"Daha ufak tefek bir adam için yapılmış," diye haşince güldü adam, bir yandan da karnını içeri çekiyor ve kemerin tokasını en uçtaki deliğe takıyordu.

Su-Su gülümsedi ve gözleri artık daha da yumuşaktı. Bir kez daha o minik, yumuşak elleri gırtlağında hissetti. Keesh, bakması güzel bir adamdı ve kemer de gerçekten küçüktü, daha ufak tefek bir adam için yapılmıştı: Ama ne önemi vardı ki? Birçok kemer yapabilirdi.

"Ama ya kan?" diye sordu, yeni doğan bir umudun itmesiyle. "Kan, Keesh? Bu ... bunlar ... kafa mı?"

"Evet."

"Çok taze olmalılar, yoksa kan donmuş olurdu."

"Evet, soğuk değil, tazeler, fazlasıyla tazeler."

"Ah, Keesh!" kızın yüzü kızarıp ışıldadı, "Benim için mi?"

"Evet, senin için."

Keesh, derinin bir ucunu yakalayıp, açtı ve kafaları kızın önüne yuvarladı.

"Üç," diye vahşice fısıldadı; "hayır, en aşağı dört."

Ama kız donup kalmıştı. Oracıkta yatıyorlardı: Yumuşak hatlarıyla Nee-Koo; yamru yumru yaşlanmış suratıyla Gnob; kalkık üst dudağıyla ona sırıtan Makamuk; ve son olarak da, Nossabok, gözkapağı, eski alışkanlığıyla, manidar bir göz kırpışla kız gibi yanağına düşmüş. Orada yatıyorlardı, ateşin ışığı üstlerine yansıyıp oyunlar oynuyor, her birinden genişleyen bir daire karı kızıla boyuyordu.

Ateşin erittiği beyaz kabuk Gnob'un kafasının altında çöktü, bu da canlı bir şeymiş gibi yuvarlandı,

döndü ve kızın ayaklarının dibinde durdu. Ama kız kıpırdamadı. Keesh de kıpırdamadan oturuyor, gözünü kırpmadan sabit bir şekilde odaklanmış olarak kıza bakıyordu.

Ormanda, dalları karla aşırı dolmuş bir çam ağacı yükünü bıraktı ve bunun yankısı vadide çın çın öttü; ama kimse yerinden oynamadı. Kısa gün hızla geçiyordu ve karanlık kampı iyice sarıyordu ki, Beyaz Diş ateşe yaklaştı. Gözlemlemek için durakladı, ama geri sürülmeyince daha da yaklaştı. Burnu hızla sağa sola döndü, burun delikleri titreşti, sırtındaki tüyler dikleşti; ve dosdoğru o ani kokuyu efendisinin kafasına kadar izledi. Önce bunu yavaşça kokladı ve alnını kırmızı, uzun diliyle yaladı. Sonra aniden doğruldu, burnunu ilk, soluk yıldıza doğrulttu ve uzun uzun kurt gibi uludu.

Bu Su-Su'yu kendine getirdi. Karşısındaki, Rus bıçağını kınından çıkartmış, onu dikkatle gözleyen Keesh'e baktı. Yüzü kararlı ve sakindi ve kız, bu yüzde yasayı okudu. Parkasının başlığını geri itti, boynunu açığa çıkarttı ve ayağa kalktı. Orada durakladı ve uzun uzun çevresine bakındı, kendilerini çevreleyen ormana, gökteki solgun yıldızlara, kampa, kara saplanmış kar ayakkabılarına – hayata son bir anlayışlı bakış attı. Hafif bir rüzgâr bir yanındaki saçları uçuşturdu, o da bir derin nefes süresince kafasını çevirdi ve rüzgârı tam karşıdan alana kadar döndü.

Sonra çocuklarını düşündü, hiç doğmayacak çocuklarını; ve Keesh'e doğru ilerleyip "Hazırım" dedi.

LIGOUN'UN ÖLÜMÜ

Kana kan, mevkiye mevki.
–Thlinket Yasası

"Şimdi de Ligoun'un ölümünü dinle ..."

Konuşmacı durdu, daha doğrusu, konuşmasına ara verip anlayışlı bir gözle bana baktı. Şişeyi gözlerimizle ateşin arasında tutmuş, başparmağımla sıvı seviyesini işaretleyerek ona gösteriyordum; ne de olsa, o Palitlum, İçkici değil miydi? Bana birçok öykü anlatmıştı ve uzun zamandır bu yazma bilmeyen kâtibin Ligoun'la ilgili bir şeyler anlatmasını bekliyordum; çünkü o, yaşayan tüm insanlar arasında, bu konuları en iyi bilen kişiydi.

Başını bir hırıltıyla arkaya attı, bu hızla bir guruldamaya dönüştü ve arkamızdaki yamacın karanlığının üzerinde, kocaman ters bir şişenin altında muazzam bir göğüs kafesinin gölgeleri salınıp dans etti. Palitlum okşarcasına bir emişle dudaklarını camdan ayırdı ve gökyüzünün, yaz mevsimindeki kutup ışık-

larının solgun beyazlığının yansıdığı muğlak kubbesine esefle göz gezdirdi.

"Garip bir şey," dedi; "su kadar soğuk, ateş kadar sıcak. İçene güç veriyor, ama içenin gücünü alıyor. İhtiyar adamı genç yapıyor, genç adamı ihtiyarlatıyor. Yorgun olan adamı ayağa kalkıp ilerlemeye sevk ediyor, yorgun olmayan adamın uykusunu getiriyor. Kardeşim bir tavşanın yüreğine sahipti, ama bunu içti ve kalkıp düşmanlarından dördünü öldürdü. Babamsa kocaman bir kurt gibiydi ve herkese dişlerini gösterirdi, ama bunu içti ve hızla kaçarken sırtından vuruldu. Çok garip bir şey."

"Bu 'Üç Yıldız' ve aşağıda insanların kendilerini zehirledikleri şeyden daha iyi," diye yanıtladım, bir taraftan da elimi yelpaze gibi döndürüp, derin ve geniş siyahlığı ve aşağılarda, ateşlerin geceye oran ve gerçeklik verecek şekilde minik alevler halinde parladıkları sahili işaret ederek.

Palitlum içini çekip başını salladı. "Bu yüzden şimdi senin yanındayım."

O aşamada, susuzluğunu konuşmaktan daha iyi anlatan arsızca bir bakışla şişeyi ve beni kucakladı.

"Hayır," dedim, şişeyi dizlerimin arasına kıstırırken. "Şimdi Ligoun'dan söz et. 'Üç Yıldız' konusuna daha sonra bakarız."

"Çok var ve ben de yorgun değilim" diye açıkladı yüzsüzlükle. "Ama bunun dudaklarımda uyandırdığı his ve ben, Ligoun ile son günleri hakkında büyük sözler sarf edeceğim."

"İçenden gücünü alır," diye takıldım, "ve yorgun olmayan adamın uykusunu getirir."

"Sen bilge birisin," diye cevabı yapıştırdı, kızgınlık ve gurur göstermeden. "Bütün kardeşlerin gibi, sen de bilgesin. Uyanırken de yatarken de 'Üç Yıldız' hep yanında, ama senin ne uzun ne de fazla içtiğini gördüm. Sen bir yandan dağlarımızda gizlenen altını ve denizlerimizde yüzen balıkları toplarken; Palitlum ve Palitlum'un kardeşleri senin için altını çıkartıp balıkları avlıyor, senin bilgeliğinle 'Üç Yıldız'ın dudaklarımızı ıslatmasını uygun bularak bizi mutlu kılmandan mutlu oluyoruz."

"Ligoun'un öyküsünü dinlemeye niyetliydim," dedim sabırsızlıkla. "Gece kısalıyor ve yarın yorucu bir yolculuk yapacağız."

Esnedim ve kalkacak gibi yaptım, ama Palitlum kısa bir endişe belirtisi gösterdi ve aniden başladı:

"Yaşlandığında, kabileleri arasında barış olması Ligoun'un arzusuydu. Genç bir adamken Adaların ve Geçitlerin savaşçılarının birincisi ve savaş şeflerinin şefiydi. Bütün günleri savaşla geçmişti. Herkesten fazla kemik, kurşun ve demir izine sahip olmakla övünürdü. Üç karısı vardı, her karısından da ikişer oğlu ve oğulları, en yaşlısından en son doğana kadar hepsi de onun yanında savaşta ölmüştü. Bir çıplak surat kadar huzursuz olduğundan, çok geniş ve çok uzaklara dek gitmişti – kuzeyde Unalaska ve Sığ Denize; güneyde Queen Charlottelara, evet ve anlatıldığına göre Kakeler birlikte uzaklardaki Puget Sound'a kadar gitmiş ve korunaklı evlerinde senin kardeşlerini öldürmüştü."

"Ama dediğim gibi, yaşlandığında artık kabileler arasında barış olmasını istiyordu. Korktuğundan ya

da ateş başındaki köşesine ve güzelce doldurulmuş piposuna aşırı düşkün oluşundan değil. Çünkü en acımasız olanın kurnazlığı ve kana susamışlığıyla öldürmüş, en genç olanlarla birlikte açlıkta karnını içeri çekmiş ve en sağlamıyla birlikte acı verici denizler ve keskin izlerle yüzleşmişti. Ama yaptıkları yüzünden ve ceza olarak, bir savaş gemisi alıp onu uzaklara, hatta senin ülkene götürmüştü, ey Saçlı-Surat ve Boston Adamı; sonra o geri döndüğünde oradan çok yıllar geçmişti ve ben de bir oğlandan fazlası, bir genç adamdan da azı olmuştum. Ligoun da ihtiyarlığında çocuksuz olduğu için bana çok baktı ve kendisi de çok bilge olduğun için, bana da bilgeliğinden verdi."

"'Savaşmak iyidir, ey Palitlum' dedi. Hayır, ey Saçlı-Surat, çünkü o günlerde ben Palitlum olarak bilinmiyordum; Olo, yani Hep-Aç olarak çağrılıyordum. İçme meselesi daha sonra gelecekti. 'Savaşmak iyidir,' diye konuşmuştu Ligoun, 'ama aptalcadır. Boston Adamın Ülkesinde, kendi gözlerimle de gördüğüm gibi, birbirleriyle savaşmaya girmiyorlar ve güçlüler. Dolayısıyla güçleriyle, Adalardan ve Geçitlerden bizlere karşı geliyorlar ve onların karşısında kamp dumanı ve deniz sisi gibi kalıyoruz. Dolayısıyla diyorum ki, savaşmak iyidir, çok iyidir, ama aynı şekilde de aptalcadır.'"

"Ve bu nedenle hep savaşçıların birincisi olduğundan, Ligoun'un sesi barış için de en yüksek çıkıyordu. Ve çok yaşlandığında, şeflerin en büyüğü ve adamların en zengini olduğu için bir eğlence düzenledi. Böyle bir eğlence hiç görülmemişti. Nehrin kıyısına beş yüz kano dizilmişti ve her kanodan da kadınlı erkekli on

kişiden daha azı inmedi. Sekiz kabile oradaydı; ülkenin ilk ve en yaşlı adamından, son ve en küçük çocuğuna dek oradaydılar. Sonra çok uzak kabilelerden gelen insanlar da vardı, Ligoun'un şölenini duymuş olan büyük seyyahlar ve araştırmacılar da. Yedi gün boyunca onun etleriyle ve içkisiyle karınlarını doldurdular. Onlara sekiz bin battaniye verdi, ben bunu çok iyi biliyorum, çünkü kaydını ben tuttum, konumuna ve mevkisine göre dağıtımını yaptım. Sonunda Ligoun yoksul bir adam oldu; ama adı herkesin ağzındaydı ve diğer şefler de onun bu kadar büyük olması yüzünden kıskançlıkla dişlerini gıcırdattılar."

Ve böylece sözlerinin ağırlığı olduğu için, barış önerdi; her eğlenceye, şölene ve kabile toplantısına gitti ki barış önerebilsin. Derken, ikimiz birlikte, Ligoun ve ben, Stickeen'den pek uzak olmayan Skoot'taki nehir Kızılderililerinin şefi olan Niblack'ın büyük şölenine gitmek üzere yola çıktık. Bu son günlerindeydi, Ligoun çok hasta ve ölümüne çok yakındı. Soğuk hava ve kamp dumanı onu öksürtüyordu; bizler onun ölmesini bekleyene kadar ağzından kırmızı kan akıyordu.

"'Hayır,' dedi bir seferinde, böyle bir zamanda; 'kan bıçağa sıçradığında, çelik çarpışmaları barut kokusu duyulduğunda, erkekler soğuk demirden ve hızlı kurşundan daha yüksek bir sesle haykırdığında ölsem daha iyi olurdu.' Yani, açıkça bilinsin ki, ey Saçlı-Surat, onun kalbi hâlâ güçlü bir şekilde savaş için atıyordu."

"Skoot, Chilcat'ten uzaktı ve kanolarda çok gün geçirmiştik. Adamlar küreklere asılırken de ben Ligoun'un

ayağının dibine oturup Yasayı öğreniyordum. Yasayı sana anlatmama gerek yok, ey Saçlı-Surat, çünkü biliyorum ki bu konuda sen çok beceriklisin. Yine de kana kan, mevkiye mevki yasasından söz edeceğim. Ligoun da bu konunun derinliklerine inmişti ve dedi ki:

"'Ama şunu bilesin ki, ey Olo, senden aşağı bir adamı öldürmekte onur yoktur. Her zaman daha büyük adamı öldür ve senin onurun da onun büyüklüğüne göre olsun. Ama eğer iki adamdan sen daha aşağı olanı öldürürsen, o zaman sana utanç görünür ve bunu yaptığın için *squaw*'lar bile sana dudak bükerler. Dediğim gibi, barış iyidir; ama unutma, ey Olo, eğer öldürmen gerekirse, Yasaya göre öldür.'"

"Thlinket halkının usulü budur" dedi yarı mahcup bir ifadeyle Palitlum.

Ben de kendi Batı ülkelerimin silahşörlerini ve kötü yaptıklarını anımsadım ve Thlinket halkının usullerine şaşırmadım.

"Zamanı geldiğinde," diye sürdürdü Palitlum, "Şef Niblack ve Skootlara vardık. Bu neredeyse Ligoun'un gerçekleştirdiği kadar büyük bir şölendi. Orada biz Chilcatler, Sitkalar, Skootların komşuları Stickeenler, Wrangeller ve Hoonahlar vardı. Sundown'dan gelenler, Port Houghton'dan Tahkolar ve komşuları Douglass Kanalından Awklar vardı; Naass Nehri halkı, Dixon'ın kuzeyinden Tongalar ve Kupreanoff denilen adadan gelen Kakeler. Sonra Vancouver'dan gelen Siwasheler, Altın Dağlarından Cassiarler, Teslin halkı, hatta Yukon ülkesinden Stickler vardı."

"Muazzam bir toplantıydı. Ama önce, Niblack'la bütün şeflerin bir toplantısı ve bütün düşmanlıkların

*quass** içinde boğulması gerçekleşecekti. Bize *quass* yapmayı gösterenler Ruslarmış, babamın bana söylediğine göre; daha öncesinde babam bunu kendi babasından öğrenmişti. Ama Niblack bu *quass*'a şeker, un, kurutulmuş elma ve şerbetçiotu gibi şeyler katıyordu, böylece güçlü ve güzel bir erkek içeceği oluyordu. 'Üç Yıldız' kadar güzel değil, ey Saçlı-Surat, ama yine de güzel."

"Bu *quass* şöleni şefler içindi, yalnızca şefler ve orada şeflerden yirmi kişi kadar vardı. Ama Ligoun çok yaşlı ve çok büyük olduğundan, benim de onun yanında yürümem kabul edilmişti ki o benim omuzuma dayanabilsin; o otururken ona yardımcı olayım ve kalkarken de doğrultayım. Niblack'ın kütüklerden yapılma ve çok büyük olan evinin kapısında, her şef, âdet olduğu üzere, tüfeğini, mızrağını ve bıçağını bırakıyordu. Çünkü senin de bildiğin gibi, ey Saçlı-Surat, kuvvetli içki hızlandırır ve eski nefretler alevlenir, kafanın ve kolun harekete geçmesi çabuklaşır. Ama ben fark ettim ki Ligoun iki bıçak getirmişti ve birini kapının dışında bırakırken, diğerini battaniyesinin altına kıstırıp sapını kavramıştı. Diğer şefler de aynısını yapmışlardı ve ben de olacaklar konusunda endişeleniyordum."

"Şefler odada bir daire şeklinde dizilip oturmuşlardı. Ben de Ligoun'un dirseğinin dibinde duruyordum. Ortada *quass* fıçısı duruyordu ve yanında da içki servisi için bir köle. Önce Niblack bir konuşma yaptı, dostluk gösterileri ve birçok nazik sözcük söyledi. Sonra bir işaret yaptı ve köle bir kâseyi *quass*'la

* *quass*: Kvas da denir, Rus yapımı hafif bir tür bira –çn.

doldurup Ligoun'a uzattı, böylesi uygundu, çünkü o en yüksek mevkiye sahipti."

"Ligoun bunu son damlasına kadar içti ve ben de ona ayağa kalkabilmesi için gücümü verdim ki konuşmasını yapabilsin. Birçok kabile için güzel şeyler söyledi, böyle bir şölen düzenleyebildiği için Niblack'ın büyüklüğüne dikkat çekti, âdeti olduğu üzere barış öğütledi ve son olarak da *quass*'ın çok iyi olduğunu söyledi."

"Sonra, mevki olarak Ligoun'undan sonra geldiği için Niblack içti, ondan sonra da derecesine ve mevkisine göre diğer şefler arka arkaya içtiler. Her biri de dostça sözler konuşup *quass*'ın iyi olduğunu söylediler ve sonunda hepsi içmiş oldu. Hepsi mi dedim? Hayır, hepsi değil, ey Saçlı-Surat. Çünkü birisi sona kalmıştı; cılız, kedi gibi bir adam, genç suratlı, hızlı ve cüretkâr gözleri olan; kaba bir tavırla içti ve yere tükürüp hiçbir şey konuşmadı."

"*Quass*'ın güzel olmadığını söylemek bir hakaretti; yere tükürmek hakaretten de beterdi. Ve o tam da bunu yapmıştı. Yukon'daki Sticklerin şeflerinden biri olduğu biliniyordu, ama hakkında başkaca bir şey bilinmiyordu."

"Dediğim gibi, bu hakaretti. Ama dikkat et, ey Saçlı-Surat: Bu bir hakaretti, ama şöleni veren Niblack'a değil, çemberde oturan ve mevki olarak en büyük şef olan adama yapılmış bir hakaretti. Bu adam da Ligoun'du. Hiç ses yoktu. Bütün gözler ona dikilmiş, ne yapacağına bakıyordu. Ama o hiç hareket etmedi. Buruşmuş dudakları konuşmak için titreşmedi; burun delikleri kıpırdamadı, göz kapakları açılmadı.

Ama solgun ve gri baktığını gördüm, kıtlığın bastırdığı, kadınların ağladığı ve çocukların sızlandığı, ne bir parça etin ne de ete dair bir belirtinin olduğu acı sabahlarda yaşlı adamların baktıklarını gördüğüm gibi. İşte o yaşlı adamların baktığı gibi bakıyordu Ligoun."

"Hiç ses yoktu. Sanki bir ölüler çemberi gibiydi, ama her şef emin olmak için battaniyesinin altını yokluyor, her şef sağındaki solundaki komşusuna tartan gözlerle bakıyordu. Ben genç bir adam olduğumdan çok az şey görmüştüm; ama yine de biliyordum ki bu, insanın ömrü boyunca bir kez yaşayabileceği anlardan biriydi."

"Stick kalktı, bütün gözler onun üzerindeydi ve o da bütün odayı katedip Ligoun'un tam karşısına dikildi."

'Benim adım Opitsah, Bıçak' dedi.

Ama Ligoun ne bir şey söyledi ne de başını kaldırıp ona baktı, sadece gözünü kırpmadan yerleri seyretti.

'Sen Ligoun'sun' dedi Opitsah. 'Birçok adam öldürdün. Ben hâlâ hayattayım.'

Ligoun yine de bir şey söylemedi, ama bana işaret etti ve benim kuvvetimle doğrulup iki ayağı üzerinde durdu. Yaşlı bir çam ağacı gibiydi, çıplak ve gri, ama yine de buza ve fırtınaya karşı dayanabiliyordu. Gözünü kırpmıyordu ve Opitsah'ı duymadığı gibi, görüldüğü kadarıyla görmüyordu da.

Opitsah da öfkeden deliye dönmüştü, onun karşısında, başkalarına utanç vermeye çalışanlar gibi, gergin bacaklarıyla dans ediyordu. Ve Opitsah bir şarkı söyledi, kendi büyüklüğü ve halkının büyüklüğünden söz ettiği şarkısı Chilcatler ve Ligoun hakkında kötü

sözlerle doluydu. Dans edip şarkı söylerken, Opitsah battaniyesini fırlattı ve bıçağı Ligoun'un suratının karşısında parlak daireler çizmeye başladı. Söylediği şarkı da Bıçak Şarkısıydı.

"Başka hiçbir ses çıkmıyordu, yalnızca Opitsah'ın şarkısı, şeflerin çemberi ölü gibiydi, yalnızca bıçağın parıltısı şeflerin gözlerinden için için yanan bir ateş çıkartır gibiydi. Ligoun da çok hareketsizdi. Kendi ölümünü görüyordu, ama korkmuyordu. Bıçak giderek suratının yakınından, daha da yakınından geçmeye başladı, ama gözlerini kırpmıyor, sağa sola veya herhangi bir yöne salınmıyordu."

"Ve Opitsah bıçağı yaklaştırdı, öyle ki, iki kez Ligoun'un alnını sıyırdı ve ardından kırmızı kan aktı. Sonra, Ligoun bana işaret etti ve gençliğimle ona destek oldum ki yürüyebilsin. Küçümsemeyle güldü Opitsah'ın, Bıçak'ın yüzüne karşı. Sonra Opitsah'ı bir yana itti, tıpkı izde ilerlerken yere eğilmiş bir dalı yana itip ilerliyormuş gibi."

"Ben de gördüm ve anladım ki, orada bir sürü daha önemli şefin huzurunda Opitsah'ı öldürmek ona utanç verecekti. Yasayı anımsadım ve Ligoun'un aklındakinin Yasaya göre öldürmek olduğunu anladım. Orada, onun dışında, en yüksek rütbede olan kişi Niblack değil de kimdi? Ve benim koluma dayanarak, Niblack'a doğru ilerledi. Diğer kolundaysa ona tutunup saldıran Opitsah vardı, o kadar büyük bir adamın ellerini kanıyla kirletemeyecek kadar küçük olan bir adam. Ve her ne kadar Opitsah'ın bıçağı arka arkaya vuruyor olsa da Ligoun aldırmadı, gözünü bile kırpmadı. Ve böylece üçümüz odayı katettik, Niblack

da bizim gelişimizden duyduğu korkuyla battaniyesine sarılmış oturuyordu."

"Artık eski nefretler alevlenmiş, unutulmuş hınçlar anımsanmıştı. Bir Kake olan Lamuk'un Stickeenlerin kötü suyunda boğulmuş bir kardeşi vardı ve Strickeenler kötü suyun karşılığında âdet olduğu üzere battaniye olarak ödemeleri gerekeni ödememişlerdi. Bu yüzden Lamuk uzun bıçağını doğrudan Stickeenlerin şefi Klok-Kutz'un kalbine sapladı. Katchahook da Naass Nehri halkının Dixon'ın kuzeyindeki Tongalarla olan bir anlaşmazlığını anımsadı ve Tongaların şefini bir altıpatlarla öldürürken çok gürültü çıkardı. Böylece çemberde oturan herkesin gözünü kan bürüdü ve şef şefi öldürdü ya da öldü, şansına ne çıkarsa. Bir yandan, Ligoun'a da bıçak sallayıp ateş ettiler, çünkü onu öldürecek olan kişi büyük onur kazanacaktı ve başardığı bu şey hiç unutulmayacaktı. Onlar da bir musun peşindeki kurtlara döndüler, ancak o kadar çoktular ki birbirlerinin yolunu kapatıyor ve kendilerine yer açmak için birbirlerini öldürüyorlardı. Büyük bir karışıklık doğmuştu."

"Ama Ligoun yavaşça, acele etmeden ilerledi, sanki önünde uzun yıllar varmış gibiydi. Onlar onu öldürmeden önce, hedefini kendi usulüyle öldüreceğine emin gibiydi. Dediğim gibi, yavaşça ilerledi, bıçaklar saplanıyordu ve kanla kıpkırmızı olmuştu. Ve her ne kadar ben bir delikanlı olduğum için kimse beni hedef almıyorsa bile, bıçaklar beni buluyor, sıcak mermiler de yakıyordu. Ligoun da hâlâ ağırlığını gençliğime yüklüyor, Opitsah ona vuruyor ve üçümüz ilerliyorduk. Niblack'ın karşısına dikildiğimizde de o kork-

muştu ve battaniyesiyle başını örttü. Skootlar hep korkaktılar."

"Ve Goolzug ile Kadishan, biri balık-yiyen, diğeri de et-öldüren, kabilelerinin onuru için yaklaştılar. Deli gibi saldırdılar ve debelenirlerken, Opitsah'ın dizlerine vurdular ve o da devrilip altta kaldı. Bir bıçak da havada ıslık çalarak, Sitkalardan Skulpin'i gırtlağından deldi ve o da körlemesine ellerini havada savurarak ve dönerek düşerken beni de yanında sürükledi."

"Ben de yattığım yerden Ligoun'un Niblack'ın üzerine eğildiğini, battaniyesini başından kaldırdığını ve suratını ışığa döndürdüğünü gördüm. Ligoun'un hiç acelesi yoktu. Kendi kanıyla gözleri örtüldüğünden, gözlerini elinin tersiyle sildi ki görsün ve emin olsun. Ardından da yukarı dönmüş suratın Niblack'ın suratı olduğuna emin olduğunda da, bıçağıyla titrek bir geyiğin gırtlağını keser gibi Niblack'ın gırtlağını kesti. Sonra Ligoun dikildi, ölüm şarkısını söylüyor ve yavaşça ileri geri sallanıyordu. Beni yere sürüklemiş olan Skulpin yattığı yerden bir tabancayla ateş etti ve Ligoun da sendeleyip devrildi, tıpkı yaşlı bir çamın rüzgârın pençesinde sendeleyip yıkılışı gibi."

Palitlum durdu. Hüzünle çakan gözleri ateşe dönmüş ve yüzü de kanla kararmıştı.

"Ya sen, Palitlum?" diye sordum. "Ya sen?"

"Ben mi? Ben yasayı anımsadım ve Bıçak Opitsah'ı öldürdüm, ki bu iyiydi. Sonra Ligoun'un bıçağını Niblack'ın gırtlağından söktüm ve beni yere deviren Skulpin'i öldürdüm. Çünkü ben bir delikanlıydım, herkesi öldürebilirdim ve bu onurluydu. Dahası, Ligoun ölmüş olduğundan, benim gençliğime de ihti-

yacı kalmamıştı ve ben de bıçağımla etrafı dolaşarak hâlâ hayatta kalan en büyük şef mevkisindekini aramaya koyuldum."

Palitlum elini gömleğinin içine soktu ve işlemeli bir kın çıkarttı kından da bir bıçak. Bu bir tomruk testeresinden kabaca, evde yapılmış bir bıçaktı; Alaska'daki yüz köyde herhangi yaşlı bir adamın elinde görebileceğiniz bir bıçak.

"Ligoun'un bıçağı mı?" dedim ve Palitlum başını sallayarak onayladı.

"Ligoun'un bıçağına karşılık," dedim, "sana on şişe 'Üç Yıldız' veririm."

Ama Palitlum yavaşça bana döndü. "Saçlı-Surat, ben su kadar güçsüzüm, kadın kadar da kolayım. Karnımı *quass*, şarap ve 'Üç Yıldız'la ıslattım. Gözlerim köreldi, kulaklarım keskinliklerini kaybetti ve gücüm yağların içinde kaybolup gitti. Şu günlerde hiç onurum kalmadı ve bana Palitlum, İçkici diyorlar. Yine de Niblack'ın şöleninde, Skoot'ta onurum vardı; ki bunun hatırası ve Ligoun'un hatırası benim için değerli. Hayır, denizi bile 'Üç Yıldız'a çevirsen ve bıçağın karşılığında hepsinin benim olacağını söylesen, yine de bıçağı vermem. Ben Palitlum'um, İçkici, ama bir zamanlar Olo idim, Hep-Aç ve Ligoun'u gençliğimle taşıdım!"

"Sen büyük bir adamsın, Palitlum," dedim, "ve seni onurlandırıyorum."

Palitlum elini uzattı.

"Şu dizlerinin arasındaki 'Üç Yıldız' anlattığım öykünün karşılığında benimdir" dedi.

Ve arkamızdaki yamacın karanlığına doğru baktığımda, kocaman ters bir şişenin altında muazzam bir göğüs kafesinin gölgesini gördüm.

BEYAZ TENLİ LI WAN

"Güneş batıyor, Canim, günün sıcaklığı da gitti!"

Öyle dedi Li Wan, başı sincap kürkü örtünün altına gizlenmiş adama, ama yavaşça seslendi, sanki onu uyandırma göreviyle onun uyanık olmasından duyduğu korku arasında kalmış gibi. Çünkü tanıdığı adamların hiçbirine benzemeyen bu büyük kocasından korkuyordu.

Mus eti huzursuzca cızırdadı ve o da tavayı kırmızı korların kenarına çekti. Bunu yaparken kırmızı dillerinden hevesle salyalar akıtıp her hareketini takip eden iki Hudson Körfezi köpeğine doğru endişeli bir bakış attı. Bunlar iri, tüylü yaratıklardı ve etrafta dolaşan sivrisinek sürüsünden kaçınmak için ateşin yoğun dumanının rüzgâr olmayan tarafına çömelmişlerdi. Li Wan yamaçtan aşağıya, Klondike'ın şişkin selini tepelerin arasından yaydığı yere bir göz atarken, köpeklerden biri toprağın üstünde bir solucan gibi sürünerek pençesinin ustaca, kedi gibi bir darbesiyle tavadan sıcak bir

et parçasını yere çekti. Ama Li Wan göz ucuyla onu yakaladı ve burnuna ateşten çektiği bir sopayla vurması üzerine köpek de hırlayarak hızla geri çekildi.

"Hayır, Olo," diye güldü kadın, gözünü köpekten ayırmadan eti geri alırken. "Hep açsın ve bu yüzden burnun seni sayısız derde sokuyor."

Ama Olo'nun yoldaşı da ona katıldı ve birlikte kadına meydan okudular. Sırtları ve omuzlarındaki tüyler öfkeyle dalga dalga kabardı, ince dudakları kıvrılıp kalkarak çirkin kıvrımlar oluştururken etleri kopartan, acımasız ve tehditkâr dişlerini ortaya çıkarttılar. Burunları titreşip kaba tutkuyla sarsıldı ve kurtların hırladığı gibi, ırklarının tüm nefreti ve kötülüğüyle hırlayarak kadının üzerine atılıp onu devirmeye hazırlandılar.

"Sen de mi, efendisi kadar acımasız ve seni besleyen elle hiçbir zaman barışık olmayan Bash! Bu senin kavgan değil, çekil! İşte!"

Bağırırken, bir yandan da yanar dalla üstlerine gidiyordu, ama onlar darbelerden kaçınıp geri çekilmeyi reddettiler. Ayrıldılar ve kadına her iki yandan yaklaştılar, yere yaklaşmış, hırlıyorlardı. Li Wan çadırın kürk balyalarının arasında emeklediği zamanlardan beri kurtköpekleriyle hâkimiyet mücadelesi vermişti ve bir krizin yaklaşmakta olduğunu anlıyordu. Bash durmuştu, kasları kasılıp, hamle için gerilmişti; Olo ise saldırı mesafesine doğru sürünüyordu.

İki akkor çubuğu sönmüş uçlarından yakalayıp hayvanların karşısına çıktı. Biri geri durdu, ama Bash yaylandı ve kadın onu havadayken yanar silahıyla karşıladı. Sert acı çığlıkları ve yanmış kılların ve etin

keskin kokusu etrafa yayılırken hayvan da yerde yuvarlandı, kadın da kızgın korları köpeğin ağzına sürdü. Çılgınca sıçrayarak, yana doğru kadının menzilinden çıktı ve korkunun pençesinde güvenli bir uzaklığa çekildi. Diğer taraftaki Olo da kadın ona ağır bir odunu kaburgalarına vurarak üstünlüğünü anımsattığında geri çekilmeye başladı. Sonra her ikisi de yanan çalı çırpı yağmuru altında geri çekildiler ve kampın kıyısında oturup yaralarını yalamaya ve sırayla sızlanıp hırlamaya koyuldular.

Li Wan etin üzerindeki külleri üfleyip yerine oturdu. Kalp atışları bir an için bile artmamıştı ve olay geride kalmıştı bile, çünkü bu yaşamın sıradan olaylarındandı. Bu kargaşa sırasında Canim hiç kıpırdamamış, aksine yüksek sesle horlamaya koyulmuştu.

"Haydi Canim!" diye seslendi. "Günün sıcağı gitti ve iz de ayaklarımızı bekliyor."

Sincap kürkü örtü silkelenip esmer bir kol tarafından bir kenara itildi. Sonra adamın göz kapakları kırpışıp yeniden kapandılar.

"Çantası ağır," diye düşündü kadın, "ve sabahki işten de yoruldu."

Bir sivrisinek kadının boynunu soktu ve o da korunmasız noktayı el altında tuttuğu kil topağından bir parçayla örttü. Bütün sabah, bir haşarat dumanı içinde uçurumda çabalarken, adamla kadın üstlerini yapışkan çamurla kaplamışlar ve bu da güneşte kururken suratlarını kilden bir maskeyle örtmüştü. Yüz kaslarının hareketi sonucu çeşitli yerlerinden kırılan bu maskelerin sürekli yenilenmesi gerekmiş, bu yüzden de farklı kalınlıklarda acayip bir tabakaya dönüşmüştü.

Li Wan, Canim'i nazik, ama ısrarcı bir şekilde doğrulup oturana kadar sarstı. Adam önce güneşe baktı ve gökyüzündeki saati gözledikten sonra ateşin başına çöküp aç kurtlar gibi ete saldırdı. Bir seksenin üzerinde boya sahip, geniş omuzlu, kaslı ve iriyarı bir Kızılderiliydi; ırkının ortalamasının üzerinde keskinlikte bir görüş ve daha üstün bir zihinsel güce sahipti. İradesi yüzünde derin hatlar açmış ve bu da ilkellik ve katılıkla birleşince, yerli boyun eğmezliğini, amaca bağlılık ve engellendiğinde acımasızlık sergileme eğilimini gösterir olmuştu.

"Yarın, Li Wan, kendimize ziyafet çekeceğiz." Bir kemiğin iliğini emdikten sonra köpeklere fırlattı. "Domuz yağında kızarmış *gözleme* ve şeker yiyeceğiz ki bu daha lezzetli olacaktır."

"*Gözleme* mi?" diye sordu kadın, sözcüğü bir değişik telaffuz etmişti.

"Evet," diye yanıt verdi bir üstünlük ifadesiyle Canim. "Sana yeni yemek pişirme usulleri öğretmeliyim. Sözünü ettiğim bu konularda ve ilaveten başka birçok konuda cahilsin. Günlerini dünyanın küçük bir köşesinde geçirdin ve hiçbir şey bilmiyorsun. Halbuki ben..." Doğruldu ve gururla kadına baktı. "Ben büyük bir gezginim ve birçok yerde bulundum, beyaz adamların arasında bile bulundum ve onlarla birçok başka halkın usullerini de biliyorum. Ben hep aynı yerde durmak ve komşu tepenin ötesinde neler olduğunu bilmemek üzere büyümüş bir ağaç değilim; çünkü benim adım Canim, yani Kano, oraya buraya gitmek, dünyayı enine boyuna gezip araştırmak için doğdum."

Kadın tevazuuyla başını eğdi. "Doğru. Bütün günlerim boyunca balık, et, böğürtlen yedim ve dünyanın küçük bir köşesinde yaşadım. Sen beni halkımdan kaçırıncaya ve ben de sonu gelmez izler boyunca sana yemek pişirip işlerini görene kadar dünyanın bu kadar büyük olduğunu hayal bile etmedim." Aniden başını kaldırıp adama baktı. "Söylesene, Canim, bu izin sonu var mı?"

"Hayır" diye yanıtladı adam. "Benim izim dünya gibi; hiç bitmiyor. Benim izim dünya ve ben de bacaklarım beni taşıyabilecek hale geldiğinden beri onun üzerinde yolculuk ettim ve ölene kadar da edeceğim. Babamla annem ölmüş olabilirler, ama onları son gördüğümden beri çok zaman geçti ve umurumda bile değil. Kabilem de seninki gibi. Tek bir yerde duruyorlar, seninkinin uzağında; ama kabilem de umurumda değil, çünkü benim adım Canim, Kano!"

"Peki bitkin olan ben, Li Wan da ölene dek seninle yolculuk etmek zorunda mıyım?"

"Sen, Li Wan, benim karımsın ve kocası nereye giderse gitsin, kadın onun izinde yolculuk etmek zorundadır. Yasa böyle. Yasa böyle olmasaydı bile, kendisi ve sahip oldukları üzerine yasa koyan Canim'in yasası böyledir."

Kadın yeniden başını eğdi, çünkü erkeğin kadının efendisi olduğundan başka bir yasa bilmiyordu.

"Ama acele etme," diye uyardı Canim, kadın cılız kamp malzemesini çantasına doldurmaya başladığında. "Güneş daha sıcak, iz aşağıya iniyor ve zemin iyi."

Kadın itaatkâr bir şekilde işini bıraktı ve oturdu.

Canim meraklı bir ilgiyle kadına baktı. "Diğer kadınlar gibi kalçalarının üzerine çömelmiyorsun" dedi.

"Hayır" diye yanıtladı kadın. "Hiç kolay olmuyor. Beni yoruyor ve öyle dinlenemiyorum."

"Peki neden ayakların dosdoğru önüne bakmıyor?"

"Bilmiyorum, ama diğer kadınların ayakları gibi değiller."

Adamın gözlerinde tatmin olmuş gibi bir ışıltı belirdi, ama sesini çıkartmadı.

"Saçların da diğer kadınlar gibi siyah; ama yumuşak ve ince olduklarını, diğer kadınlarınkinden daha yumuşak ve daha ince olduklarını fark ettin mi?"

"Fark ettim," diye kısaca yanıtladı kadın, çünkü cinsel eksikliklerinin bu kadar soğukkanlı bir şekilde çözümlenmesinden hoşlanmamıştı.

"Seni halkından alalı bir yıl oldu," diye devam etti adam, "ve artık sana ilk baktığım zamanki kadar utangaç ve ürkek değilsin. Bu nasıl oldu?"

Li Wan başını salladı. "Senden korkuyorum, Canim, o kadar iri ve garipsin ki. Üstelik, sen daha bana bakmadan önce de bütün genç erkeklerden korkardım. Bilmiyorum... anlatamam... yalnız şu var ki, bir şekilde sanki onlar için değilmişim gibi, sanki..."

"Evet," diye cesaretlendirdi adam, o tereddüt edince.

"Benim türüm değillermiş gibi."

"Senin türün değiller mi?" diye yavaşça sordu adam. "O zaman hangisi senin türün?"

"Bilmiyorum, ben..." Kadın şaşırmış gibi başını iki yana salladı. "Nasıl hissettiğimi sözcüklere dökemiyorum. İçimde bir yabancılık vardı. Genç erkeklere sinsice bakan diğer genç kızlar gibi değildim. Genç erkeklerle öyle ilgilenemiyordum. Büyük bir yanlış olacaktı sanki ve kötü bir iş."

"Hatırladığın ilk şey nedir?" diye aniden ilgisizce sordu Canim.

"Pow-Wah-Kaan, annem."

"Pow-Wah-Kaan'dan önce bir şey yok mu?"

"Bir şey yok."

Ama gözlerini onunkilerden ayırmayan Canim, kadının gizli ruhunu araştırdı ve tereddüdünü gördü.

"Düşün, iyice düşün, Li Wan!" diye zorladı.

Kadın kekeledi, gözleri acınası bir şekilde yalvarıyordu, ama adamın iradesi ona egemen oldu ve dudaklarından o tereddütlü sözleri koparttı.

"Ama bunlar yalnızca rüyaydı, Canim, uygunsuz çocukluk rüyaları, gerçekdışı şeylerin gölgeleri, güneşin sıcağında uyuyan, bakan ve uluyan köpekler gibi görüntüler.

"Anlat bana," diye buyurdu adam, "annen Pow-Wah-Kaan'dan önceki şeyleri."

"Bunlar unutulmuş anılar," diye itiraz etti kadın. "Çocukken, uyanıkken rüya görmüşüm, gözlerim gün ışığına açıktı ve gördüğüm garip şeylerden söz ettiğimde bana güldüler, diğer çocuklar da korktular ve benden uzaklaştılar. Gördüğüm şeylerden Pow-Wah-Kaan'a söz ettiğimde beni azarladı ve bunların kötü olduğunu söyledi; beni dövdü de. Bu bir hastalık, sanırım, yaşlı adamlara gelen düşme hastalığı gibi; zaman içinde düzeldim ve artık rüya görmez oldum. Şimdi de... hatırlayamıyorum." Elini aklı karışmış gibi alnına götürdü. "Burada, bir yerlerdeler, ama onları bulamıyorum, yalnızca..."

"Yalnızca," diye tekrarladı Canim, onu ellerinde tutarken.

"Yalnızca tek bir şey. Ama bunun saçmalığına güleceksin, o kadar gerçekdışı ki."

"Hayır, Li Wan. Rüya rüyadır. Belki de yaşadığımız başka yaşamların anılarıdır. Ben de bir zamanlar bir mustum. Rüyalarımda gördüğüm şeylere ve duyduklarıma dayanarak, kesinlikle bir mus olduğuma inanıyorum."

Saklamaya çalışsa bile, endişesinin arttığı barizdi ama resmini çizeceği sözcüklerin peşinde olduğundan bunu fark etmedi.

"Ağaçlar arasında karla kaplı bir alan görüyorum," diye konuşmaya başladı kadın, "ve karların ötesinde ağır ağır elleriyle ayaklarının üzerinde sürünmüş bir adamın işaretleri. Aynı zamanda adamı da görüyorum ve baktığımda sanki ona çok yakınım. Gerçek bir adam gibi değil, çünkü yüzünde de saçı var, çok saçı ve yüzüyle başındaki saçları da sarı, sansarın yazlık kürkü gibi sarı. Gözleri kapalı, ama açılıyorlar ve etrafını araştırıyor. Gök gibi maviler, benim gözlerime bakıyor ve aramasına son veriyor. Elleri hareket ediyor, yavaşça, çok güçsüzmüş gibi ve hissediyorum ..."

"Ya," diye boğuk bir sesle fısıldadı Canim. "Hissettin mi?"

"Hayır! hayır!" diye haykırdı kadın aceleyle. "Bir şey hissetmedim. 'Hissettim' mi dedim? Öyle demek istemedim. Bunu demek istemiş olamam. Görüyorum, yalnızca görüyorum ve bütün gördüğüm bu – karların içinde bir adam, gözleri gök gibi, saçları da sansar gibi. Bunu birçok kez gördüm ve hep aynı, karların içinde bir adam ..."

"Peki, kendini görüyor musun?" diye sordu adam, odaklanmış bir şekilde kadına bakarken. "Hiç kendini ve karların içindeki adamı gördün mü?"

"Neden kendimi göreyim ki? Ben gerçek değil miyim?"

Adamın kasları rahatladı ve arkasına yaslandı, gözlerinde sevinçli bir tatmin vardı ve kadın bunu görmesin diye başını çevirdi.

"Sana söyleyeyim, Li Wan," diye kararlı bir biçimde konuştu; "Bundan önceki bir yaşamında küçük bir kuşmuşsun, bu şeyleri gördüğünde küçük bir mus kuşuymuşsun ve anısını hâlâ koruyorsun. Bu garip değil. Ben de bir zamanlar bir mustum ve babamın babası da sonradan bir ayı olmuş, şaman öyle dedi ve şamanlar yalan söylemez. Yani Tanrıların İzinde, bizler yaşamdan yaşama geçeriz, bunu yalnızca tanrılar bilir ve anlar. Rüyalar ve rüyaların gölgeleri anılardır, başka bir şey değil ve köpek, güneşin sıcağında uyurken inleyen köpek, kuşkusuz geçmişte kalmış şeyleri görür ve hatırlar. Şuradaki Bash bir zamanlar savaşçıydı. Kesinlikle inanıyorum ki, bir zamanlar savaşçıydı."

Canim hayvana bir kemik fırlattı ve ayağa kalktı. "Gel, gidelim artık. Güneş hâlâ sıcak, ama daha fazla serinlemeyecek."

"Peki, şu beyaz adamlar, onlar neye benziyorlar?" Li Wan kendisinde soru sorma cesaretini bulmuştu.

"Senin, benim gibiler," diye yanıtladı adam, "yalnızca derileri bu kadar koyu değil. Gün sona ermeden onlarla karşılaşacaksın."

Canim uyku örtüsünü yetmiş beş kiloluk çantasına tıktı, yüzüne ıslak kil sürdü ve Li Wan köpekleri yük-

lemeyi bitirene kadar dinlenmek üzere oturdu. Olo, kadının elindeki sopayı görünce sindi ve yirmi küsur kiloluk çıkın sırtına bağlanırken sorun çıkartmadı. Ama Bash incinmişti ve kavgacıydı, yükü sırtlamaya zorlanırken hırlayıp sızlanmaktan kaçınmadı. Kadın bağları sıkılaştırırken sırtındaki tüyleri dikleştirip dişlerini gösterdi, bu arada kadına attığı yan bakışlarda da doğasının tüm huysuzluğunu gösteriyordu. Canim kıkırdadı ve "Sana onun bir zamanlar savaşçı olduğunu söylememiş miydim?" dedi.

"Bu kürkler iyi bir fiyat getirecek," diye ekledi, baş bağını ayarlayıp çantasını yerden kaldırırken. "İyi bir fiyat. Beyaz adamlar böyle mallara iyi ücret öderler, çünkü avlanmaya zamanları yok ve soğuğa karşı dayanıksızlar. Yakında kendimize ziyafet çekeceğiz, Li Wan, önceki yaşamlarında hiç yaşamadığın gibi bir ziyafet."

Kadın bir homurtuyla efendisinin lütfuna kabullenip minnetini gösterdi, koşumları takındı ve ileri yaslanıp yüklere asıldı.

"Bir dahaki sefere, beyaz adam olarak doğacağım," diye ekledi adam ve önündeki boğaza doğru alçalan ize koyuldu.

Köpekler hemen arkasından onu izlediler ve en arkadan da Li Wan geliyordu. Ama onun düşünceleri çok uzaklarda, doğudaki Buz Dağlarında, çocukluğunun geçtiği dünyanın o küçük köşesindeydi. Hatırlıyordu, çocukken bile garip görünüyordu, hastalıklı birisi gibi. Doğrusu uyanıkken rüya görmüş ve bunlardan kurtulana kadar, bu dikkat çekici hayaller yüzünden azar işitip dayak yemişti. Ama tamamen

geçmemişlerdi. Artık uyanıkken onu rahatsız etmiyor olsalar bile, yetişkin bir kadın olmasına karşın uykusunda yine ona geliyorlardı; birçok gece çalkantılı, belirsiz ve anlamsız şekillerle dolu kâbuslar görmüştü. Canim'le yaptığı konuşma onu heyecanlandırmıştı ve uçurumun tüm o dolambaçlı inişi sırasında rüyalarındaki o alaycı fantezilere dönmüştü.

"Nefeslenelim," dedi Canim, ana derenin yatağını yarıladıklarında.

Yerden çıkmış bir kayanın üzerine çantasını bıraktı, başındaki bağı çözdü ve oturdu. Li Wan da ona katılırken köpekler de nefes nefese yanlarına uzandılar. Ayaklarının dibinde tepelerin buz gibi suyu akıyordu, ama çamurlu ve renksizdi, topraktaki bir karışıklık yüzünden kirlenmiş gibiydi.

"Neden böyle?" diye sordu Li Wan.

"Toprakta çalışan beyaz adamlar yüzünden. Dinle!" Elini kaldırdı ve kazma kürek tangırtısının arasında konuşan adamların seslerini duydular. "*Altın* onları çılgına çevirdi ve bulabilmek için ara vermeden çalışıyorlar. *Altın* mı? Sarı renkli bir şey ve topraktan çıkar, çok değerli kabul edilir. Aynı zamanda fiyat ölçüsüdür."

Ama Li Wan'ın etrafta gezinen gözleri dikkatini adamdan uzaklaştırmıştı. Birkaç metre ötede ve bir alaçam kümesi tarafından kısmen gizlenmiş bir kulübenin sıralı kütükleri, üzerindeki toprak çatıyla bitişecek şekilde yükseliyordu. Kadını bir heyecan kapladı ve tüm rüya hayaletleri uyanıp huzursuzca kıpırdandılar.

"Canim," diye kapıldığı endişenin dehşetiyle fısıldadı. "Canim, bu da nedir?"

"Beyaz adamın çadırı, bunun içinde yemek yiyip uyurlar."

Kadın istekle kulübeyi seyretti, bir bakışta erdemlerini fark edip bunun uyandırdığı sayısız duyguyla yeniden heyecanlandı. "Soğuk zamanı içerisi çok sıcak olmalı," dedi yüksek sesle, ama dudaklarıyla garip sesler çıkartması gerektiğini hissediyordu.

Bunları telaffuz etme isteği duydu, ama yapmadı; bir an sonra da Canim ekledi, "Buna *kulübe* diyorlar."

Kalbi şiddetle attı. Bu sesler! Tam da bu sesler! Ani bir korkuyla etrafına baktı. Daha duymadan bu yabancı sözcüğü nasıl biliyor olabilirdi ki? Ne önemi olabilirdi ki? Sonra yarısı korku, yarısı da sevincin yol açtığı bir şokla birlikte, hayatında ilk kez rüyalarının telkinlerinde bir sağlık ve anlam olduğunu idrak etti.

"*Kulübe*," diye tekrar etti kendi kendine. "*Kulübe.*" Birbirleriyle ilişkisiz bir rüya malzemeleri fırtınası başı dönene, kalbi patlayacak gibi atana kadar üstüne dökülmeye başladı. Gölgeler, beliren nesne kümeleri ve anlaşılmaz ilintiler etrafında uçuşup dolandılar ve kadın bunları kavrayıp yakalamak için zihniyle beyhude yere debelendi. Çünkü orada, bu anılar kargaşasının ortasında, muammanın anahtarı bulunuyordu; bunu kavrayıp yakalayabilirse her şey açık ve berrak olacaktı.

Ey Canim! Ey Pow-Wah-Kaan! Ey gölgeler ve karanlıklar, neydi bu?

Canim'e döndü, nutku tutulmuş halde titriyordu, rüya malzemesi çılgınca, ezici bir hengameydi sanki. Kadın kendini hastalanmış hissetti, bayılacak gibiydi

ve yalnızca kulübeden muhteşem bir ritimle yayılan büyüleyici sesleri dinleyebiliyordu.

"Bir şarkı mırıldanıyorlar" dedi Canim.

Ama kadın onu duymadı, çünkü duyduğu coşkuyla sonunda taşlar yerine oturur gibi olmuştu. Şimdi! Şimdi! diye düşündü. Gözlerine ani bir nem geldi ve yanaklarına yaşlar aktı. Muamma çözülüyordu, ama üzerine büyük bir baygınlık çöküyordu. Keşke kendini yeteri kadar tutabilse! Keşke – ama manzara eğilip bükülür ve tepeler gökyüzünde ileri geri sallanırken o da ayağa fırlayıp haykırdı, "Babacım! Babacım!" Sonra güneş fırıl fırıl döndü, karanlık ona tüm gücüyle çarptı ve ileri doğru, kolları önde, boylu boyunca kayaların üzerine yıkıldı.

Canim kadının üzerine eğilip ağır çanta boynunu kırmış mı diye baktı, iyi olduğundan emin olunca homurdandı ve kadının suratına dereden su serpti. Li Wan boğulur gibi hıçkırıklarla ağır ağır kendine geldi ve doğrulup oturdu.

"Kafanın tepesinde kızgın güneş iyi değil" diye tahmin yürüttü adam.

Kadın da yanıtladı: "Hayır, iyi değil ve çanta da bana ağır geldi."

"Erkenden kamp yaparız ki uzun uzun uyuyup gücünü toplayabilesin" dedi adam nazikçe. "Şimdi gidersek, yatağa da çabucak gireriz."

Li Wan bir şey demedi, itaatkâr şekilde ayağa kalktı ve köpekleri dürttü. Makine gibi bir yürüyüş temposunu tutturdu ve adamın peşinden kulübenin yanından geçti, nefes almaya bile cesaret edemiyordu. Ama kapı açık olmasına ve demir saç soba boru-

sundan dumanlar salınarak çıkıyor olmasına rağmen içerden ses çıkmıyordu.

Derenin dönemecinde bir adama rastladılar, teni beyaz, gözleri maviydi ve bir anlığına Li Wan karların üzerindeki diğer adamı gördü. Ama gördüğü şey çok soluktu, çünkü güçsüzdü ve biraz önce hissettiklerinden dolayı yorulmuştu. Yine de adama merakla baktı ve Canim'le birlikte adamın çalışmasını seyretmek için durdular. Geniş bir tavada, dairesel hareketler yaparak çakıl yıkıyordu ve onlar bakarlarken, becerikli bir sallayışla tavanın dibine doğru geniş bir şeritte sarı altının parlaklığını ortaya çıkarttı.

"Bu dere çok zengin," dedi kadına Canim, yürümeye devam ederlerken. "Günün birinde böyle bir dere bulacağım ve işte o zaman büyük adam olurum."

Kulübeler ve adamlar giderek çoğaldı, sonunda derenin ana bölümünün gözlerinin önüne serildiği yere geldiler. Burası yaygın bir yıkımın sahnesiydi. Her yerde toprak, bir devin müdahalesi sonucu olmuş gibi paralanıp yırtılmıştı. Moloz yığıntıların olmadığı yerlerde, toprağın zengin üst tabakasının kayalık tabana kadar sıyrıldığı büyük çukurlar, hendekler ve derin yarıklar açılmıştı. Dere için kanallar açılmamış ve yatağı değiştirilip setlerle durdurulan suları, düzensiz arklar sayesinde havada ilerliyor, havuzlara ve alçak yerlere dolduruluyor ve muazzam su çarklarıyla arka arkaya defalarca, bin kez kullanılmak üzere yeniden yükseltiliyordu. Tepelerdeki ağaçlar sıyrılmış, çıplak yamaçları büyük ahşap sürgüler ve maden dehlizleriyle süslenip delinmişti. Ve hepsinin üzeri de, devasa bir karınca ırkı gibi çalışan, bir erkekler ordusuyla kap-

lanmıştı. Çamura bulanmış, pis, darmadağın, kendi kazdıkları deliklere girip çıkan, arklar boyunca kocaman böcekler gibi sürünen, sürekli şeklini değiştirdikleri moloz yığınlarının üzerinde debelenip ter döken adamlar – göz alabildiğine adamlar, tepelerin çıkıntılarına kadar, doğanın çehresini kazan, parçalayan ve oyan adamlar.

Li Wan bu muazzam kargaşa karşısında dehşete düşmüştü. "Bu adamlar gerçekten de çıldırmış" dedi Canim'e.

"Şaşılacak bir şey yok. Peşinde oldukları altın çok önemli" diye yanıtladı o da. "Dünyadaki en önemli şey."

Saatler boyunca bu tamahkârlık kargaşasının arasında yürüyerek ilerlediler; Canim hevesli ve azimli, Li Wan güçsüz ve bitkin. Muammayı açığa çıkarmanın kıyısında olduğunu biliyor, hâlâ muammayı açığa çıkarmanın kıyısında olduğunu hissediyordu, ama yaşadığı sinirsel gerginlik onu yormuştu ve edilgen bir şekilde, ne olduğunu bilmediği bir şeyin olmasını bekliyordu. Duyuları dört bir yandan sayısız izlenim toparlayıp ona yöneltiyor, bunların her biri kadının bezgin muhayyilesinde donuk bir heyecan haline geliyordu. İçinde bir yerlerde, dışarıda olanlara cevabi notlar yanıt veriyor, unutulmuş ya da hayal edilmemiş iletişimler tazeleniyordu; kadın bunun bilincindeydi ama hiç merakı yoktu, ruhu sıkıntılıydı, ama dönüştürmek ve anlamak için gerekli olan zihinsel sevince henüz ulaşmamıştı. Bu yüzden isteksizce efendisinin peşinden sürüklendi ve bir yerlerde, bir şekilde olacağını bildiği şeyi beklemekle yetindi.

İnsanın delirmiş boyunduruğuna tahammül ettikten sonra dere en sonunda kadim yoluna dönmüş, bu çabadan dolayı tamamen çamurlanmış ve kirlenmiş bir halde vadinin ağzına doğru genişlediği geniş düzlükler boyunca ve ağaçlıklı alanlarda tembelce dolanıyordu. Burada "ödül" kalmamıştı, adamlar da daha ilerideki çekiciliğe kapılmakta isteksizdi. Ve işte tam burada, Li Wan Olo'yu sopasıyla dürtüklemek için durakladığında, bir kadının gülüşünün yumuşak parlaklığını duydu.

Bir kulübenin önünde bir kadın oturuyordu, cildi açık renkli ve bir bebeğinki gibi pembeydi, kapının ağzındaki başka bir kadının sözcüklerine neşeyle gülümsüyordu. Ama oturan kadın uzun, koyu renkli, ıslak saçlarını silkeliyor ve ıslaklıklarını güneşin sıcak okşayışlarıyla atıyordu.

Bir an için Li Wan donakaldı. Sonra kör edici bir ışığın etkisine girdi, bir de şaklama, sanki bir şey kopmuş gibi; sonra kulübenin önündeki kadın yok oldu, ardından kulübe, uzun alaçam kütükleri, çentikli ufuk çizgisi ve Li Wan başka bir kadın gördü, başka bir güneşin altında, uzun siyah saçlarını fırçalayan ve fırçaladıkça da şarkı söyleyen. Li Wan da şarkının sözlerini duydu, anladı ve yeniden çocuk oldu. Bir hayale yakalanmıştı, burada tüm akıl karıştırıcı rüyalar karışıp bir oldular, şekillerle gölgeler alışıldık rollerini aldılar, her şey berrak, açık ve gerçek oldu. Birçok resim sürtünüp geçti, garip sahneler, ağaçlar, çiçekler ve insanlar; o da hepsini gördü ve tanıdı.

"Sen küçük bir kuşken, küçük bir mus kuşu," dedi Canim, gözleri ona dikilmiş, içini yakarken.

"Ben küçük bir mus kuşuyken," diye fısıldadı kadın, adamın ancak duyacağı kadar hafif ve kısık bir sesle. Kadın yalan söylediğini biliyordu, kafasını kayışa doğru eğip izin eğimine katılırken.

İşin garipliği buradaydı; gerçek artık, gerçekdışı olmuştu. Bir millik yürüyüş ve ırmağın kıyısında kampın kuruluşu, sanki bir kâbusta gerçekleşiyor gibiydi. Kadın rüyadaymış gibi yemeği pişirdi, köpekleri besledi, çantaları açtı ve Canim bir sonraki yolculuğunu anlatmaya başlayana kadar da kendine gelemedi.

"Klondike Yukon'a dökülür," diyordu adam; "görkemli bir nehir, senin bildiğin Mackenzie'den de görkemli. Böyle gideceğiz, sen ve ben, Yukon Kalesine kadar. Köpeklerle, kış vaktinde bu yolculuk yirmi uyku sürer. Sonra batıya doğru Yukon'u izleyeceğiz –yüz uyku, iki yüz uyku– hiç duymadım. Çok uzak. Sonra denize varacağız. Sen denizi hiç bilmiyorsun, onun için anlatayım. Göl bir ada için neyse, deniz de kara için odur; bütün nehirler oraya dökülür ve denizin ucağı bucağı yoktur. Ben bunu Hudson körfezinde gördüm, Alaska'da da göreceğim. Sonra denizde büyük bir kanoya binip sen ve ben, Li Wan, karayı güneye doğru belki de yüz uyku boyunca izleyebiliriz. Bundan sonrasını bilmiyorum; yalnızca adımın Canim, Kano olduğunu biliyorum, maceracı ve dünyanın yüzünde uzaklara giden gezgin!"

Kadın oturup dinledi ve bu uçsuz bucaksız yabanıllığa atılma konusunu düşünürken içini bir korku kapladı. "Yorucu bir yolmuş," oldu tüm söylediği, kabullenmişlik içinde başını dizlerinin arasına eğerken.

Sonra aklına muhteşem bir düşünce takıldı ve buna duyduğu hayranlıkla ışıl ışıl parladı. Akıntıya gitti ve yüzündeki kurumuş kili yıkadı. Dalgacıklar durulduğunda, sudan yansıyan yüz hatlarına uzun uzun baktı; ama güneş ve iklimin baskısı yapacağını yapmış, olunca sertlik ve güneş yanığından geriye, cildinde bir çocuğun yumuşaklığı ve gamzeleri kalmamıştı. Ama düşüncesi yine de çok güzeldi ve uyku örtüsünün altında kocasının yanına sokulduğunda ışıltı hâlâ sönmemişti.

Uyumadan yatarken, göğün maviliğine bakıyor ve Canim'in ilk derin uykusuna dalmasını bekliyordu. Sonunda bu olduğunda, yavaşça ve dikkatlice sürünerek uzaklaştı, örtüyü adamın etrafına sarıp ayağa kalktı. İkinci adımında Bash vahşice hırladı. Fısıldayarak onu yatıştırdı ve adama bir göz attı. Canim derin derin horluyordu. Sonra döndü, çevik ve sessiz adımlarla izden geriye yürüdü.

Bayan Evelyn Van Wyck yatmaya hazırlanıyordu. Toplumun ona yüklediği görevlerden, servetinden ve dulluğun rahatlığından sıkıldığı için, Kuzey topraklarına gelmiş ve altın kazıların hemen sınırındaki rahat bir kulübede yaşamaya koyulmuştu. Burada, arkadaşı ve yoldaşı Myrtle Giddins'in yardımı ve desteğiyle, toprağa yakın yaşıyor ve kibar bir boşvermişlikle ilkelliği deneyimliyordu.

Kuşaklar boyu süren kültürün ve oturma odası seçiciliğinden uzaklaşmaya çalışmış ve atalarının toprakla kaybettikleri ilişkinin peşine düşmüştü. Aynı doğrultuda, taş devri insanlarının sahip olduklarına yürekten inandığı ruh hallerine giriyordu ve o anda

da saçlarını yastığa yayarken, yontma taş devri hevesiyle fantezisine dalıyordu. Ayrıntılar mağara yaşamı, kırılan ilikli kemikler, aralara serpiştirilmiş vahşi etoburlar, tüylü mamutlar ve kaba çakmaktaşı bıçaklarla yapılan kavgalardı; ama duygular çok lezzetliydi. Evelyn Van Wyck eğik kaşlı, deri giysili âşığının fazla atılgan girişimleri karşısında karanlık orman patikalarında kaçarken, kulübenin kapısı vurulma zahmetine bile katlanılmadan açıldı, deri giysiler içindeki vahşi ve ilkel bir kadın içeri girdi.

"Merhamet!"

Mağara kadınlarını kıskandıracak bir sıçrayışla, Bayan Giddins masanın arkasının korumasında yerini aldı. Ama Bayan Van Wyck yerinde kalmıştı. Davetsiz misafirinin güçlü bir heyecan altında olduğunu fark etmişti ve arkaya doğru bir göz attığında, Colt altıpatlarının bir yastığın altında yattığı yatakla arasındaki yolun açık olduğunu gördü.

"Selamlar, ey Muhteşem Saçlı Kadın" dedi Li Wan.

Ama bunu kendi dilinde, dünyanın sadece küçük bir köşesinde konuşulan dilde söylemişti ve kadınlar ne dediğini anlamadılar.

"Yardım çağırsam mı?" diye titrek bir sesle sordu Bayan Giddings.

"Zavallıcık zararsız sanırım" diye yanıtladı Bayan Van Wyck. "Üstelik şu deri giysilerine bak, eski püskü, izde yıpranmış falan. Kesinlikle eşsizler. Bunları koleksiyonum için satın almalıyım. Kesemi getir, Myrtle, lütfen ve teraziyi de kuruver."

Li Wan dudak şekillerini izledi, ama sözcükler anlaşılmazdı ve ilk kez olarak bir gerilim ve kararsızlık

anında, aralarında bir anlaşma ortamının mevcut olmadığını idrak etti.

Ve dilsizliğinin tutkusuyla, kollarını iki yana açıp haykırdı: "Ey Kadın, sen benim kız kardeşimsin!"

Onlara doğru atılırken gözyaşları da yanaklarından aşağıya akıyor ve sesindeki çatlaklık hâkim olamadığı kederini yansıtıyordu. Ama Bayan Giddings titriyordu, hatta Bayan Van Wyck bile huzursuz olmuştu.

"Sizin yaşadığınız gibi yaşayacağım. Sizin usulleriniz benim usullerimdir ve usullerimiz bir olacak. Kocam Canim, Kano, o iri ve gariptir ve ben korkuyorum. Onun izi tüm dünyadır ve hiç bitmez, bense yorgunum. Annem sizler gibiydi, saçları aynı parlaklıktaydı, gözleri de. Yaşam da bana karşı yumuşaktı o zamanlar, güneş de sıcak."

Tevazuyla diz çöktü ve başını Bayan Van Wyck'in ayaklarına eğdi. Ama Bayan Van Wyck geri çekildi, onun coşkusundan korkmuştu.

Li Wan ayağa kalktı, nefes nefese kalmıştı, konuşamıyordu. Sessiz dudakları türünün hâkim bilincini telaffuz edemiyordu.

"Takas? Sen takas?" diye sordu Bayan Van Wyck, üstün halkların yaptığı gibi, kuş diline dönerek.

Tercihini göstermek üzere Li Wan'ın eski püskü giysilerine dokundu ve tartıya bir miktar altın tozu koydu. Tozu karıştırdı ve sarı parıltısını parmaklarının arasından cezbedici şekilde akıttı. Ama Li Wan yalnızca parmakları görüyordu, süt beyazı ve şekilli, incelerek zarif bir mücevhere benzeyen tırnaklarla sonlanan. Kendisinin işten yıpranmış, nasırlı ellerini bunların yanına koydu ve sızlandı.

Bayan Van Wyck yanlış anladı. "Altın" diye cesaretlendirdi. "Güzel altın! Takas et? Alışveriş?" derken elini yeniden Li Wan'ın deri giysilerinin üzerine koydu.

"Ne kadar? Satıyorsun? Ne kadar?" diye ısrar etti, ellerini kılların tersine sürttü ki, kas kirişiyle yapılmış dikişten emin olsun.

Ama Li Wan dilsizliğinin yanı sıra sağırdı da ve kadının konuşmasının onun için hiçbir anlamı yoktu. Başarısızlığının doğurduğu umutsuzluk üzerine çöktü. Bu kadınlara kendini nasıl tanıtabilirdi ki? Çünkü aynı ırktan olduklarını, erkekler ve erkeklerin kadınları arasında aynı kandan kız kardeş olduklarını biliyordu. Gözleri çılgınca odanın içinde dolaştı, etrafta asılı yumuşak kumaşları, kadınca eşyaları, oval aynayı ve altındaki zarif tuvalet malzemesini gördü. Bütün bunlar aklına tebelleş oldu, çünkü evvelce de böyle şeyler görmüştü; onlara baktıkça da dudakları istem dışı olarak gırtlağının çıkartırken titrediği sesler oluşturdu. Sonra bir düşünce kafasında şimşek gibi çaktı ve kendini toparladı. Sakin olmalıydı. Kendine hâkim olmalıydı, çünkü bu kez yanlış anlaşılma olmamalıydı, yoksa – bastırılmış bir gözyaşı sağanağıyla sarsıldı ve yeniden doğruldu.

Elini masaya koydu. "*Masa*" diye açık ve bariz bir şekilde ilan etti. "*Masa*" diye tekrarladı.

Bayan Van Wyck'e baktı, o da başıyla onayladı. Li Wan sevindi, ama iradesini kullanarak sakin kalmayı başardı. "*Soba*" diye devam etti. "*Soba.*"

Bayan Van Wyck'in başıyla her onaylamasıyla Li Wan'ın heyecanı arttı. Unutulmuş sözcüklerin geri

gelmesinin yavaş ya da hızlı olmasına bağlı olarak, bir tökezleyip duruyor, sonrasında aceleyle atılıyor, kulübede dolaşarak, her parçayı ardı ardına sıralıyordu. Nihayet bitirdiğinde zafer kazanmış gibiydi, vücudu dik, başını geriye atmış, bekleyiş içinde duruyordu.

"Kedi," dedi Bayan Van Wyck gülüyor ve anaokulu usulü heceliyordu. "Ke-di fa-re-yi ya-ka-la-dı."

Li Wan ciddi ciddi başını sallayarak onayladı. Sonunda onu anlamaya başlamışlardı, şu kadınlar. Bu düşünce bronz teninin altına kan hücum etmesine neden oldu ve gülümseyip başını daha da şiddetli sallayarak onaylamaya koyuldu.

Bayan Van Wyck yoldaşına döndü. "Bir yerlerde az buçuk misyon eğitimi almış, sanırım, şimdi de gelmiş bize gösteriş yapıyor."

"Tabii," diye kıkırdadı Bayan Giddings. "Küçük aptal! Onun gösterişçiliği yüzünden uykumuzdan olacağız."

"Her halükârda bu ceketi istiyorum. Eski bile olsa, işçiliği iyi, mükemmel bir örnek." Ziyaretçiye döndü. "Alışveriş? Sen! Alışveriş? Ne kadar? Ha? Ne kadar, söyle?"

"Belki de bir elbise ya da benzeri bir şey ister," diye önerdi Bayan Giddings.

Bayan Van Wyck kalkıp Li Wan'ın yanına gitti ve sabahlığı karşılığında giysisini alabileceğini anlatan işaretler yaptı. Ve alışverişi ilerletmek amacıyla Li Wan'ın elini aldı, giysinin göğsündeki dantel ve kurdelelerin arasına koydu ve dokuyu hissedebilmesi için parmaklarını ileri geri oynattı. Ama giysinin önünü gevşekçe birleştiren mücevherli kelebek iyi kapanmamıştı ve giy-

sinin önü yana kayarak, bir bebeğin dudaklarının hiç değmemiş olduğu diri, beyaz bir göğsü ortaya çıkarttı.

Bayan Van Wyck soğukkanlılıkla hatayı düzeltti; ama Li Wan bir çığlık attı ve Evelyn Van Wyck'inki kadar diri ve beyaz göğsünü gösterene kadar deri gömleğini yırtıp açtı. Anlaşılmaz şeyler mırıldanıp seri hareketler yaparak, akrabalık bağı kurmaya çalıştı.

"Bir melez," diye yorumda bulundu Bayan Van Wyck. "Saçından öyle çıkarttım."

Bayan Giddings küçümser bir işaret yaptı. "Babasının beyaz teninden gurur duyuyor. Hayvanca! Ona bir şeyler ver de gitsin artık Evelyn."

Ama diğer kadın iç çekti. "Zavallıcık, onun için bir şeyler yapabilmeyi isterdim."

Dışarıda ağır bir ayak mıcırı çiğnedi. Sonra kulübenin kapısı ardına kadar açıldı ve Canim içeri daldı. Bayan Giddins bir ani ölüm resmi gördü ve çığlık attı; ama Bayan Van Wyck kararlı bir şekilde adamın önüne dikildi.

"Ne istiyorsun?" diye sordu.

"Nasıl yani?" diye rahatça ve doğrudan yanıt verdi Canim, bir yandan da Li Wan'ı işaret ediyordu. "Bu benim karım."

Kadına uzandı, ama kadın onu itti.

"Konuş, Canim! Onlara benim ne olduğumu söyle."

"Pow-Wah-Kaan'ın kızı olduğunu mu? Hayır, bu onlara ne ki ilgilensinler? İyisi mi onlara senin kötü bir eş olduğunu söyleyeyim, uykusu ağırken kocanın yatağından kaçtığına göre."

Yeniden kadına doğru uzandı, ama kadın ondan uzaklaşıp Bayan Van Wyck'e doğru kaçtı ve ayakla-

rının dibine çökerek çılgınca yalvarıp dizlerini sarmaya çalıştı. Ama hanımefendi geri adım atıp gözleriyle Canim'e izin verdi. Adam da Li Wan'ı koltuk altından yakalayıp ayağa kaldırdı. Kadın umutsuzluğun çılgınlığıyla ona karşı koymaya çalıştı, sonunda adam nefes nefese kalmış, ama odanın yarısını da katetmişlerdi.

"Bırak beni Canim," diye hıçkırdı.

Ama adam debelenmeyi bırakana kadar onun bileğini büktü. "Küçük mus kuşunun anıları çok güçlü ve sorun çıkartıyorlar" diye söze başladı adam.

"Biliyorum, biliyorum," diye araya girdi Li Wan. "Karların içindeki adamı ve hiç olmadığı gibi ellerinin ve dizlerinin üzerinde süründüğünü görüyorum. Ve küçük bir çocuk olan beni sırtında taşıyor. Bütün bunlar da Pow-Wah-Kaan'dan ve ben dünyanın küçük bir köşesinde yaşamaya gelmemden daha önce oldu."

"Biliyorsun," diye yanıtladı adam, kadını kapıya doğru sürüklerken; "ama sen benimle birlikte Yukon'dan aşağıya gelecek ve unutacaksın."

"Hiçbir zaman unutmayacağım! Tenim beyaz oldukça hatırlayacağım!" Kapının pervazına yapıştı ve Bayan Evelyn Van Wyck'e yalvarırcasına son bir bakış attı.

"O zaman sana unutmasını öğreteceğim, ben, Canim, Kano!"

Konuşurken bir yandan da kadının parmaklarını açtı ve onunla birlikte ize doğru ilerledi.

YAŞLI ADAMLAR BİRLİĞİ

Kışlada bir adam ölüm cezasıyla yargılanıyordu. Yaşlı bir adamdı, Le Barge gölünün aşağısında, Yukon'a dökülen Beyazbalık Nehrinin yerlisiydi. Bütün Dawson bu konuda çok heyecanlıydı, aşağı yukarı bin mil boyunca Yukon'da yaşayanlar da. Fethedilen halklara yasa getirmek toprakları ve denizleri talan eden Anglosaksonların âdetiydi ve çoğunlukla da bu yasa sertti. Ama Imber'in durumunda, yasa bir seferlik olsun yetersiz ve güçsüz görünüyordu. İşlerin matematiksel doğasında, ona uygun görülecek cezada eşitlik yoktu. Ceza kaçınılmaz bir sonuçtu, bundan kuşku yoktu ve her ne kadar ölüm cezası söz konusu olsa bile, Imber'in yalnızca bir hayatı vardı, ama ona karşı öyküde birçok kişininki de söz konusuydu.

Doğrusu, eline o kadar çok kişinin kanı bulaşmıştı ki, ona atfedilen cinayetlerin sayılması mümkün değildi. İnsanlar, izin başında ya da sobanın yanında pipo içerek otururken, ölümü onun elinden olanların

kabaca bir sayısını hesaplamışlardı. Beyazlar vardı, hepsi birden, o zavallı öldürülen insanlar, birer birer, ikişer ikişer veya gruplar halinde öldürülmüşlerdi. Üstelik bu cinayetler o kadar mantıksız ve amaçsız olmuştu ki, atlı polis için bunlar uzun süre esrarını korumuştu; hatta yüzbaşılar zamanında ve daha sonraları, derelerde madenciliğin başlayıp da Dominyondan bir valinin toprağın servetinin karşılığını ödemesini sağlamak için geldiği günlerde bile.

Ama daha da esrarlı olanı, Imber'in Dawson'a teslim olmaya kendisinin gelmesiydi. İlkbahar sonlarıydı, Yukon buzunun altında gürleyip kıvranmaya başladığı günlerdi ve yaşlı Kızılderili nehir izinden güçbela kıyıya tırmanıp gözlerini kırpıştırarak ana caddede dikilmişti. Gelişine tanık olanlar, güçsüz olduğunu ve sendelediğini fark etmişlerdi, bir kütük yığınına doğru ilerleyip ve üzerine oturmuştu. Burada bütün bir gün boyunca oturmuş, önünden hiç durmadan geçen beyaz adam seline gözlerini dikip bakmıştı. Birçokları başını döndürüp bakışlarıyla göz göze gelmiş ve yüzünde bu kadar garip bir ifade olan bu yaşlı Siwash hakkında yorumda bulunanlar bile olmuştu. Daha sonrasında, birçok kişi onun olağanüstü çehresinden etkilendiğini anımsamış ve sonra da bu sıradışı durumu hızla fark etmiş olmalarından ötürü ebediyen gurur duymuşlardı.

Ama bu fırsatın kahramanı olmak Dickensen'a, Küçük Dickensen'a nasip olmuştu. Küçük Dickensen bu topraklara büyük hayaller ve bir avuç parayla gelmişti; ama parasıyla birlikte hayalleri de erimiş ve Birleşik Devletler'e dönüş masrafını karşılayabilmek için Holbrook ve Mason simsarlık şirketindeki kâtip-

lik görevini kabul etmişti. Holbrook ve Mason'ın yazıhanesinin karşı kaldırımında, Imber'in üzerinde oturduğu kütük yığını bulunuyordu. Dickensen yemeğe çıkmadan önce pencereden ona bakmıştı; yemekten döndüğünde de pencereden baktı ve yaşlı Siwash hâlâ oradaydı.

Dickensen pencereden bakmayı sürdürdü ve o da sonrasında ebediyete kadar hızlı sezgisiyle gurur duyacaktı. Romantik bir çocukcağızdı ve hareketsiz yaşlı kâfiri, Siwash ırkının istilacı Saxon misafirlere sakin gözlerle bakan bilgeliğine benzetti. Saatler geçti, ama Imber duruşunu değiştirmedi, kasları bir saç kılı kadar bile oynamadı; Dickensen de bir zamanlar insanlar sağından solundan geçerlerken ana caddede bir kızağın üzerinde dimdik oturan adamı hatırladı. Adamın dinlendiğini sanmışlardı, ama sonrasında ona dokunduklarında, onun kaskatı ve soğuk olduğunu, o kalabalık sokağın ortasında donarak ölmüş olduğunu fark etmişlerdi. Bir tabuta sığdırabilmek amacıyla açmak için onu bir ateşin yanına götürüp biraz eritmeleri gerekmişti. Dickensen bunu hatırladığında ürperdi.

Daha sonra, Dickensen bir puro içip serinlemek üzere kaldırıma çıkmıştı; biraz sonra da Emily Travis geldi. Emily Travis nazik, narin ve nadir bulunan bir kadındı ve Londra'da ya da Klondike'ta olsun, milyoner bir maden mühendisinin kızına yaraşır tarzda giyinirdi. Küçük Dickensen purosunu bir pencerenin pervazına, sonradan bulabileceği bir yere bırakıp şapkasını kaldırarak onu selamladı.

On dakika kadar sohbet etmişlerdi ki, Dickensen'in omuzunun üzerinden ileriye bakan Emily Travis şaş-

kınlıkla hafif bir çığlık attı. Dickensen görmek için döndü ve o da şaşırdı. Imber sokağı geçmiş orada dikiliyordu, cılız ve aç görünüşlü bir gölge gibi, bakışları kıza dikilmiş.

"Ne istiyorsun?" diye ürkekçe bir yiğitlikle sordu, Küçük Dickensen.

Imber homurdandı ve Emily Travis'e sokuldu. Kıza hevesle ve dikkatlice baktı, her santimetre karesine. Özellikle de ipeksi kumral saçlarıyla, bir kelebeğin kanatları gibi tazeliği olan hafifçe tüylü, yumuşak yanaklarının rengiyle ilgilenmişti. Kızın çevresini dolaştı, bir at ya da teknenin inşa edildiği hatları inceleyen bir adamın hesaplayan gözleriyle onu değerlendirdi. Güzergâhının üzerinde, kızın kulağının pembe gövdesi adamın gözleriyle batıdan batmakta olan güneşin arasına girdi ve o da bu pembe saydamlığı seyretmek üzere durdu. Sonra kızın yüzünü incelemeye döndü ve uzun, amaçlı bir edayla mavi gözlerine baktı. Homurdandı ve omzuyla dirseği arasına bir elini dayadı. Diğer eliyle kızın kolunu kaldırıp geriye kıvırdı. Yüzünde tiksinti ve şaşkınlık okunuyordu, sonra aşağılayıcı bir homurtuyla kızın kolunu bıraktı. Ardından genizden hece mırıldandı, ona arkasını döndü ve Dickensen'e hitap etti.

Dickensen ne konuştuğunu anlamıyordu, Emily güldü. Imber birinden ötekine dönüp kaşlarını çattı, ama her ikisi de başını salladı. Tam uzaklaşacaktı ki kız seslendi.

"Hey, Jimmy! Buraya gel!"

Jimmy sokağın karşısından geldi. İriyarı, tescilli bir beyaz adam giysisine bürünmüş, başında da Eldorado

altın krallarına özgü geniş kenarlı şapkası olan bir Kızılderiliydi. Dura kalka, gırtlağı tıkanarak Imber'le konuştu. Jimmy bir Sitka yerlisiydi ve iç bölgelerin lehçesini şöyle böyle konuşabiliyordu.

"O bir Beyazbalık adamı," dedi Emily Travis'e. "Ben bilmez onun konuşmasını pek. O görmek ister baş beyaz adamı."

"Vali" diye önerdi Dickensen.

Jimmy Beyazbalık adamıyla biraz daha konuştu, suratı ciddi ve kaygılı bir ifade kazanmıştı.

"Ben sanır o Yüz'aşı Alexander'ı ister" diye açıkladı. "O der ki beyaz adam öldürmüş, beyaz kadın, beyaz oğlan, çok beyaz insan öldürmüş. O ister ölmek."

"Delirmiş sanırım" dedi Dickensen.

"Nedir o?" diye sordu Jimmy.

Dickensen temsili olarak bir parmağını kafasının içine sokup orada dairesel bir hareket yaptı.

"Beki öledir, beki öledir," dedi Jimmy, hâlâ beyaz adamların baş adamını görme talebinde bulunan Imber'e dönerken.

Bir atlı polis (Klondike hizmeti için atından ayrılmıştı) gruba katıldı ve Imber'in arzusunun tekrarlandığını duydu. İri kıyım, genç bir adamdı; geniş omuzlu, kaslı göğüslü, bacakları sağlam ve iki yana ayrıktı ve her ne kadar Imber uzun boylu olsa da onu yarım baş kadar geçiyordu. Gözleri soğuk, gri ve sabitti, soydan ve gelenekten gelme kendine özgü bir özgüvenle davranıyordu. Aşırı genç görünümü, muhteşem erkekliğini daha da vurgulu bir hale getiriyordu –sıradan bir delikanlıydı– ve yumuşak yanağının bir genç kızınki gibi kızarabileceğini akla getiriyordu.

Imber hemen onun çekiciliğine kapıldı. Yanağını süsleyen kılıç yarasını görünce, gözlerini ateş bastı. Genç adamın bacağından aşağı buruşuk elini gezdirdi ve şişkin kaslarını okşadı. Geniş göğsüne yumruğuyla vurdu, omuzlarını bir zırh gibi kaplayan kaslara bastırıp yokladı. Gruba yoldan geçmekte meraklılar da katılmıştı – güçlü madenciler, dağcılar ve sınır boyu halkı, uzun bacaklı ve geniş omuzlu kuşakların oğulları. Imber gözlerini birinden diğerine dolaştırdı sonra da Beyazbalık lisanıyla yüksek sesle konuştu.

"Ne dedi?" diye sordu Dickensen.

"O der ki, o aynı, bu polis memuruyla" diye çevirdi Jimmy.

Küçük Dickensen ufak tefek biriydi ve Bayan Travis'in yanında bu soruyu sorduğuna pişman oldu.

Polis memuru da onun adına üzülmüştü ve araya giriverdi. "Sanırım söylediklerinde doğruluk payı var. Soruşturma için onu yüzbaşıya götüreceğim. Ona benimle gelmesini söyle, Jimmy."

Jimmy başka gırtlak tıkanmalarıyla denileni yaptı, Imber da homurdandı ve sonra halinden memnun göründü.

"Bir de ona ne dediğini sor Jimmy, kolumu tutarken ne demek istediğini."

Emily Travis böyle konuştu ve Jimmy de soruyu tekrarlayıp yanıtını aldı.

"O der ki, sen korkmamış" dedi Jimmy.

Emily Travis memnun olmuş gibiydi.

"O der, sen *skookum* değil, kuvvetli değil, tıpkı küçük bir bebek gibi çok yumuşak. O seni böler, iki eliyle, küçük parçalara. O düşünür, ki çok gülünç,

çok garip, şu polis memuru gibi kadar büyük, o kadar kuvvetli adamlara sen annelik etmen."

Emily Travers gözlerini dik ve kıpırtısız tuttu, ama yanakları kıpkırmızı olmuştu. Küçük Dickensen de kızarmış ve hayli mahcup olmuştu. Polis memurunun yüzü bile delikanlı kanıyla kızardı.

"Sen, gel benimle," dedi sertçe, kalabalığa omuz vurup kendine bir yol açarken.

Böylece Imber kışlanın yolunu tuttu, orada tam ve gönüllü bir itirafta bulundu ve oradan bir daha hiç ayrılmadı.

Imber çok yorgun görünüyordu. Umutsuzluğun ve yaşın neden olduğu yorgunluk yüzünden okunuyordu. Omuzları hüzünle çökmüş, gözlerinde ışıltı kalmamıştı. Karmakarışık saçlarının beyaz olması gerekiyordu, ama güneş ve iklimin etkisi onu o kadar yıpratıp ve yakmıştı ki gevşek, ölü ve renksiz bir şekilde sarkıyorlardı. Etrafında olup bitenlerle hiç ilgilenmiyordu. Mahkeme salonu derelerden ve izlerden gelen adamlarla doluydu, düşük perdeden konuştukları seslerinin gürültü ve homurtusunda uğursuz bir hava vardı ve insanın kulağında derin mağaralardaki denizin uğultusunu hatırlatıyordu.

Imber bir pencerenin kıyısında oturmuş, kayıtsız gözlerle ara sıra dışarıdaki kasvetli manzarayı seyrediyordu. Hava kapalıydı ve gri bir yağmur çiseliyordu. Yukon'da su baskını mevsimiydi. Buz gitmiş ve nehir kasabanın içine kadar yükselmişti. Ana caddede kanolarda ve sırıklı teknelerde hiç durup dinlenmeyen insanlar ileri geri geçip duruyorlardı. Imber sık sık bu teknelerin sokaktan dönüp kışlanın merasim alanı

olan meydana döndüğünü görüyordu. Bazen adamın altında kayboluyorlar ve ardından binanın kütüklerine çarptıklarını ve içlerindekilerin pencereden binaya doluştuklarını duyuyordu. Sonra, alt odayı katedip merdivenleri tırmanırken insanların bacaklarının suyun içindeki şapırtısı duyuluyordu. Sonra şapkaları ellerinde, deniz çizmelerinden sular damlayarak kapının ağzında beliriyor ve bekleyen kalabalığa katılıyorlardı.

Ve onlar bakışlarını onun üzerine odaklayıp uğursuz bir beklentiyle ödeyeceği bedelin keyfini çıkartırlarken, Imber de onlara bakıyor ve onların usulleri, hiç uyumayan, hiç durmadan, iyi zamanda da kötü zamanda da, selde ve kıtlıkta, sıkıntı ve dehşetle ölümde de ilerleyen ve gördüğü kadarıyla ebediyete kadar da durmadan ilerleyecek olan Yasaları üzerine düşünüyordu.

Adamın biri sertçe masaya vurdu ve konuşmalar azalarak sessizliğe büründü. Imber adama baktı. Otorite sahibi oymuş gibi duruyordu, ama Imber daha gerilerdeki bir masada oturan düz kaşlı olanın diğerlerinin ve masaya vuranın başı olduğunu tahmin etti. Aynı masadaki başka bir adam ayağa kalktı ve bir tomar kâğıttan okumaya başladı. Her yaprağın başında boğazını temizliyor ve sonunda parmağını ıslatıyordu. Imber adamın konuşmasını anlamıyordu; ama diğerleri anlıyordu ve bunun onları kızdırdığını fark etti. Bazen onları çok fazla kızdırıyordu, bir keresinde içlerinden biri ona tek heceli sözcüklerle keskin ve sert bir ifadeyle küfretti, ama masadaki adam masaya vurup onu susturdu.

Adam bitmez tükenmez bir şekilde okuyordu. Sizlerin tekdüze, cansız ritmi Imber'i hülyalara sürük-

ledi ve adam bitirdiğinde derin derin rüya görüyordu. Bir ses onunla kendi Beyazbalık dilinde konuştu ve o da ayağa kalkıp, hiç de şaşırmadan, kendisini kız kardeşinin oğlunun, yıllar önce ayrılıp beyazların yanına yerleşen genç adamın yüzüne bakarken buldu.

"Sen beni anımsamıyorsun," dedi, selamlama yerine.

"Hatırlıyorum" diye yanıtladı Imber. "Sen uzaklara giden Howkan'sın. Annen öldü."

"Yaşlı bir kadındı" dedi Howkan.

Ama Imber onu duymuyordu ve Howkan elini onun omuzuna koyup, yeniden kaldırdı.

"Sana adamın anlattıklarını söyleyeceğim, bu, ey aptal adam, senin neden olduğun ve Yüzbaşı Alexander'a anlattığın kötülüklerin öyküsü. Sen de anlamalı ve doğru olduğunu söylemeli ya da doğrusunu anlatmalısın. Böyle buyuruldu."

Howkan misyondakilerin arasına düşmüş ve onlar da ona okuma yazma öğretmişti. Ellerinde adamın yüksek sesle okuduğu ve Imber Jimmy'nin ağzından Yüzbaşı Alexander'e ilk itirafta bulunduğunda bir kâtip tarafından yazılan bir tomar kâğıdı tutuyordu. Howkan okumaya başladı. Imber bir süre dinledi, sonra yüzünde bir şaşkınlık belirdi ve aniden kesti.

"Bu benim konuşmam, Howkan. Ama senin ağzından çıkanları senin kulakların duymamıştı."

Howkan kendini beğenmişlikle sırıttı. Saçları ortadan ikiye ayrılmıştı. "Hayır, kâğıttan geliyor, ey Imber. Kulaklarım hiç duymadı. Kâğıttan geliyor, gözlerimden kafama ve ağzımdan da sana. Böyle geliyor."

"Böyle mi geliyor? Orada, kâğıtta mı?" Kâğıtları başparmağıyla işaret parmağı arasında hışırdatıp üzerindeki harflere bakarken, Imber dehşet içinde fısıldıyordu. "Bu büyük bir büyü olmalı, Howkan, sen de mucizeler yaratıyorsun."

"Bu bir şey değil, bir şey değil," diye yanıt verdi genç adam kayıtsızca ve gururla. Kâğıttan rastgele okudu: *"O yıl, buzlar çözülmeden, yaşlı bir adam ve bir ayağı topal bir oğlan çocuğu geldiler. Onları da öldürdüm ve adam çok gürültü çıkarttı ..."*

"Bu doğru" diye nefes nefese kesti Imber. "Çok gürültü çıkarttı ve bir türlü ölmedi. Ama bunu nasıl biliyorsun, Howkan? Belki de beyaz adamların şef adamı söylemiştir sana? Kimse bana bakmıyordu ve yalnızca ona söyledim."

Howkan sabırsızlıkla başını iki yana salladı. "Sana bunların kâğıtta olduğunu söylemedim mi, seni aptal?"

Imber mürekkeple karalanmış sayfalara dikkatle baktı. "Karların üzerine bakıp da anlatan avcı gibi, buradan daha dün bir tavşan geçmiş; şu söğüt kümesinin yanında durup dinlemiş, duymuş ve korkmuş; burada da yolundan sapmış, burada çok hızlı, uzun adımlarla ilerlemiş; burada daha hızlı ve daha büyük adımlarla bir vaşak gelmiş; burada, pençelerin kara derin saplandığı yerde, vaşak çok büyük bir adım atmış; şurada vurmuş, tavşan altında ve karın üstü yuvarlanırken; burada yalnızca vaşağın izi var, tavşan yok. Karın üzerindeki izlere bakıp şöyle ya da böyle diyen avcı gibi, sen de kâğıdın üzerine bakıp yaşlı Imber'in söyledikleri şunlardır bunlardır mı diyorsun?"

"Tam da öyle" dedi Howkan. "Ve şimdi de sen dinleyecek ve kadın dilini konuşman istenene kadar tutacaksın."

Bunun ardından, uzun bir süre, Howkan ona itiraflarını okudu ve Imber de düşünceli ve sessiz durdu. Sonunda dedi ki:

"Bu benim konuşmam ve doğru konuşma, ama ben yaşlanıyorum Howkan ve buradaki baş adamın bilmesinin iyi olacağı unutulmuş şeyler aklıma geliyor. Birincisi Buz Dağlarından gelen, demirden kurnazca tuzakları olan ve Beyazbalık'ın kunduzlarının peşinde olan adam var. Onu öldürdüm. Sonra, uzun zaman önce Beyazbalık'ta altın aramaya gelen üç kişi vardı. Onları da öldürdüm ve kutup porsuklarına terk ettim. Ve Beş Parmaklar'da bir sal ve çok etle gelen bir adam var."

Ara sıra Imber anımsayabilmek için duruyor, Howkan çeviriyor ve bir kâtip de yazıya döküyordu. Mahkeme salonu duyarsız bir şekilde bu sıradan ve küçük trajedileri dinliyordu; ta ki Imber hayli uzak mesafeden vurup öldürdüğü kızıl saçlı ve şaşı gözlü bir adama gelene kadar.

"Lanet olsun," dedi seyircilerin ön saflarında yer alan bir adam. Bunu içten ve kederli bir sesle söylemişti. Kızıl saçlıydı. "Lanet olsun" diye yineledi. "Bu kardeşim Bill." Ve duruşma boyunca düzgün aralıklarla onun "Lanet olsun," sözleri mahkeme salonunda duyuldu, ama ne arkadaşları ne de masaya vuran adam onu durdurdu.

Imber'in başı bir kez daha düştü ve gözleri de sanki bir perde yükselip onları dünyadan ayırmış gibi

donuklaştı. Ve ancak yaşlılığın ve gençliğin muazzam beyhudeliği üzerine görebileceği gibi rüya görmeye başladı.

Daha sonrasında, Howkan onu yeniden ayağa kaldırdı ve dedi ki: "Ayağa kalk Imber. Bu işleri neden yaptığını, bu insanları neden öldürdüğünü ve sonunda neden buraya gelip de Yasayı aradığını anlatman buyuruldu."

Imber zayıfça ayağa kalktı ve ileri geri sallanmaya başladı. Hafif ve biraz da guruldayan bir sesle konuşmaya başladı, ama Howkan onu durdurdu.

"Bu yaşlı adam, gerçekten de deli," dedi İngilizce, düz kaşlı adama. "Aptalca ve çocuk gibi konuşuyor."

"Biz de onun bir çocuğunki gibi konuşmasını dinleyeceğiz" dedi düz kaşlı adam. "Ve o konuştukça, kelimesi kelimesine her söylediğini dinleyeceğiz. Bunu anlıyor musun?"

Howkan anladı ve Imber'in gözleri ışıldadı, çünkü kız kardeşinin oğluyla otorite sahibi adam arasındaki oyuna şahit olmuştu. Sonra öyküsüne başladı. Bronz tenli bir yurtseverin epik öyküsüydü ki, bu pekâlâ henüz doğmamış kuşaklar için bronza dökülebilirdi. Kalabalık garip bir şekilde sessizleşmişti ve düz kaşlı yargıç başını ellerine dayayıp kendi ruhunu ve ırkının ruhunu düşünmeye başladı. Yalnızca Imber'in, çevirmenin tiz sesiyle dönüşümlü olarak yükselen derin tonu duyuluyordu, bir de ara sıra Tanrı'nın çanı gibi, kızıl saçlı adamın şaşırmış ve düşünceli "Lanet olsun" sözleri.

"Ben Beyazbalık halkından Imber'im." Howkan'ın çevirisi böyle gidiyordu, yaşlı Imber'in vahşi tınısı ve

ritmini yakalarken, içsel barbarlığı onu da ele geçirmiş, misyon kültürünü ve uygarlık kılıfını kaybetmişti. "Babam Otsbaok'tu, güçlü bir adam. Ben çocukken, ülkem güneş ışığı ve mutlulukla ısınıyordu. Halk garip şeylerin açlığını hissetmiyor ya da yeni seslerin peşinden gitmiyor ve babalarının usulleri neyse onların usulleri de bu oluyordu. Kadınlar gençlerin gözüne giriyor, gençler de onlara hoşnutlukla bakıyordu. Kadınların göğüslerinden bebekler sarkıyor ve kadınlar da kabileyi çoğaltacak şekilde geniş kalçalı oluyorlardı. O günlerde erkekler de erkekti. Barışta ve bollukta, savaşta ve kıtlıkta, onlar erkekti."

"O zamanlar şimdikine göre sularda daha fazla balık, ormanda daha fazla et vardı. Köpeklerimiz kurttu, kalın tüyleriyle sıcaktılar, soğuğa ve fırtınaya karşı dayanıklıydılar. Pellyler bizim topraklarımıza geldiğinde de onları öldürüyorduk ya da öldürülüyorduk. Çünkü biz Beyazbalıklar erkektik ve babalarımızla babalarımızın babaları Pellylere karşı savaşmışlar ve toprağın sınırlarını belirlemişlerdi."

"Dediğim gibi, köpeklerimiz neyse, biz de oyduk. Sonra bir gün ilk beyaz adam geldi. Sürünüyordu, ellerinin ve dizlerinin üzerinde, karın içinde. Derisi de gerilmişti ve altından keskin kemikleri çıkıyordu. Hiç böyle bir adam olmadı, diye düşündük ve hangi garip kabileden ve topraktan geldiğini merak ettik. Güçsüzdü, çok güçsüz, küçük bir çocuk gibi, bu yüzden ona ateşin başında bir yer, üzerine yatacağı sıcak kürkler verdik ve ona küçük çocuklara verdiğimiz yiyeceklerden verdik."

"Yanında bir de köpek vardı, bizim köpeklerimi-

zin üç tanesi kadardı ve çok güçsüzdü. Bu köpeğin tüyleri kısaydı ve sıcak değildi, kuyruğu donmuştu, bu yüzden ucu düştü. Bu garip köpeği de besledik, ateşin başına yatırdık ve kendi köpeklerimizden koruduk, yoksa onu öldürürlerdi. Ve adamla köpek mus etiyle güneşte kurutulmuş somon yiyip nasıl da güçlendiler; güçlendikçe de nasıl iri ve korkusuz oldular. Adam yüksek sesle konuşuyor, yaşlı ve genç herkese gülüyor ve genç kızlara da pervasızca bakıyordu. Köpek de bizimkilerle dövüştü ve kısa tüyleriyle yumuşaklığına karşın bir günde üçünü birden öldürdü."

"Adama halkıyla ilgili sorular sorduğumuzda, "birçok kardeşim var," dedi ve hiç de güzel olmayan bir şekilde güldü. Ve tüm gücünü topladığında da gitti, yanında şefin kızı Noda da gitti. Bundan sonra, köpeklerimizden biri yavruladı. Ve hiç öyle bir köpek cinsi görülmemişti – koca kafalı, geniş çeneli, kısa tüylü ve biçare. Evet, babamı hatırlıyorum, Otsbaok, güçlü bir adam. Yüzü böylesi biçareliğin karşısında öfkeden kapkara kesildi ve eline bir taş aldı, öyle ya da böyle, başka bir biçarelik olmadı. Bundan iki yaz sonra da Noda kolunun altında bir oğlanla aramıza döndü."

"Bu da başlangıçtı. İkinci bir beyaz adam daha geldi, kısa tüylü köpeklerle ve giderken bunları arkada bıraktı. Onunla birlikte en güçlü köpeklerimizden altısı da gitti ve bunun karşılığında, takas olarak, annemin erkek kardeşi Koo-So-Tee'ye büyük bir hızla altı kez ateş eden muhteşem bir tabanca verdi. Koo-So-Tee çok iriydi ve tabancayı alınca, oklarımızla yaylarımıza çok güldü. 'Kadın işi' dedi onlara ve çıplak suratlı

bozayıya karşı elinde tabancayla gitti. Şimdi çıplak suratlıyı tabancayla avlamanın iyi olmadığı biliniyor, ama o zaman nereden bilecektik ki? Koo-So-Tee de nereden bilecekti? Böylece çıplak suratlının karşısına cesurca çıktı ve tabancayı hızla altı kez ateşledi; çıplak suratlıysa sadece homurdandı, onun göğsünü yumurta kırarmış gibi patlattı ve Koo-So-Tee'nin beynini de arının kovanından bal damlatır gibi yere akıttı. O iyi bir avcıydı ve *squaw*'ıyla çocuklarına et getirecek kimse yoktu. Biz çok kederlendik ve dedik ki, 'Beyaz adam için iyi olan, bizim için iyi değildir.' Doğrusu da bu. Birçok şişman beyaz adam var, ama onların usulleri bizi sayıca az ve sıska yaptı."

"Sonra üçüncü beyaz adam geldi, yanında her türden çok güzel yiyecekler ve eşyalardan oluşan büyük bir servet getirdi. Ve ticaret yoluyla bizim en güçlü yirmi köpeğimizi aldı. Aynı zamanda, armağanlar ve büyük vaatlerle, kimsenin nereye olduğunu bilmediği bir yolculuğa çıkarken kendisine eşlik etmek üzere genç avcılarımızdan on tanesini yanına aldı. Söylendiğine göre, hiç kimsenin gitmemiş olduğu Buz Dağlarında ya da dünyanın kenarının ötesindeki Sessizlik Tepesinde karların içinde öldüler. Ne olduysa oldu, ama Beyazbalık halkından genç avcılarla köpekleri bir daha gören olmadı."

"Sonraki yıllarda daha fazla beyaz adam geldi, daha çok ücret ve armağanlarla gençlerimizi yanlarında götürdüler. Bazen gençler Pellylerin topraklarının ötesinden garip tehlike ve zahmet öyküleriyle geri döndüler ve bazen de dönmediler. Biz de dedik ki: 'Bu beyaz adamlar canları için korkmuyorlarsa, kalabalık

olmalarındandır; ama biz Beyazbalık halkı çok azız, gençlerimiz artık gitmesin.' Ama gençler gittiler; genç kızlar da gittiler ve biz çok öfkelendik."

"Doğrudur, un ve tuzlama domuz yedik, çay içtik ki çok büyük bir zevkti; yalnız, çay elde edemediğimizde, çok kötü oluyor ve biz az konuşup çabuk kızıyoruz. Böylece beyaz adamın ticaret için getirdiği şeylerin açlığını duyar olduk. Ticaret! Ticaret! Hep ticaret! Bir kış etimizi çalışmayan saatler, dümdüz olan eğeler ve fişekleri olmadığı için değersiz olan tabancalar için sattık; ardından da kıtlık geldi ama bizim etimiz yoktu ve kırk kişi bahar gelmeden ölmüştü."

"'Şimdi zayıf düştük,' dedik; 've Pellyler üzerimize çullanacaklar, sınırlarımız aşılacak.' Ama bizimle meşgul oldukları gibi Pellylerle de meşgul olmuşlar ve onlar da bizim üzerimize gelemeyecek kadar zayıf düşmüşlerdi."

"Babam Otsbaok, güçlü bir adam, artık yaşlanmış ve çok bilge olmuştu. Şefle konuştu ve dedi ki: 'Dinle, köpeklerimiz değersiz. Onlar artık kalın tüylü ve güçlü değiller, buzun ve koşumların altında ölüyorlar. Köye gidip onları öldürelim, yalnızca kurt olanları saklayalım ve onları da gece dışarıya bağlayalım ki ormandaki vahşi kurtlarla çiftleşsinler. Böylece yeniden güçlü ve sıcak köpeklerimiz olur.'"

"Onun sözünü dinlediler ve biz Beyazbalıklar köpeklerimizle ünlü olduk; çünkü onlar ülkenin en iyileriydiler. Genç erkeklerimizle kadınlarımızın en iyileri beyaz adamlarla birlikte iz boyunca ve nehirde uzak yerlere doğru yola çıkmışlardı. Genç kadınlar da yaşlanmış ve bozulmuş olarak geri geldiler, tıpkı Noda

gibi ya da hiç gelmediler. Genç erkekler de gelip bir süreliğine ateşimizin başında oturdular, kötü konuşmalar ve kaba davranışlarla doluydular, kötü içkiler içip uzun günler ve geceler boyunca kumar oynadılar, kalplerinde hep büyük bir huzursuzluk vardı, beyaz adamın çağrısı gelince de yeniden bilinmeyen yerlere doğru uzaklaşıp gittiler. Onurları ve saygıları da kalmamıştı; kadim usullerle alay edip, şeflere ve şamanlara gülüyorlardı."

"Dediğim gibi, biz Beyazbalıklar güçsüz bir ırk olmuştuk. Sıcak derilerimizle kürklerimizi tütün, viski ve bizi soğukta titreten ince beyaz pamuklular karşılığında sattık. Öksürük hastalığı da üzerimize çöktü, kadınlar ve erkekler uzun geceler boyunca öksürüp terlediler ve izdeki avcılar karların üzerine kan tükürdüler. Önce biri, sonra diğeri ağzından kanlar akıttı ve öldü. Kadınlar daha az çocuk doğurdular, doğurdukları da güçsüz ve hastalığa açıktı. Beyaz adamlardan başka hastalıklar da geldi, benzerini hiç görmediğimiz, anlamadığımız hastalıklar. Çiçek ya da kızamık, bu hastalıkların adını duydum ve bu hastalıklar yüzünden, sonbahar aylarında yumurtalarını bırakıp artık yaşamalarına gerek kalmayan somon balıklarının durgun sularda ölmesi gibi öldük."

"Yine de işin garipliği burada, beyaz adam ölümün nefesi gibi geliyordu; bütün usulleri ölüme yol açıyordu, burun delikleri bununla doluydu, ama onlar ölmüyordu. Viski, tütün ve kısa tüylü köpekler onların; çiçek, kızamık, öksürük ve ağız kanaması gibi birçok hastalık onların; beyaz tenleri ve fırtınayla soğuğa karşı dayanıksızlıkları onların; altı kez hızla

ateş eden ama değersiz olan tabanca onların. Ama yine de bütün bu hastalıklara karşın şişmanlayıp gelişiyorlar, bütün dünyaya el koyuyor ve halklarına kötü davranıyorlar. Kadınları da küçük bebekler gibi yumuşak ve çok kırılgan, ama kırılmıyorlar, erkeklerin anneleri oluyorlar. Tüm bu yumuşaklık, hastalık ve zayıflıklardan kuvvet, güç ve otorite çıkıyor. Onlar tanrı ya da şeytan olmalı, duruma göre. Bilmiyorum. Ben ne bilirim ki, ben, yaşlı Imber, Beyazbalıklardan? Tek bildiğim, bu beyaz adamlar, uzaklara gidenler ve dünyayla dövüşenler, anlayabilmenin çok ötesindeler."

"Dediğim gibi, ormandaki et azaldıkça azalıyordu. Doğru, beyaz adamın tüfeği çok mükemmel ve çok uzaktan öldürüyor; ama öldürecek et olmayınca, tüfeğin ne değeri olur ki? Ben Beyazbalık'ta bir çocukken, her tepede muslar vardı ve her yıl da sayısız karibu gelirdi. Ama şimdi bir avcının on gün boyunca izde dolaşıp da tek bir musun bile gözlerini şenlendirmemesi olası, sayısız karibular da artık hiç gelmiyorlar. O zaman da uzaktan öldüren bir tüfeğin, öldürecek bir şey olmayınca pek bir değeri olmuyor."

"Ve ben, Imber, bütün bu konulara kafa yordum ve bu arada da Beyazbalıkların, Pellylerin ve ülkedeki tüm kabilelerin, ormandaki et yok oldukça, yok olmalarını seyrettim. Uzun süre kafa yordum. Şamanlarla ve yaşlı bilge adamlarla konuştum. Köylerin gürültüsü beni rahatsız etmesin diye uzağa gittim ve karnım bastırıp da gözümü ya da kulağımı yavaşlatmasın diye et de yemedim. Ormanda uzun süre uykusuz oturdum, gözlerimi bir alamet için açtım, kulaklarım da gele-

cek olan söz için açık durdu. Gecenin karanlığında, rüzgârın uğuldadığı, suların inlediği nehir yatağına inip tek başıma dolaştım; orada ağaçlarda, ölülerde ve aramızdan ayrılmış olanlarda eski şamanların hayaletlerinden akıl bekledim."

"Ve sonunda, tıpkı bir görüntü gibi, gözümün önüne kısa tüylü, çirkin köpekler geldi ve yol açıkça göründü. Güçlü bir adam olan babam Otsbook'un bilgeliğiyle bizim kurtköpeklerimizin kanı temiz kalmış ve dolayısıyla kürkleriyle ısınmışlar, kızaklara koşulduklarında da kuvvetli olmuşlardı. Böylece köyüme döndüm ve erkeklerle konuştum. 'Bu beyaz adamlar bir kabile olmalı' dedim. 'Çok büyük bir kabile ve kuşkusuz ülkelerinde artık et kalmamış ki bizim aramıza, kendilerine yeni bir ülke edinmeye gelmişler. Ama bizi zayıflatıyorlar ve ölüyoruz. Çok aç insanlar bunlar. Etimiz bitti bile ve yaşamak istiyorsak en iyisi onlarla köpeklerimizle yaptığımız gibi meşgul olmalıyız.'"

"Daha da konuştum ve savaş önerdim. Beyazbalık erkekleri de beni dinlediler ve bazıları bir şey dedi, bazıları başka bir şey, diğerleri de farklı ve değersiz sözler söylediler, hiç kimse cesurca eylem ve savaş sözü etmedi. Ama genç adamlar su kadar güçsüz ve korkak olsa da yaşlı adamların ses çıkartmadan oturmasını seyrettiler ve gözlerine bir ateş geldi gitti. Daha sonrasında, köy uyurken ve hiç kimse bilmeden, yaşlı adamları alıp uzağa, ormana götürdüm ve daha da konuştum. Şimdi anlaşmıştık ve güzel, eski günleri, özgür ülkeyi, bolluk zamanını, mutluluğu ve güneş ışığını anımsadık; birbirimize kardeş dedik ve büyük

bir gizlilik yemini ederek ülkeyi üzerimize çöken bu kötü ırktan temizleme sözü verdik. Aptal olduğumuz açıktı, ama biz, Beyazbalık'ın yaşlı adamları, nereden bilebilirdik ki?"

"Diğerlerini cesaretlendirmek için ilk eylemi ben gerçekleştirdim. İlk kano gelene kadar Yukon'da nöbet bekledim. İçinde iki beyaz adam vardı ve ben nehrin kıyısında ayağa kalkıp elimi kaldırınca, yollarını değiştirip yanıma geldiler. Teknenin pruvasındaki adam ona neden işaret ettiğimi öğrenmek için başını kaldırdığında, okum ıslık çalarak doğrudan gırtlağına saplandı ve o da öğrenmiş oldu. Kıçta kürek çeken ikinci adam tüfeğini omuzuna yarı yola kadar kaldırmıştı ki üç mızrağımdan ilki ona saplandı."

"'Bunlar ilki,' dedim, yaşlı adamlar etrafımda toplandığında. 'Daha sonra bütün kabilelerin bütün yaşlı adamlarını bir araya getireceğiz, bunun ardından da kuvvetli kalan genç adamları ve işimiz kolaylaşacak.'"

"Sonra iki ölü beyaz adamı nehre attık. Kanoya gelince, ki çok güzel bir kanoydu, ateşe verdik, aynı zamanda kanonun içindekileri de ateşe verdik. Ama önce eşyalara baktık ve bıçaklarımızla kesip açtığımız deri keseler vardı. Bu keselerin içinde birçok kâğıt vardı, senin okuduğun kâğıtlar gibi, ey Howkan, üstlerinde de çok şaşırdığımız ama anlayamadığımız işaretler vardı. Şimdi, akıllandım ve bunların, senin bana dediğin gibi adamların konuşmaları olduğunu biliyorum."

Howkan kano olayını çevirmeyi bitirdiğinde mahkeme salonunda bir fısıltı ve uğultu yükselirken bir adamın sesi duyuldu: "Bu '91'deki kaybolan posta,

Peter James ve Delaney getiriyorlardı, onlarla son olarak Le Barge'dan ayrılırken Matthews konuşmuştu." Kâtip düzenli bir şekilde not aldı ve Kuzeyin tarihine bir paragraf daha eklendi."

"Bundan başka pek az şey var," diye devam etti Imber. "Yaptıklarımız orada, kâğıdın üzerinde. Bizler yaşlı adamlardık ve anlamadık. Ben, Imber bile artık anlamıyorum. Gizlice katlettik ve katletmeyi sürdürdük; çünkü yıllar geçtikçe ustalaştık ve acele etmeden ilerlemenin çabukluğunu öğrendik. Beyaz adamlar kara bakışları ve kaba sözleriyle aramıza gelip gençlerimizden altısını demirle çaresiz kılarak götürdüklerinde, daha geniş ve daha uzak bir çevrede öldürmemiz gerektiğini anladık. Ve birer birer biz yaşlı adamlar nehirden yukarıya, bilinmedik topraklardan içeri yola çıktık. Cesurca bir işti. Yaşlıydık ve korkusuzduk, ama uzak yerlerin korkusu yaşlı insanlar için dehşetli bir korkudur."

"Böylece katlettik, acele etmeden ve beceriyle. Chilcoot'ta ve Deltada katlettik, geçitlerden denize, beyaz adamlar nerede kamp kurdularsa, nerede izden ayrıldılarsa. Doğru, öldüler, ama bunun bir kıymeti yoktu. Hep dağlardan geldiler, çoğaldılar da çoğaldılar, bizse, yaşlı olduğumuzdan, azaldık da azaldık. Hatırlıyorum, Karibu Kavşağında, beyaz bir adamın kampını. Çok ufak tefek bir beyaz adamdı ve yaşlı adamlardan üçü uykusunda üzerine çullandılar. Ertesi gün dördüne denk geldim. Yalnızca beyaz adam hâlâ nefes alıyordu ve ölmeden önce bana iyice küfredecek kadar nefesi kalmıştı."

"Ve böylece devam etti, önce yaşlı bir adam, son-

ra bir diğeri. Bazen nasıl öldüklerinin bilgisi bize ulaşıyor, bazen de ulaşmıyordu. Diğer kabilelerin yaşlı adamlarıysa zayıftı, korkuyorlardı ve bize katılmadılar. Dediğim gibi, birer birer gittiler, sonunda yalnız ben kaldım. Ben Imber'im, Beyazbalık halkından. Babam Otsbaok'tu, güçlü bir adamdı. Artık Beyazbalıklar yok. Ben yaşlı adamların sonuncusuyum. Kabilenin genç adamlarla genç kadınlar, gittiler; kimileri Pellylerle yaşamaya, kimileri de Somonlarla, daha çoğu da beyaz adamları ve yanına gittiler. Ben çok yaşlıyım, çok yorgunum ve Yasayla mücadele etmek beyhude olduğundan, senin de dediğin gibi, Howkan, ben Yasayı görmeye geldim."

"Ey Imber, sen gerçekten de bir aptalsın" dedi Howkan.

Ama Imber hayale dalmıştı. Düz kaşlı yargıç da hayal kuruyordu ve tüm ırkı onun karşısında muazzam bir hayal misali yükseliyordu: Çelik ökçeli, zırhlar giyinmiş ırkı, insanlık ailesi içinde yasa koyucular ve dünya oluşturucular. Karanlık ormanlarla kasvetli denizlerin ardından kırmızı parıltılarla doğduğunu gördü; öğle vaktinin, tam ve muzaffer zirvesinde kanlı, kırmızı ışıldadığını gördü; ve kan kırmızısı kumların gölgeli yamaçtan geceye doğru döküldüğünü. Ve tüm bunlar olurken, Yasayı gözledi, acımasız ve güçlü, hiç yolundan şaşmayan ve buyurgan, onu yerine getiren ya da altında ezilen insan zerreciklerinden çok daha büyük, hatta kalbi şefkat için konuşan kendisinden bile daha büyük.

Çocukluğu yoksulluk içinde geçen ve kitaplarla 10 yaşında tanışan Jack London'ın macera dolu bir hayatı olmuştur. Bu hayattan ilham alan yazar, gençken vaktinin çoğunu San Francisco koylarında istiridye korsanı olarak geçirmiş, bir fıçının içinde denizde yolculuk yapmış, bütün ülkeyi baştan başa bir trenden diğerine atlayarak dolaşmış ve Pasifik okyanusunda yelken açmıştır. 1896'da ise Klondike'ta altına hücuma katılan Jack London, bu yolculuğundan pek çok öyküyle dönmüştür ve *Buzun Çocukları*'nda da buradaki maceralarına dair büyüleyici öykülerinden bazılarını bir araya getirmiştir.

Alaska'daki Amerikalılarla ilgili kısa öykülerin toplandığı bu kitap, öldürücü soğuklara, uzaklarda yaşayan yerlilere, altın madencilerine ve toprağın maruz kaldığı tehlikeye karşı tepkiye odaklanır. Yerlilerin ve yeni gelenlerin karşılıklı eylem ve çatışmaları, aynı zamanda yabancı bir kültürle karşı karşıya kalan insanların deneyimleri olarak da okunabilir.

ALFA
alfakitap
alfakitap
alfakitap
www.alfakitap.com
9 786051 717081
EDEBİYAT